UCHWAŁA NR XLVI/208/26
RADY MIEJSKIEJ W BOGUSZOWIE-GORCACH

z dnia 29 września 2026 r.

w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 662 ze zm.), oraz art.17 ust.1 w związku z art. 18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.), po zasięgnięciu opinii Zarządu Powiatu Wałbrzyskiego, Rada Miejska w Boguszowie - Gorcach uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program ochrony środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033, stanowiący załącznik nr 1 do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Boguszowa-Gorc.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Boguszowie -
Gorcach

Bernard Zonenberg

PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY BOGUSZÓW-GORCE

NA LATA 2026-2029
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2033

Boguszów-Gorce, wrzesień 2026 rok

ZLECENIODAWCA:

GMINA BOGUSZÓW-GORCE
Plac Odrodzenia 1, 58-370 Boguszów-Gorce
tel. 74 84 49 311, fax. 74 84 49 165
e-mail: sekretariat@boguszow-gorce.pl, www.boguszow-gorce.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM Sebastian Kulikowski
Trójca 158D, 59-900 Zgorzelec
tel. 0691 015 026, fax. 75 613 81 34
e-mail: ekoteam.kulikowski@gmail.com, www.ekoteam.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

mgr Sebastian Kulikowski
mgr inż. Dominik Kulikowski

Spis treści

1. WSTĘP ... 1

1.1. Cel i podstawa opracowania ... 1

1.2. Metodologia opracowania i zawartość dokumentu ... 1

2. UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI ... 3

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ... 8

4. OCENA STANU ŚRODOWISKA ... 11

4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza ... 11

4.1.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ ... 11

4.1.2. Opis stanu obecnego ... 11

4.1.2.1. Jakość powietrza na obszarze gminy ... 11

4.1.2.2. Zaopatrzenie w ciepło ... 18

4.1.2.3. Zaopatrzenie w gaz ... 19

4.1.2.4. Emisja z emitorów liniowych ... 19

4.1.2.5. Warunki wykorzystania OZE ... 20

4.1.3. Analiza SWOT ... 25

4.1.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza ... 25

4.2. Zagrożenia hałasem ... 26

4.2.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ ... 26

4.2.2. Opis stanu obecnego ... 26

4.2.2.1. Hałas drogowy ... 27

4.2.2.2. Hałas przemysłowy ... 27

4.2.3. Analiza SWOT ... 28

4.2.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem ... 28

4.3. Pola elektromagnetyczne ... 30

4.3.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ ... 30

4.3.2. Opis stanu obecnego ... 30

4.3.3. Analiza SWOT ... 33

4.3.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych ... 33

4.4. Gospodarowanie wodami ... 33

4.4.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ ... 33

4.4.2. Opis stanu obecnego ... 34

4.4.2.1. Wody powierzchniowe ... 34

4.4.2.2. Monitoring rzek powierzchniowych ... 35

4.4.2.3. Wody podziemne ... 36

4.4.2.4. Monitoring wód podziemnych ... 38

4.4.2.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy ... 39

4.4.3. Analiza SWOT ... 41

4.4.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami ... 42

4.5. Gospodarka wodno - ściekowa ... 44

4.5.1. Opis stanu obecnego ... 44

4.5.1.1. Zaopatrzenie w wodę ... 44

4.5.1.2. Odbiór i zagospodarowanie ścieków ... 45
4.5.2. Analiza SWOT ... 47
4.5.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej ... 48
4.6. Zasoby geologiczne ... 49
4.6.1. Opis stanu obecnego ... 49
4.6.1.1. Ukształtowanie powierzchni terenu gminy ... 49
4.6.1.2. Budowa geologiczna ... 50
4.6.1.3. Złoża surowców naturalnych ... 51
4.6.2. Analiza SWOT ... 53
4.6.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych ... 53
4.7. Gleby ... 54
4.7.1. Opis stanu obecnego ... 54
4.7.2. Analiza SWOT ... 55
4.7.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb ... 55
4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów ... 56
4.8.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ ... 56
4.8.2. Opis stanu obecnego ... 57
4.8.2.1. Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy ... 57
4.8.2.2. Odpady z sektora przemysłowego ... 61
4.8.2.3. Azbest ... 62
4.8.3. Analiza SWOT ... 63
4.8.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami zapobiegania powstawaniu odpadów 63
4.9. Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne ... 64
4.9.1. Opis stanu obecnego ... 64
4.9.1.1. Krajobraz i siedliska przyrodnicze gminy ... 64
4.9.1.2. Formy ochrony przyrody na terenie gminy ... 66
4.9.1.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów ... 71
4.9.2. Analiza SWOT ... 73
4.9.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych ... 73
4.10. Zagrożenia poważnymi awariami ... 74
4.10.1. Opis stanu obecnego ... 74
4.10.2. Analiza SWOT ... 76
4.10.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami ... 76
5. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE ... 77
6. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU ... 77
7. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ... 78
8. DZIAŁANIA EDUKACYJNE ... 78
9. MONITORING ŚRODOWISKA ... 80
10. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I ICH FINANSOWANIE ... 81
11. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ... 105
12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM ... 106

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Obszar województwa dolnośląskiego z podziałem na powiaty 8
Rysunek 2 Gmina Boguszów-Gorce na tle powiatu wałbrzyskiego 8
Rysunek 3 Dynamiczna hipsometria gminy 9
Rysunek 4 Wykres populacji gminy w przedziale czasowym 2010-2024 10
Rysunek 5 Wyniki pomiaru dwutlenku siarki (SO_2) – stacja w Wałbrzychu 13
Rysunek 6 Wyniki pomiaru dwutlenku azotu (NO_2) – stacja w Wałbrzychu 14
Rysunek 7 Wyniki pomiaru benzenu (C_6H_6) – stacja w Wałbrzychu 14
Rysunek 8 Wyniki pomiaru ozonu (O_3) – stacja w Wałbrzychu 15
Rysunek 9 Wyniki pomiaru pyłu zawieszonego PM10 – stacja w Wałbrzychu 15
Rysunek 10 Wyniki pomiaru pyłu zawieszonego PM2,5 – stacja w Wałbrzychu 16
Rysunek 11 Wyniki pomiaru tlenku azotu (NO_X) – stacja w Wałbrzychu 16
Rysunek 12 Energia wiatru w kWh/(m2/rok) na wysokości 10 i 30 m n.p.m. 21
Rysunek 13 Średnie roczne sumy usłonecznienia rzeczywistego h/rok (2024) 22
Rysunek 14 Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia cieplnego na obszarze Polski 23
Rysunek 15 Lokalizacja stacji bazowych sieci komórkowych na terenie gminy 32
Rysunek 16 Wody powierzchniowe na terenie gminy 35
Rysunek 17 Wody podziemne według klasyfikacji JCWPd na 174 (2022-2027) 37
Rysunek 18 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy 40
Rysunek 19 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy 41
Rysunek 20 Liczba przyłączy wodociągowych na gminy w latach 2021-2024 [szt.] 44
Rysunek 21 Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej na terenie gminy w latach [szt.] 45
Rysunek 22 Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną na terenie gminy w latach [dam3] 46
Rysunek 23 Liczba zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2021-2024 na terenie gminy [szt.] 47
Rysunek 24 Położenie gminy według regionalizacji fizycznogeograficznej 49
Rysunek 25 Tereny, obszary górnicze oraz udokumentowane złoża w na obszarze gminy 52
Rysunek 26 Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku na terenie gminy w [Mg] 59
Rysunek 27 Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku na terenie gminy w [Mg] 60
Rysunek 28 Podział geobotaniczny rejonu gminy Boguszów-Gorce 64
Rysunek 29 Podział geobotaniczny rejonu gminy Boguszów-Gorce 66
Rysunek 30 Sieć korytarzy ekologicznych w gminie Boguszów-Gorce 70

SPIS TABEL

Tabela 1 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” 3
Tabela 2 Efekty realizacji w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza 11
Tabela 3 Ocena poszczególnych zanieczyszczeń w strefie dolnośląskiej na podstawie klasy strefy uzyskanej w Rocznej Ocenie Jakości Powietrza w Województwie Dolnośląskim za rok 2024 13
Tabela 3 Metale ciężkie i benzo(a)piren w pyle PM10 17
Tabela 5 Średniodobowy ruch roczny (SDRR) na punktach drogi DW367 20
Tabela 6 Powierzchnia upraw na terenie gminy Boguszów-Gorce 24
Tabela 7 Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych 24
Tabela 8 Efekty realizacji w zakresie ochrony przed hałasem 26
Tabela 8 Efekty realizacji w zakresie pól elektromagnetycznych 30
Tabela 9 Wyniki pomiarów PEM w gminie Boguszów-Gorce 32

Tabela 11 Efekty realizacji w zakresie gospodarowania wodami 33
Tabela 11 Jednolite Części Wód Powierzchniowych i ich ocena w gminie 35
Tabela 12 Jednolite Części Wód podziemnych i ich ocena w gminie 38
Tabela 14 Położenie gminy według regionalizacji fizycznogeograficznej 49
Tabela 15 Rejestr obszarów górniczych w gminie 52
Tabela 16 Powierzchnia gruntów użytkowanych na terenie gminy 54
Tabela 17 Efekty realizacji w zakresie gospodarowania wodami 56
Tabela 18 Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Boguszów-Gorce [kg] 63
Tabela 19 Obszary Natura 2000 znajdujące się w gminie Boguszów-Gorce 68
Tabela 20 Pomniki przyrody znajdujące się w gminie Boguszów-Gorce 69
Tabela 21 Cele, kierunki interwencji i zadania dotyczące ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej 81
Tabela 22 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej 83
Tabela 23 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej 84
Tabela 24 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń hałasem 85
Tabela 25 Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożenia hałasem 86
Tabela 26 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożenia hałasem 86
Tabela 27 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pola elektromagnetycznego 87
Tabela 28 Harmonogram zadań własnych z zakresu pola elektromagnetycznego 87
Tabela 29 Harmonogram zadań monitorowanych z zakresu pola elektromagnetycznego 88
Tabela 30 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarowania wodami 88
Tabela 31 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami 89
Tabela 32 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami 90
Tabela 33 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej 91
Tabela 34 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej 93
Tabela 35 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej 93
Tabela 36 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zasobów geologicznych 94
Tabela 37 Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów geologicznych 95
Tabela 38 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów geologicznych 95
Tabela 39 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gleb 96
Tabela 40 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gleb 96
Tabela 41 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów 97
Tabela 42 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów 98
Tabela 43 Cele, kierunki interwencji w zakresie zasobów przyrodniczych 99
Tabela 44 Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów przyrodniczych 101
Tabela 45 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów przyrodniczych 102
Tabela 46 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożenia poważnymi awariami 103
Tabela 47 Harmonogram zadań własnych z zakresu zagrożenia poważnymi awariami 104
Tabela 48 Harmonogram zadań monitorowanych z zakresu zagrożenia poważnymi awariami 104
Tabela 49 Działania w ramach zarządzania środowiskiem 105

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Podstawą prawną dokumentu jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2025 r., poz. 647 z późn. zm.), która stanowi, iż „w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy sporządza program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych". Program Ochrony Środowiska musi być zbieżny z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych obejmujących terytorialnie obszar Gminy Boguszów-Gorce.

Niniejszy „**Program**…" jest kolejnym dokumentem dla Gminy Boguszów-Gorce i obejmuje zadania, które będą realizowane w latach 2026-2029 oraz w perspektywie do roku 2033. Podstawą formalną opracowania jest umowa pomiędzy Wykonawcą a Gminą Boguszów-Gorce na wykonanie dokumentacji pt.: „**Program ochrony środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033**".

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2026 r., poz. 670), stanowią, iż projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji, wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Niemniej jednak, po uzgodnieniu z właściwymi organami, istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Na podstawie uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu[1] oraz Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu[2] odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu **„Programu..."**.

W realizacji Programu Ochrony Środowiska istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia, a następnie jego realizacji i wdrażania. W związku z tym, w trakcie procedury opracowania „**Programu**…" Gmina Boguszów-Gorce zapewni możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2026 r., poz. 670).

Na etapie zbierania danych i materiałów do opracowania wszystkie wydziały zajmujące się szeroko pojętą ochroną środowiska oraz inne jednostki zostały poproszone o sprecyzowanie planów i projektów, jakie będą realizowane na terenie Gminy Boguszów-Gorce w okresie obowiązywania Programu (2026-2029) oraz w perspektywie do roku 2033, co stanowi formę włączenia w prace nad przygotowaniem niniejszego dokumentu.

Jednocześnie już na etapie opracowania projektu „**Programu**…" zostały wyznaczone osoby w Urzędzie Miejskim w Boguszowie-Gorcach do koordynacji i stałej współpracy z Wykonawcą „**Programu**…".

Po zaopiniowaniu niniejszego dokumentu przez Zarząd Powiatu Wałbrzyskiego „**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033**" zostanie przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Boguszowie-Gorcach do realizacji.

Z wykonania „**Programu**…" Burmistrz Miasta Boguszowa-Gorc sporządza, co dwa lata raporty i przedstawia je Radzie Miejskiej w Boguszowie-Gorcach oraz przekazuje do wiadomości organowi wykonawczemu Powiatu Wałbrzyskiego. Realizacja postanowień „**Programu**…" powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

1.2. Metodologia opracowania i zawartość dokumentu

„**Program ochrony środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033**" został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w gminie, czyli stworzenia warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

[1] pismo z dnia 14 lipca 2026 roku znak WSI.411.2.72.2026.ER
[2] pismo dnia 25 czerwca 2026 roku ZNS.9022.4.49.2026.MM

Jednocześnie niniejszy dokument został opracowany zgodnie z „Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska" opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku oraz ich późniejszymi aktualizacjami, w tym aktualizacjami z 2017 i 2020 roku, uwzględniającymi zmiany w dokumentach strategicznych.

Przytoczone wytyczne wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne samorządu gminnego oraz zadania monitorowane. Zadania monitorowane to zadania realizowane przez jednostki realizujące zadania środowiskowe na terenie gminy, ale bez jej bezpośredniego zaangażowania finansowego.

Etapy opracowania niniejszego dokumentu to:

- zebranie szczegółowych danych z Urzędu Miejskiego w Boguszowie-Gorcach, Starostwa Powiatowego w Wałbrzychu, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie gminy, w tym między innymi zarządców dróg, Nadleśnictwa Wałbrzych, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, WIOŚ, RDOŚ, ODR i ARiMR, a także większych podmiotów gospodarczych,
- ocena realizacji dotychczasowego **Programu ochrony środowiska**,
- ocena aktualnego stanu wszystkich komponentów środowiskowych na obszarze gminy. Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2025 roku, a tam, gdzie nie było możliwości uzyskania danych (niezamknięty rok statystyczny), wykorzystano dane za rok wcześniejszy,
- analiza dotychczasowych dokumentów i opracowań planistycznych,
- wyznaczenie celów i sformułowanie kierunków działań pozwalających na realizację celów dokumentów wyższego szczebla. Cele i kierunki działań wyspecyfikowano zgodnie z aktualnymi dokumentami wyższego szczebla, danymi przekazanymi przez Urząd Miejski w Boguszowie-Gorcach oraz instytucje, od których pozyskano niezbędne dane i informacje. Istotą celów jest ich spójność z powiatowym programem ochrony środowiska,
- określenie sposobów realizacji **Programu** w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, a także możliwości ich finansowania,
- określenie zasad monitoringu, który pozwoli na ocenę postępów w realizacji **Programu** co 2 lata, w trakcie opracowywania raportów z realizacji POŚ.

Nawiązując do struktury określonej w „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska" niniejszy dokument zawiera takie elementy jak:

- Wstęp,
- Informacje o metodologii opracowania,
- Informacje o spójności Programu z dokumentami wyższego szczebla,
- Charakterystykę Gminy Boguszów-Gorce,
- Ocenę stanu środowiska w zakresie:
  - ochrony klimatu i jakości powietrza,
  - zagrożeń hałasem,
  - pól elektromagnetycznych,
  - gospodarowania wodami,
  - gospodarki wodno-ściekowej,
  - zasobów geologicznych,
  - ochrony gleb,
  - gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów,
  - zasobów przyrodniczych, w tym leśnych,
  - zagrożeń poważnymi awariami.
- Zagadnienia horyzontalne,
- Cele programu ochrony środowiska oraz kierunki działań i interwencji proekologicznych,
- Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Boguszów-Gorce i monitorowanych wraz z ich finansowaniem,
- System realizacji programu ochrony środowiska,
- Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Struktura każdego z rozdziałów dotyczących poszczególnych obszarów interwencji obejmuje:

- ocenę stanu aktualnego,
- efekty realizacji dotychczasowego POŚ,

- analizę SWOT.

Wszystkie obszary interwencji uwzględniają zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin), takie jak adaptacja do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring. Podczas tworzenia niniejszego „**Programu**…" brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych.

W niniejszym dokumencie przyjęto perspektywę czasową realizacji zadań na lata 2026-2029 oraz horyzont długoterminowy do roku 2033. Po opracowaniu projektu dokumentacji przeprowadzone zostaną konsultacje z Urzędem Miejskim w Boguszowie-Gorcach w celu dopracowania ostatecznego kształtu dokumentu. Kolejnym etapem jest przyjęcie „**Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033**" uchwałą Rady Miejskiej w Boguszowie-Gorcach.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść **„Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033"** były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawa o lasach,
- Ustawa Prawo wodne,
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Istotnym elementem prognozowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach programowych i strategicznych opracowanych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i UE.

Poniżej przedstawiono powiązanie **„Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033"** z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego. Podczas tworzenia **„Programu…"** brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w **„Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033"**

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033"
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia Fala Nowoczesności	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego,	7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, 7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych, 7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce, 7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, 7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, 8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych, 9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.

	spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.	
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)	Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	• Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny, • Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej, • Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom samorządy, • Rozwój obszarów wiejskich.
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I). Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II). Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III). Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV). Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1). Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2). Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3). Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4). Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1). Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2). Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3). Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4). Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5). Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1). Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2). Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1). Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku		Kierunek interwencji 3: Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności, Kierunek interwencji 5: Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.	Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska, Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska, Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych, Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów, Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.
DOKUMENTY SEKTOROWE		

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami	1. Budowa sieci kanalizacyjnej, 2. Inwestycje związane z oczyszczalniami ścieków, 3. Dostosowanie oczyszczalni do art. 5.2.
Krajowy plan gospodarki odpadami 2028	– zapobieganie powstawaniu odpadów, – rozwój selektywnego zbierania odpadów, – zwiększenie poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów, – ograniczenie składowania odpadów, w szczególności odpadów ulegających biodegradacji, – zapewnienie funkcjonowania efektywnego systemu gospodarki odpadami, – ograniczenie negatywnego wpływu odpadów na środowisko i zdrowie ludzi.	• zapobieganie powstawaniu odpadów, w tym działania edukacyjne i promowanie zrównoważonej konsumpcji, • rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym bioodpadów, • zwiększenie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, ograniczenie składowania odpadów oraz kierowanie odpadów do procesów odzysku, • rozwój instalacji do przetwarzania odpadów, • uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami i poprawa kontroli nad strumieniami odpadów, • likwidacja nielegalnych składowisk odpadów, • rozwój systemów monitorowania gospodarki odpadami, • wspieranie wdrażania gospodarki o obiegu zamkniętym.
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)	Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	Kierunek działań 1.1- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu, Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu, Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami, Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu, Kierunek działań 3.2 – zarzadzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu, Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyka związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu, Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Cel operacyjny 1.4: Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich Cel operacyjny 2.1 Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej Cel operacyjny 4.1 Poprawa stanu środowiska Cel operacyjny 4.2 Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska Cel operacyjny 4.3 Ochrona przed klęskami żywiołowymi Cel operacyjny 4.4 Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego Cel operacyjny 4.6 Rozwój gospodarki cyrkularnej Cel operacyjny 5.1 Rozwój regionalnej sieci transportowej	1.4.4 Programowanie i realizacja prac urządzeniowo- rolnych, działania na rzecz scalania gruntów rolnych oraz melioracji 2.1.1 Wspieranie działań zwiększających dostępność do źródeł wody oraz infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków 2.1.2 Wspieranie i rozwój systemów energetycznych oraz eliminowanie zagrożeń powodowanych przez ekstremalne zjawiska atmosferyczne 2.1.3 Wspieranie działań w zakresie efektywnej gospodarki odpadami 4.1.1 Działania w zakresie zwalczania źródeł niskiej emisji, szczególnie w uzdrowiskach 4.1.2 Wspieranie edukacji ekologicznej w oparciu o zasoby lokalne 4.1.3 Rekultywacja i zagospodarowanie terenów poprzemysłowych i powydobywczych 4.2.1 Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i leśnych 4.2.2 Wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wód termalnych i leczniczych w regionie 4.2.3 Prowadzenie działań na rzecz rozwoju systemu obszarów cennych przyrodniczo i efektywnej ochrony wartości krajobrazu 4.2.5 Wspieranie działań na rzecz racjonalnej gospodarki zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, w tym zapewnienia odpowiedniej jakości wód 4.2.6 Prowadzenie działań na rzecz racjonalnego wykorzystania i ochrony złóż kopalin

		4.3.1 Wspieranie rozwoju systemu małej retencji wodnej w regionie (poprawa stanu technicznego i skuteczności zbiorników małej retencji) 4.3.2 Realizacja działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych i awarii przemysłowych 4.3.3 Właściwe zagospodarowanie przestrzenne terenów zagrożonych zjawiskami przyrodniczymi, w tym powodziami i suszami oraz właściwe zarządzanie ryzykiem powodziowym 4.4.1 Wykorzystanie potencjału energetyki konwencjonalnej, wsparcie energetyki sieciowej, rozproszonej, kogeneracji i klastrów energii. 4.4.3 Podejmowanie działań na rzecz oszczędności zużycia energii oraz poprawy efektywności jej wykorzystania 4.6.1 Wsparcie przedsięwzięć na rzecz zmniejszenia zużycia surowców oraz ograniczenia wytwarzania odpadów w procesach produkcyjnych. 5.1.1 Modernizacja i rozbudowa systemu dróg na terenie województwa 5.1.2 Modernizacja i rozbudowa linii kolejowych na terenie województwa 5.1.3 Budowa systemu transportu publicznego zapewniającego cykliczne połączenia ze stolicą województwa, z atrakcyjnym czasem przejazdu, wszystkich miast powiatowych oraz połączenia miast zagrożonych marginalizacją z ośrodkami wzrostu oraz zapewnienie skomunikowani sąsiadujących ze sobą powiatów oraz rozwój i budowa systemów kolei aglomeracyjnej w obrębie miast o znaczeniu regionalnym i subregionalnym, będących generatorami ruchu aglomeracyjnego oraz rozwój szybkich połączeń między tymi ośrodkami. 5.1.5 Rozwój zintegrowanych lokalnych i subregionalnych systemów transportu publicznego. 5.1.6 Zakup nowoczesnego taboru na potrzeby regionalnego systemu transportu publicznego 5.1.10 Rozwój sieci dróg rowerowych.
Program ochrony środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029	Cel (OP) - Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu. Cel (ZH) - Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego. Cel (PEM) - Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym. Cel (GW) - Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodziami. Cel (GWS) - Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowe. Cel (ZG) - Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi. Cel (GL) - Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu. Cel (GO) - Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa. Cel (ZP) - Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu. Cel (ZPA) - Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii	OP.1. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza m.in. poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach OP.2. Rozwój i modernizacja transportu zbiorowego w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska; wpieranie ekologicznych form transportu - budowa dróg dla rowerów OP.3. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami OP.4. Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia budynków i dróg publicznych OP.5. Rozwój odnawialnych źródeł energii ZH.1. Ochrona społeczeństwa przed ponadnormatywnym poziomem hałasu ZH.2. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z nadmiernego poziomu hałasu PEM.1. Ograniczenie niekorzystnego oddziaływania pól elektromagnetycznych PEM.2. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu GW.1. Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, minimalizacja ryzyka powodziowego GW.2. Przeciwdziałanie skutkom suszy poprzez zwiększanie retencji oraz ochronę zasobów wodnych GW.3. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych GWS.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu ZG.1. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczenie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych GL.1. Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi GL.2. Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowych GL.3. Zapobieganie ruchom masowym ziemi GO.1. Monitorowanie gospodarki odpadami i kontrola postępowania z odpadami GO.2. Racjonalna gospodarka odpadami komunalnymi GO.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów GO.4. Gospodarka odpadami zawierającymi azbest GO.5. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami

	przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków. Cel (E) - Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa	ZP.1. Ochrona krajobrazu, różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów ZP.2. Tworzenie i zachowanie zielonej infrastruktury ZP.3. Ochrona lasów ZPA.1. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w wypadku wystąpienia awarii E.1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa

Źródło: „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska", Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli

Cele i kierunki działań przedstawione w powyższej tabeli zawierają się w celach i kierunkach działań zapisanych w niniejszym **„Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033".**

3. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina miejska Boguszów-Gorce położona jest w powiecie wałbrzyskim, który znajduje się w centralno-południowej części województwa dolnośląskiego.

Graniczy ona od wschodu z miastem na prawach powiatu Wałbrzych oraz z gminą:

- wiejską Mieroszów (płd.),
- wiejską Czarny Bór (zach.),
- wiejską Stare Bogaczowice (płn.),
- miejską Szczawno-Zdrój (płn.),

wszystkie te gminy znajdują się w powiecie wałbrzyskim.

Gmina Boguszów-Gorce jest gminą miejską w której skład wchodzą następujące jednostki ewidencyjne o charakterze miejskim:

- – Boguszów, Gorce, Kuźnice Świdnickie;

i o charakterze wiejskim:

- Stary Lesieniec, Nowy Lubominek.

Rysunek 1 Obszar województwa dolnośląskiego z podziałem na powiaty

Źródło: https://pl.wikipedia.org

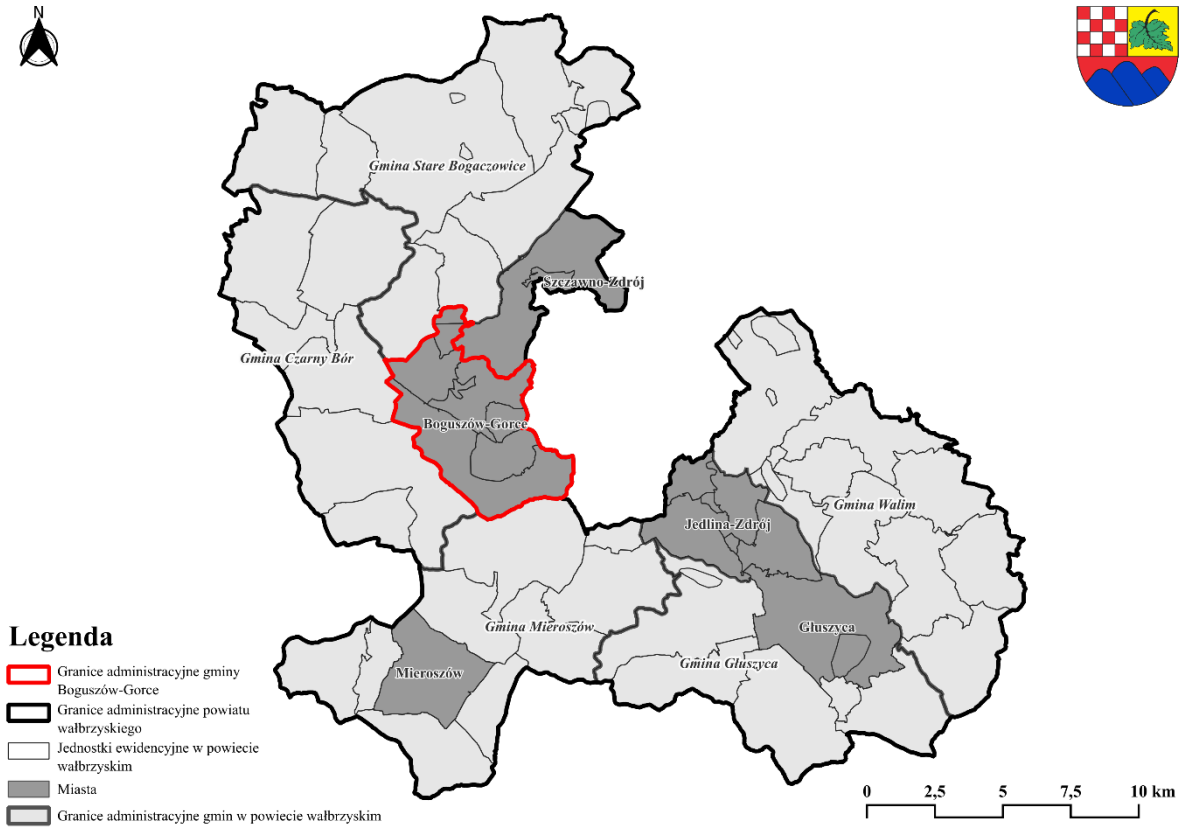

Rysunek 2 Gmina Boguszów-Gorce na tle powiatu wałbrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne

Boguszów-Gorce jest miastem położonym w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego, w powiecie wałbrzyskim. Należy do najwyżej położonych miast w Polsce, a jego wysokość bezwzględna wynosi około 450-650 m n.p.m. Rynek miejski zlokalizowany jest na wysokości około 590 m n.p.m. Gmina położona jest w zachodniej części Sudetów Środkowych, pomiędzy masywami Gór Wałbrzyskich oraz Gór Kamiennych. W otoczeniu miasta znajdują się m.in. Chełmiec (851 m n.p.m.), Mniszek (704 m n.p.m.) oraz masyw Dzikowca, obejmujący Dzikowiec Wielki (836 m n.p.m.) i Dzikowiec Mały (696 m n.p.m.).

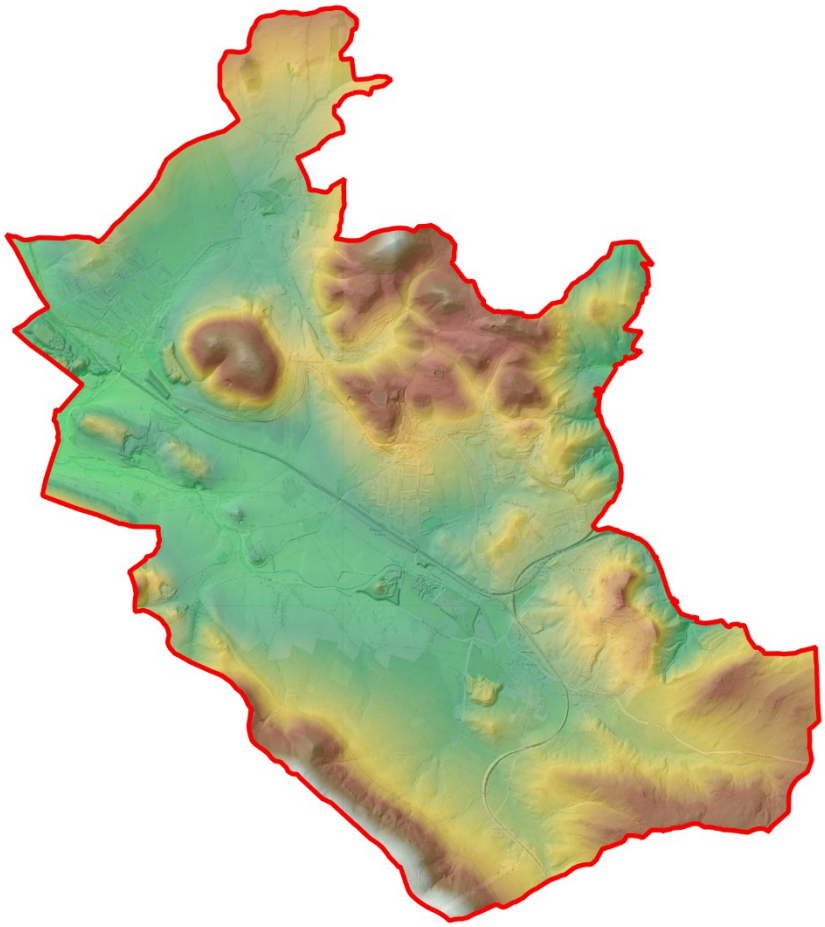

Rysunek 3 Dynamiczna hipsometria gminy
Źródło: Opracowanie własne

Powierzchnia gminy miejskiej Boguszów-Gorce wynosi 27,01 km², co stanowi około 6,3% powierzchni powiatu wałbrzyskiego (bez miasta Wałbrzych). W strukturze użytkowania gruntów dominują tereny leśne oraz użytki rolne. Tereny leśne zajmują około 1 165 ha, co stanowi 42,97% powierzchni gminy, natomiast tereny rolne obejmują około 1 139 ha, tj. 42,45% powierzchni. Tereny zainwestowane zajmują około 362 ha (13,17% powierzchni gminy), przy czym dominują wśród nich tereny zabudowy mieszkaniowej oraz komunikacyjne. Niewielki udział mają natomiast tereny przemysłowe i usługowe. Nieznaczną powierzchnię zajmują również wody powierzchniowe (8 ha) oraz nieużytki (24 ha).

Istotnym elementem krajobrazu Boguszowa-Gorc są także formy antropogeniczne, będące śladem wielowiekowej działalności przemysłowej. Miasto posiada bogate dziedzictwo związane z rozwojem górnictwa (m.in. wydobycie srebra, ołowiu, węgla oraz barytu), a także tkactwa, browarnictwa i rzemiosła. Największe nagromadzenie przekształceń antropogenicznych występuje w osi doliny Lesku, pomiędzy Kuźnicami Świdnickimi a Starym Lesieńcem. Są to przede wszystkim hałdy i zwałowiska pokopalniane, w wielu miejscach częściowo zniwelowane i porośnięte roślinnością, przez co w części upodobniły się do form naturalnych. Zarośnięte hałdy skały płonnej występują również w rejonie Gorc, u podnóża stoków Mniszka oraz na południe od osiedla. Na terenie miasta

występują ponadto liczne wyrobiska po dawnych kamieniołomach, w tym obiekty o znacznych walorach krajobrazowych, ze ścianami skalnymi osiągającymi wysokość 30-40 m.

Przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe. Podstawowy układ komunikacyjny tworzą drogi o znaczeniu wojewódzkim i powiatowym. Najważniejszym szlakiem drogowym jest droga wojewódzka nr 367, łącząca Wałbrzych, Boguszów-Gorce, Kamienną Górę, Kowary oraz Jelenią Górę. Uzupełnieniem układu drogowego są drogi powiatowe nr 3396D, 3397D oraz 3398D. Przez gminę przebiegają również linie kolejowe nr 274 na odcinku Wałbrzych - Jelenia Góra oraz nr 291 na odcinku Wałbrzych Szczawienko - Mieroszów - granica państwa - Meziměstí, co zapewnia połączenia regionalne i transgraniczne.

Na koniec 2024 roku gmina miejska Boguszów-Gorce liczyła 14 079 mieszkańców, podczas gdy w 2020 roku liczba mieszkańców wynosiła 14 673. Oznacza to spadek liczby ludności o około 4,0% w analizowanym okresie. Kobiety stanowiły 52,3% ogółu mieszkańców (7 360 osób), natomiast mężczyźni 47,7% (6 719 osób). W strukturze wieku dominowały osoby w wieku produkcyjnym, które stanowiły 59,0% mieszkańców (8 304 osoby). Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił 14,11% (1 987 osób), natomiast w wieku poprodukcyjnym 26,89% (3 788 osób).

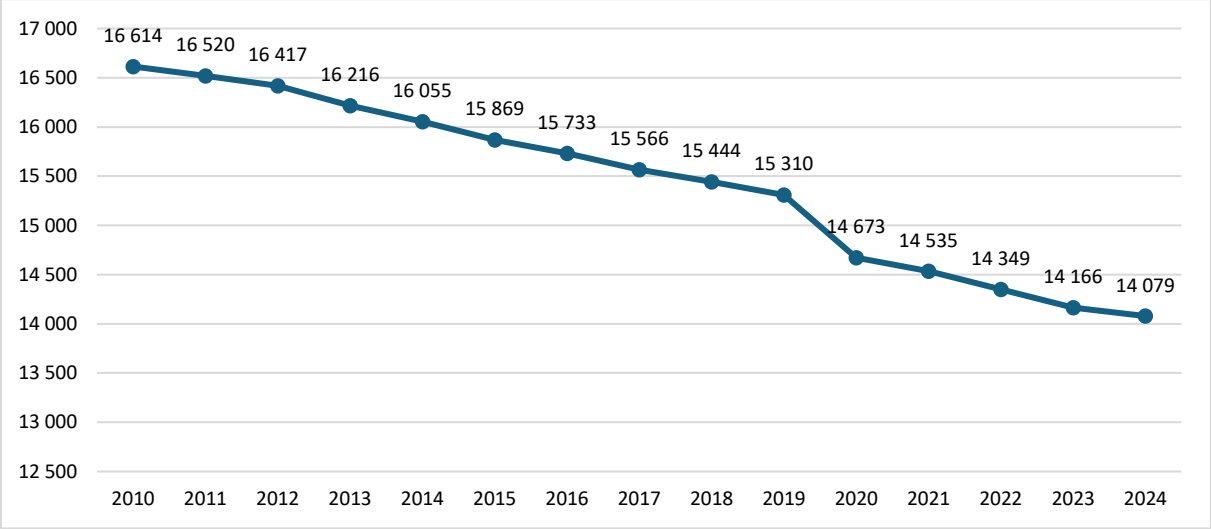

Rysunek 4 Wykres populacji gminy w przedziale czasowym 2010-2024
Źródło: Opracowanie własne

W 2024 roku w Boguszowie-Gorcach zarejestrowano 153 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 135 wymeldowań, co oznacza dodatnie saldo migracji wewnętrznych na poziomie 18 osób. W tym samym roku 4 osoby zameldowały się z zagranicy, natomiast odnotowano 2 wymeldowania za granicę, co przełożyło się na dodatnie saldo migracji zagranicznych wynoszące 2 osoby.

Na koniec 2025 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były 1 823 podmioty gospodarki narodowej, wobec 1 614 podmiotów w 2020 roku. Oznacza to wzrost liczby podmiotów o blisko 13,0% w analizowanym okresie. Spośród ogółu podmiotów 810 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2025 roku zarejestrowano 72 nowe podmioty, natomiast 52 podmioty zostały wyrejestrowane. Analiza struktury podmiotów gospodarczych wskazuje, że dominującą grupę stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0 do 9 pracowników. Ich liczba wynosiła 1 583, co potwierdza przewagę drobnej przedsiębiorczości w lokalnej gospodarce. Wśród podmiotów wpisanych do rejestru REGON 0,6% (9 podmiotów) deklarowało działalność w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, 15,0% (242 podmioty) w sekcjach przemysł i budownictwo, natomiast 84,4% (1 363 podmioty) zakwalifikowano do pozostałej działalności. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą najczęściej deklarowanym rodzajem przeważającej działalności były handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (28,5%) oraz budownictwo (21,0%). Struktura ta wskazuje na usługowo-handlowy charakter lokalnej przedsiębiorczości, z istotnym udziałem sektora budowlanego.

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 2 Efekty realizacji w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza

Cel: OP.I. Znacząca poprawa jakości powietrza związana z realizacją kierunków działań naprawczych	
Lp.	**Podjęte działania**
1.	W Boguszowie-Gorcach ochrona klimatu i jakości powietrza realizowana jest głównie poprzez trzy programy dotacyjne zarządzane przez Gminę oraz NFOŚiGW oraz WFOŚiGW. W mieście kładzie się duży nacisk zarówno na budynki jednorodzinne, jak i lokale w budynkach wielorodzinnych. W 2024 r. w Gminie Boguszów-Gorce zostały ogłoszone dwa nabory wniosków o udzielenie dofinansowania na wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych na terenie Gminy Miasto Boguszowa-Gorc w ramach Programu Priorytetowego „Ciepłe Mieszkanie" (Zarządzenie Nr 2042/2024 z dnia 15 marca 2024 r. oraz Zarządzenie Nr 178/2024 Burmistrza Miasta Boguszowa-Gorc z dnia 3 października 2024 r. w sprawie ogłoszenia naboru wniosków o udzielenie dofinansowania na wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych na terenie Gminy Miasto Boguszowa-Gorc w ramach Programu Priorytetowego „Ciepłe Mieszkanie"). Od początku realizacji ww. Programu do końca 2024 r. w Gminie Boguszów-Gorce przeprowadzone zostały 3 nabory wniosków (z czego 2 zostały przeprowadzone w 2024 r.), w których łącznie zostało złożonych 188 wniosków o dofinansowanie na wymianę źródła ciepła. Liczba zrealizowanych przedsięwzięć przez Beneficjentów końcowych- 132 wnioski, Łączna kwota wypłaconego w 2024 r. dofinansowania Beneficjentom końcowym w gminie Boguszów-Gorce wyniosła 1 413 154,28 zł. W Gminie Boguszów-Gorce prowadzony jest także Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze". W ramach Programu Czyste Powietrze w roku 2024 zostało zrealizowanych 10 inwestycji polegających na wymianie nieefektywnego źródła ciepła. Łączna kwota wypłaconego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w ramach ww. Programu w 2024 r. dofinansowania wyniosła 178 046,87 zł. Ponadto, w celu ochrony zdrowia mieszkańców, komfortu życia, a także ochrony jakości powietrza i walki ze zmianami klimatycznymi, na terenie Gminy Boguszów-Gorce w roku 2024 zostało nasadzonych 85 sztuk drzew, a także przy współpracy ze Strażą Miejską regularnie przeprowadzane były kontrole w zakresie przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych w instalacjach do tego nie przystosowanych w odniesieniu do osób fizycznych.
2.	Najważniejszymi inwestycjami drogowymi w Boguszowie-Gorcach są realizacja drugiego etapu obwodnicy miasta oraz modernizacje i przebudowy ulic gminnych. Obejmują one między innymi: • Modernizacja drogi gminnej – ul. Kościuszki (od ul. Chopina do ul. Witosa) wraz z infrastrukturą, • Modernizacja infrastruktury drogowej u podnóża Dzikowca, • Budowa nowych miejsc postojowych i dróg dojazdowych, • Przebudowa ul. J. Kochanowskiego oraz fragmentu ul. W. Broniewskiego, • Przebudowa ul. Leśnej (nr 115998D) • Modernizacja ul. Górnej, • Przebudowa ul. W. Witosa Etap I (ul. Łączna – ul. Kilińskiego).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie gminy za 2024 i 2025

4.1.2. Opis stanu obecnego

4.1.2.1. Jakość powietrza na obszarze gminy

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane;
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Na stan jakości powietrza w gminie Boguszów-Gorce wpływają przede wszystkim:

- emisja zorganizowana i powierzchniowa, w tym tzw. niska emisja z sektora komunalno-bytowego,

- emisja komunikacyjna związana z transportem drogowym,
- emisja niezorganizowana, w tym wtórne unoszenie pyłu z powierzchni dróg i terenów zurbanizowanych.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzoalfapiren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyle zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM10). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej.

Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichlorku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany.

O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie zanieczyszczeń powietrza w znacznym stopniu decydują występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niską emisję,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Ocenę jakości powietrza w rejonie gminy Boguszów-Gorce przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z opracowań Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska tj.: Roczną ocenę jakości powietrza w województwie dolnośląskim za rok 2024. Roczna ocena jakości powietrza, dokonywana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu. Ocena przeprowadzona została w czterech wyodrębnionych strefach na terenie województwa dolnośląskiego:

- strefa aglomeracja wrocławska obejmująca Wrocław – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- strefa miasto Wałbrzych – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- strefa dolnośląska obejmująca pozostały obszar województwa, w tym Gminę Boguszów-Gorce.

Na terenie strefy dolnośląskiej oceny prowadzone są w oparciu o stacje pomiarowe znajdujące się poza terenem gminy, gdzie prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary imisyjne stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu (NO, NO_2, NOx), tlenku węgla (CO), ozonu (O_3), pyłu zawieszonego PM10 oraz benzenu, a także pomiary parametrów meteorologicznych.

Ocena jakości powietrza została przeprowadzona w oparciu o dane pomiarowe ze stacji monitoringu zlokalizowanej w Wałbrzychu (Kod stacji – **„DsWalbrzWyso”**) oraz wyniki „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim – Raportu wojewódzkiego za rok 2024”. W poniższej tabeli zostały przedstawione wyniki dla strefy dolnośląskiej, w której gmina Boguszów-Gorce się znajduję.

Tabela 3 Ocena poszczególnych zanieczyszczeń w strefie dolnośląskiej na podstawie klasy strefy uzyskanej w Rocznej Ocenie Jakości Powietrza w Województwie Dolnośląskim za rok 2024

Symbol klasy wynikowej na rok 2024									
Dla ochrony zdrowia ludzi									
SO_2		**NO_2**		**CO**	**C_6H_6**	**O_3**		**PM10**	
Klasa strefy dla czasu uśredniania						Klasa strefy dla O_3 wg poziomu		Klasa strefy dla czasu uśredniania	
- 1 godz.	- 24 godz.	- 1 godz.	- rok			docelowego	celu długo-terminowego	- 24 godz.	- rok
A	A	A	A	A	A	C	D2	C	C
PM2,5		**PB**		**As**		**Cd**	**Ni**	**B(a)P**	
A1		A		C		A	A	C	
Dla ochrony roślin									
SO_2				**NO_X**			**O_3**		
Klasa strefy dla czasu uśredniania							Klasa strefy dla O3 wg poziomu		
- rok		- pora zimowa					docelowego	celu długo-terminowego	
A		A		A			C	D2	

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Natomiast w strefie odpowiedzialnej za miasto Wałbrzych dla O_3, PM10 (dla obu klas czasowych), As w pyle zawieszonym PM10 dostała klasę A dla ochrony zdrowia ludzi. Dane pomiarowe ze stacji w Wałbrzychu z lat 2021–2024 wskazują, że:

Dwutlenek siarki (SO_2)

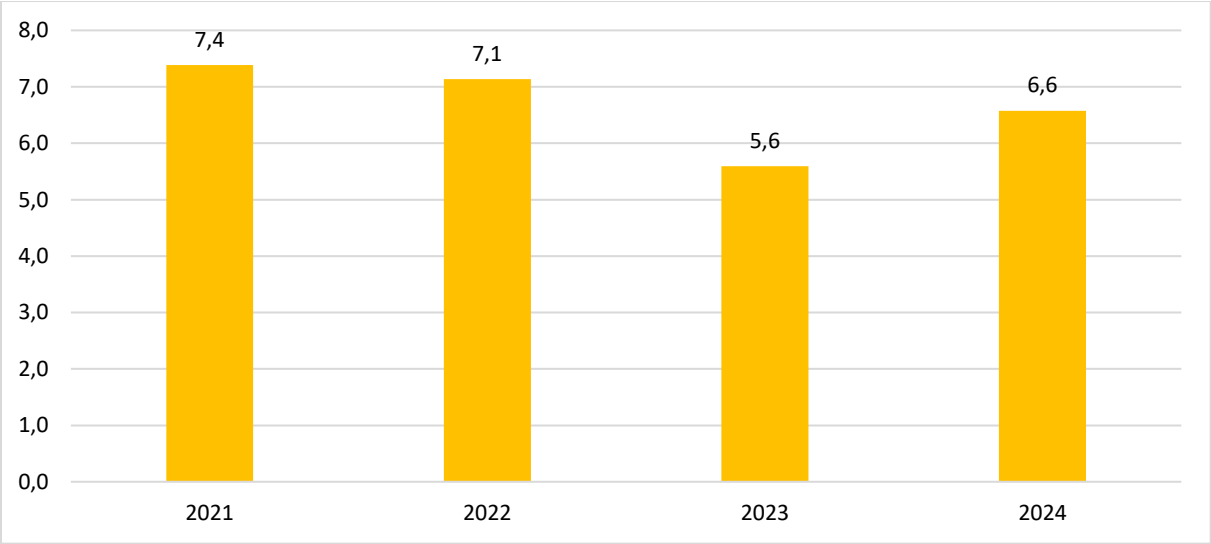

Rysunek 5 Wyniki pomiaru dwutlenku siarki (SO_2) – **stacja w Wałbrzychu**

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Stężenia jednogodzinne wynosiły odpowiednio: 7,4 µg/m³ (2021), 7,1 µg/m³ (2022), 5,6 µg/m³ (2023) oraz 6,6 µg/m³ (2024). Poziom dopuszczalny dla 1 godziny wynosi 350 µg/m³. Oznacza to, że rejestrowane wartości stanowiły zaledwie około 1,6–2,1% wartości dopuszczalnej. Nie odnotowano żadnych przekroczeń, a poziomy można uznać za bardzo niskie.

Dwutlenek azotu (NO_2)

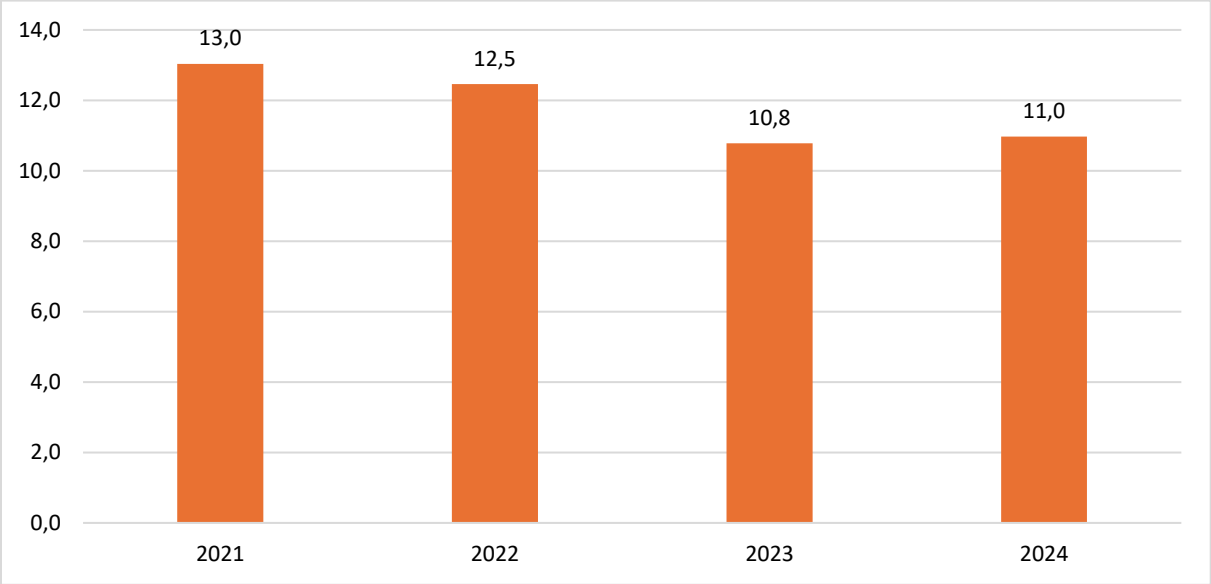

Rysunek 6 Wyniki pomiaru dwutlenku azotu (NO_2) – **stacja w Wałbrzychu**

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Stężenia jednogodzinne kształtowały się na poziomie: 13,0 µg/m³ (2021), 12,5 µg/m³ (2022), 10,8 µg/m³ (2023) oraz 11,0 µg/m³ (2024). Poziom dopuszczalny dla 1 godziny wynosi 200 µg/m³. Zmierzono więc wartości na poziomie około 5–6,5% normy, co wskazuje na brak presji ze strony emisji komunikacyjnej w skali przekroczeń norm.

Poziom dopuszczalny µg/m³ **Tlenek węgla (CO)** dla uśrednionego okresu 8 godzin **to 10.** Na stacji zlokalizowanej w Wałbrzychu (Kod stacji – **„DsWalbrzWyso”**) wartość ta dla uśrednionej 1 godziny przez 4 (okres 2021-2024) lata wyniosła 0,4 µg/m³.

Benzen (C_6H_6)

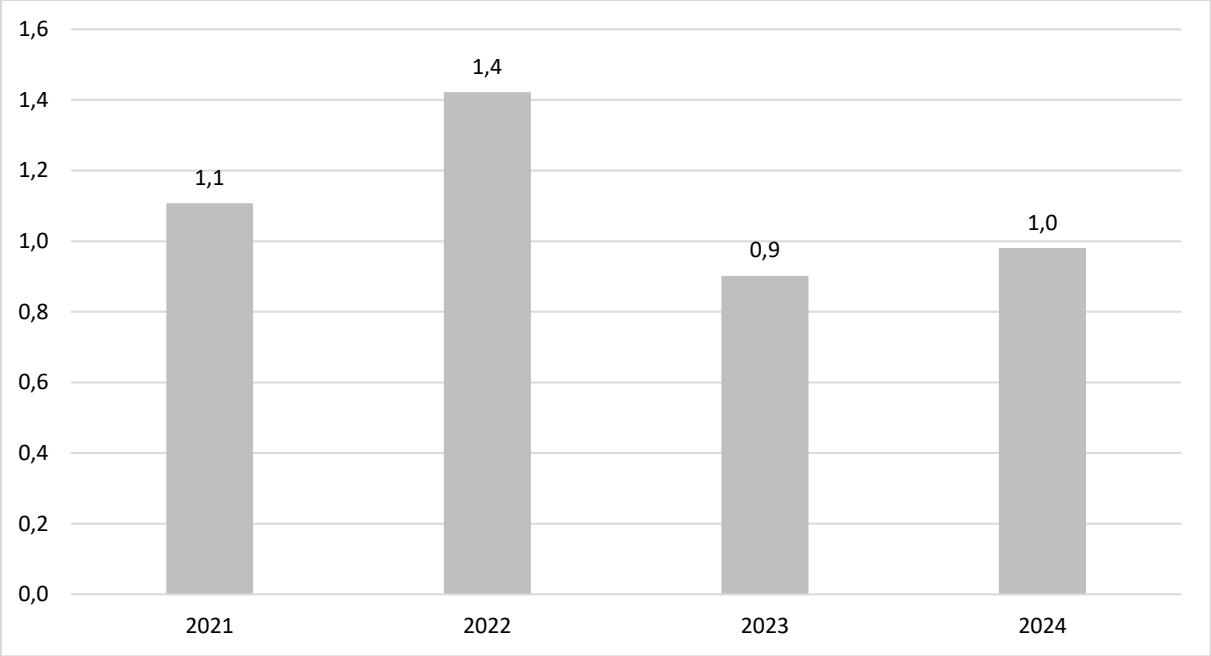

Rysunek 7 Wyniki pomiaru benzenu (C_6H_6) – stacja **w Wałbrzychu**

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Stężenia wynosiły: 1,1 µg/m³ (2021), 1,4 µg/m³ (2022), 0,9 µg/m³ (2023) oraz 1,0 µg/m³ (2024). Poziom dopuszczalny średnioroczny to 5 µg/m³. Wartości mieściły się w przedziale 18–28% normy, co oznacza brak przekroczeń, choć widoczny jest wpływ emisji z sektora komunalno-bytowego i transportu.

Ozon (O_3)

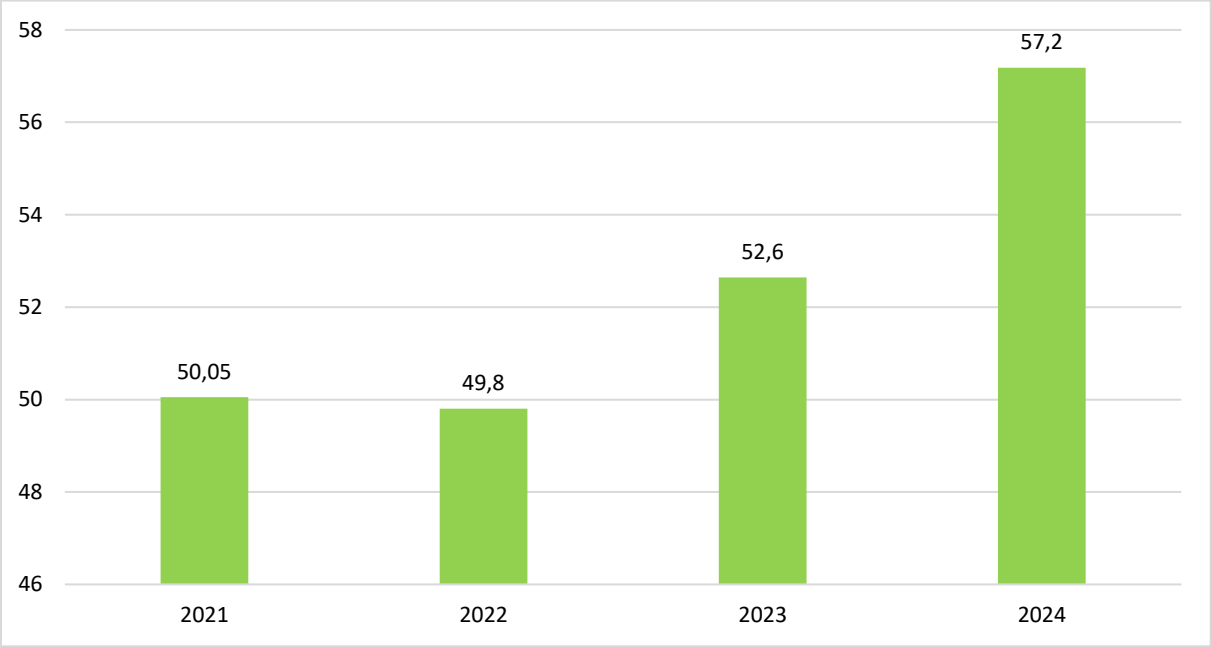

Rysunek 8 Wyniki pomiaru ozonu (O_3) – **stacja w Wałbrzychu**

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Średnie wartości jednogodzinne wynosiły: 50,1 µg/m³ (2021), 49,8 µg/m³ (2022), 52,6 µg/m³ (2023) oraz 57,2 µg/m³ (2024). Dla ozonu kluczowe znaczenie ma poziom docelowy dla maksymalnej średniej 8-godzinnej wynoszący 120 µg/m³. Zarejestrowane wartości były niższe od poziomu docelowego, jednak w skali województwa odnotowuje się przekroczenia celu długoterminowego, co oznacza, że problem ma charakter regionalny i zależy od warunków meteorologicznych.

Pył zawieszony PM10

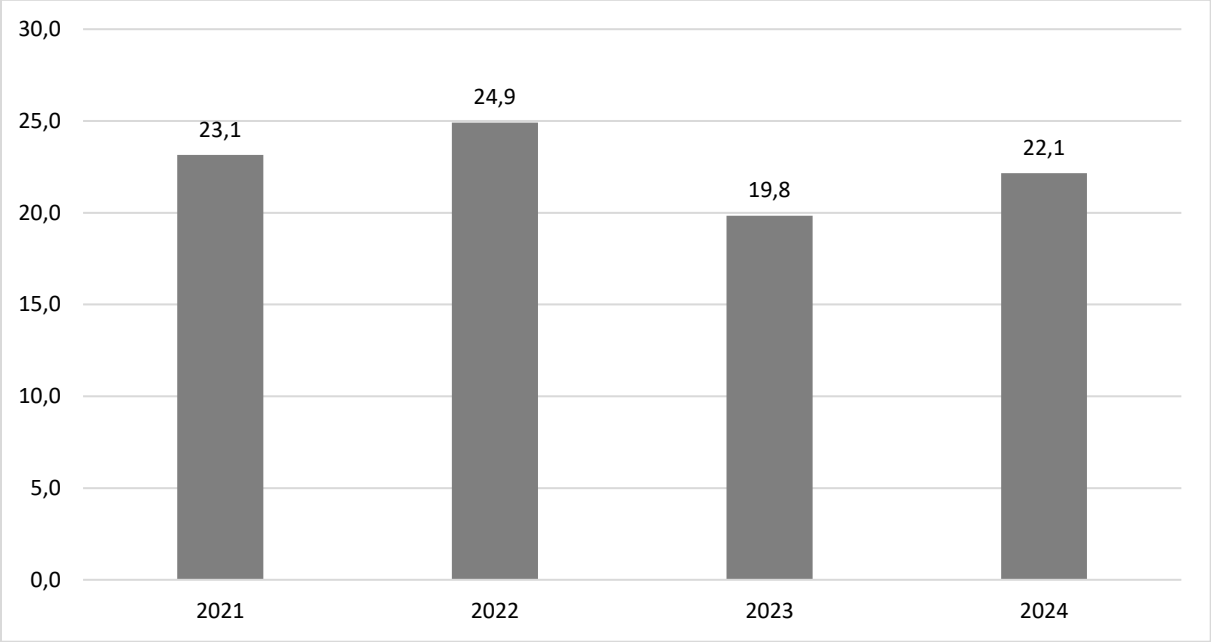

Rysunek 9 Wyniki pomiaru pyłu zawieszonego PM10 – **stacja w Wałbrzychu**

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Średnie stężenia dobowe wynosiły: 23,1 µg/m³ (2021), 24,9 µg/m³ (2022), 19,8 µg/m³ (2023) oraz 22,1 µg/m³ (2024). Poziom dopuszczalny dla 24 godzin wynosi 50 µg/m³. Średnie wartości nie przekraczały normy (ok. 40–

50% poziomu dopuszczalnego), jednak klasyfikacja w skali strefy wynika z epizodów przekroczeń dobowych, głównie w sezonie grzewczym.

Pył zawieszony PM2,5

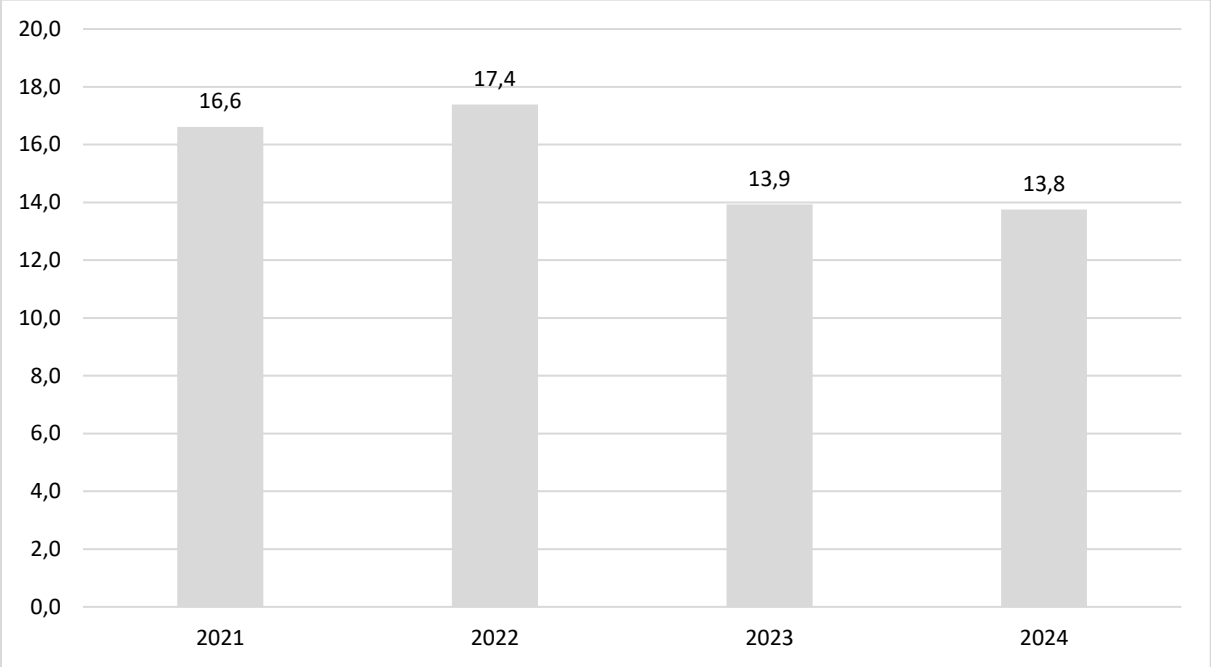

Rysunek 10 Wyniki pomiaru pyłu zawieszonego PM2,5 – **stacja w Wałbrzychu**

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Średnie stężenia dobowe kształtowały się na poziomie: 16,6 µg/m³ (2021), 17,4 µg/m³ (2022), 13,9 µg/m³ (2023) oraz 13,8 µg/m³ (2024). Poziom dopuszczalny średnioroczny wynosi 20 µg/m³. Wszystkie wartości były poniżej normy (ok. 69–87%), co potwierdza poprawę jakości powietrza w tym zakresie.

Tlenki azotu (NOx)

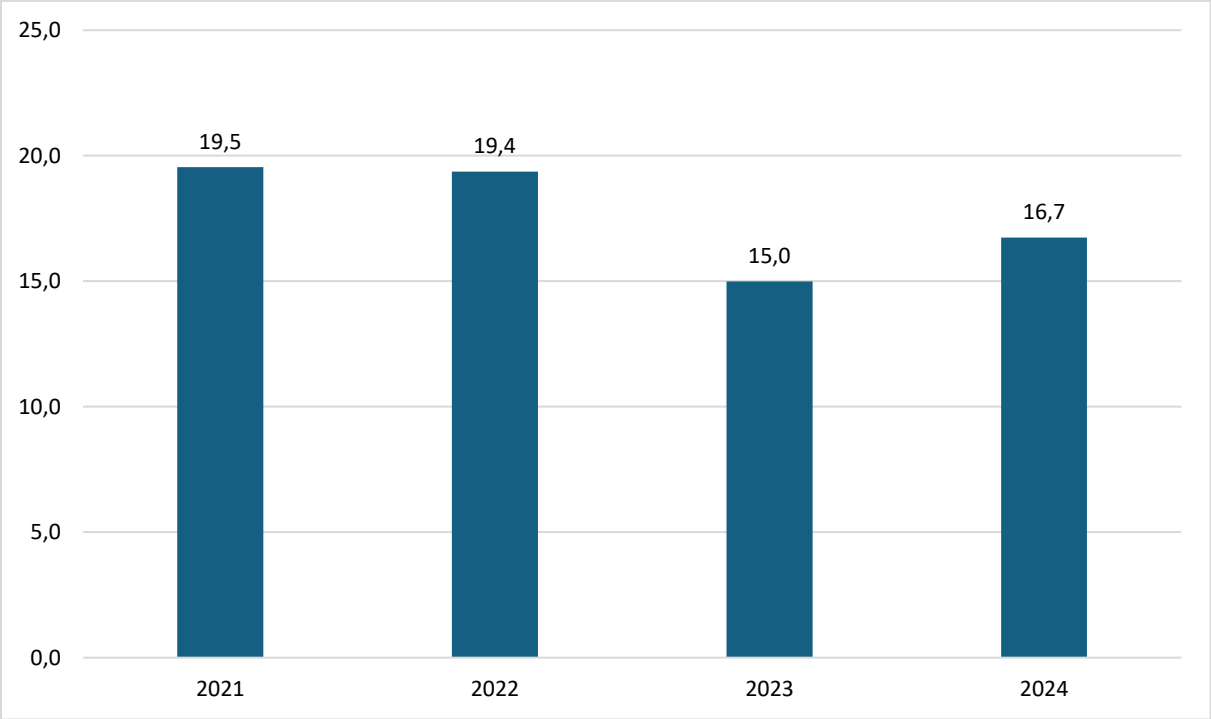

Rysunek 11 Wyniki pomiaru tlenku azotu (NO_X) **– stacja w Wałbrzychu**

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Stężenia wynosiły: 19,5 µg/m³ (2021), 19,4 µg/m³ (2022), 15,0 µg/m³ (2023) oraz 16,7 µg/m³ (2024). Poziom dopuszczalny średnioroczny dla ochrony roślin wynosi 30 µg/m³. Zarejestrowane wartości stanowiły około 50–65% normy, co oznacza brak przekroczeń.

Metale ciężkie i benzo(a)piren w pyle PM10

Tabela 4 Metale ciężkie i benzo(a)piren w pyle PM10

Źródło zanieczyszczenia	Maksymalne stężenie	2021	2022	2023	2024
Ołów (Pb)	0,5 µg/m³	0,015	0,017	0,011	0,012
Arsen (As)	6 ng/m³	1,0	1,3	1,0	0,8
Kadm (Cd)	5 ng/m³	0,2	0,3	0,2	0,2
Nikiel (Ni)	20 ng/m³	1,1	0,9	0,9	0,9
Benzo(a)piren B(a)P	1 ng/m³	**5,8**	**4,7**	**1,6**	**2,9**

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Stężenia metali ciężkich (Pb, As, Cd, Ni) nie przekraczały poziomów dopuszczalnych. Problemem pozostaje natomiast benzo(a)piren, którego stężenia w latach 2021–2024 (1,6–5,8 ng/m³) przekraczały poziom docelowy (1 ng/m³), co skutkowało klasyfikacją w klasie C.

Ocena według kryteriów ochrony roślin

Dla ochrony roślin strefa dolnośląska została zaklasyfikowana:

- w klasie A dla SO_2 i NOx,
- w klasie C dla ozonu (poziom docelowy) oraz D2 dla celu długoterminowego.

Nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów dla dwutlenku siarki i tlenków azotu, natomiast problem ozonu ma charakter regionalny i wynika głównie z procesów fotochemicznych.

Podsumowanie dla oceny według kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia ludzi i ochrony roślin w strefie dolnośląskiej

W roku 2024 dla obszaru województwa dolnośląskiego przeprowadzono roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Ocena ta stanowi podstawę do klasyfikacji stref oraz planowania działań naprawczych w przypadku stwierdzenia przekroczeń poziomów dopuszczalnych, docelowych lub celów długoterminowych. Gmina Boguszów-Gorce znajduje się w strefie dolnośląskiej, dla której w wyniku oceny:

- pod kątem ochrony zdrowia ludzi:
  - strefa dolnośląska została zakwalifikowana do klasy C ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 (w odniesieniu do stężeń dobowych),
  - stwierdzono również przekroczenia poziomów docelowych benzo(a)pirenu oraz ozonu,
  - lokalnie występowały przekroczenia poziomu docelowego arsenu w pyle PM10,
  - dla pozostałych substancji (SO_2, NO_2, CO, benzen oraz metale ciężkie) strefa uzyskała klasę A,
  - dla pyłu PM2,5 strefa uzyskała klasę A1 – brak przekroczeń poziomu dopuszczalnego,
- pod kątem ochrony roślin:
  - dla SO_2 i NOx – klasa A,
  - dla ozonu – klasa C (poziom docelowy) oraz D2 (cel długoterminowy).

Należy podkreślić, że przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu występują na obszarze całego województwa i mają charakter regionalny. W ostatnich latach widoczna jest poprawa jakości powietrza w zakresie stężeń średniorocznych pyłu PM10 oraz PM2,5. Problemem pozostają jednak epizody wysokich stężeń dobowych, szczególnie w sezonie grzewczym, oraz utrzymujące się przekroczenia benzo(a)pirenu związane głównie z emisją z indywidualnych źródeł ciepła.

Należy zaznaczyć, że choć gmina Boguszów-Gorce formalnie przypisana jest do strefy dolnośląskiej, to ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo z miastem Wałbrzych zasadne jest odniesienie się również do danych pomiarowych ze stacji zlokalizowanej w Wałbrzychu. Analiza danych z lat 2021–2024 wskazuje na ogólny trend spadkowy stężeń większości analizowanych zanieczyszczeń (m.in. SO_2, NO_2, PM10, PM2,5), co świadczy o stopniowej poprawie jakości powietrza w tej części regionu.

Powyższe obserwacje potwierdzają skuteczność podejmowanych działań naprawczych, jednak nadal konieczna jest ich kontynuacja, szczególnie w zakresie ograniczania emisji z sektora komunalno-bytowego, który pozostaje głównym źródłem zanieczyszczeń.

Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr XXI/505/20 z dnia 21 lipca 2020 r. przyjął „Program ochrony powietrza dla stref w województwie dolnośląskim, w których w 2018 r. zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wraz z planem działań krótkoterminowych", który następnie był aktualizowany (m.in. w 2023 i 2024 r.). Program ochrony powietrza jest dokumentem wskazującym główne źródła przekroczeń norm jakości powietrza oraz określającym działania naprawcze, których realizacja ma doprowadzić do poprawy jakości powietrza i osiągnięcia obowiązujących standardów. Ma on bezpośrednie znaczenie dla poprawy warunków życia i zdrowia mieszkańców, w tym gminy Boguszów-Gorce.

Opracowany Program ochrony powietrza składa się z:

- części opisowej, która zawiera główne założenia programu ochrony powietrza. W części tej określona jest przyczyna sporządzenia programu wraz z diagnozą stanu jakości powietrza w analizowanej strefie wykonaną na podstawie wyników pomiarów oraz modelowania. Podstawą diagnozy jest ocena roczna jakości powietrza wykonana przez GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu, która wskazuje również podstawowe przyczyny występowania przekroczeń standardów jakości powietrza oraz innych poziomów kryterialnych. Najważniejszym elementem tej części programu jest wykaz działań naprawczych niezbędnych do realizacji w celu poprawy jakości powietrza oraz harmonogram rzeczowo-finansowym realizacji działań,
- części wyszczególniającej obowiązki i ograniczenia wynikające z realizacji programu ochrony powietrza określającej wykaz organów administracji publicznej oraz podmiotów odpowiedzialnych za realizację programu wraz ze wskazaniem zakresu ich kompetencji i obowiązków,
- uzasadnienia zakresu określonych i ocenionych przez zarząd województwa zagadnień zawiera uwarunkowania programu wynikające z analizowanych dokumentów strategicznych, z charakterystyki instalacji i urządzeń występujących na analizowanym terenie, mających znaczący udział w poziomach substancji w powietrzu oraz innych dokumentów, materiałów i publikacji. Część ta zawiera załączniki graficzne do programu.

Do analiz, które były niezbędne w Programie ochrony powietrza wykorzystano dane dla roku 2018, który jest rokiem bazowym. Natomiast realizacja zadań zaplanowana jest do roku 2026. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane i wybrane tak, by za zaangażowane środki finansowe zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza. Działania przewidziane w Programie koncentrują się przede wszystkim na:

- ograniczeniu emisji z sektora komunalno-bytowego (wymiana źródeł ciepła, termomodernizacja),
- poprawie efektywności energetycznej budynków,
- ograniczeniu emisji z transportu,
- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych.

Realizacja Programu ochrony powietrza jest obowiązkiem jednostek samorządu terytorialnego, w tym gminy Boguszów-Gorce. Do podstawowych zadań gminy należą:

- przekazywanie sprawozdań z realizacji działań do Marszałka Województwa,
- podejmowanie działań ograniczających emisję z budynków publicznych i mieszkalnych,
- informowanie mieszkańców o zagrożeniach związanych z jakością powietrza,
- realizacja działań krótkoterminowych w przypadku wystąpienia epizodów wysokich stężeń,
- prowadzenie edukacji ekologicznej.

Kontynuacja i intensyfikacja tych działań jest kluczowa dla ograniczenia przekroczeń, w szczególności pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu, które pozostają głównymi problemami jakości powietrza na obszarze gminy.

4.1.2.2. Zaopatrzenie w ciepło

Boguszów-Gorce nie dysponuje centralną ciepłownią miejską. Ogrzewanie obiektów opiera się na lokalnych kotłowniach, systemach indywidualnych oraz piecach. W budynkach użyteczności publicznej dominuje ekologiczne zasilanie gazowe. Z kolei sektor mieszkaniowy w przeważającej większości wykorzystuje paliwa stałe, podczas gdy instalacje gazowe i olejowe stanowią mniejszość. W ogólnym bilansie energetycznym gminy głównym źródłem ciepła pozostaje węgiel (ok. 69%), a kolejnym gaz (ok. 16%)[3].

Rozproszona zabudowa gminy sprawia, że budowa centralnego systemu ciepłowniczego jest ekonomicznie nieuzasadniona. Zaopatrzenie w ciepło będzie nadal realizowane poprzez źródła indywidualne, tworzące tzw. system rozproszony. Model ten charakteryzuje się łatwiejszym zarządzaniem, elastycznością oraz niższymi kosztami inwestycyjnymi. Pozwala także wyeliminować straty na przesyle energii i ułatwia wdrażanie odnawialnych źródeł energii (OZE). W najbliższych latach prognozuje się spadek udziału węgla w produkcji energii na rzecz gazu oraz systematycznego rozwoju OZE.

4.1.2.3. Zaopatrzenie w gaz

Operatorem sieci dystrybucyjnej gazu w Gminie Boguszów-Gorce jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy we Wrocławiu (dalej PSG Sp. z o. o.). Podstawowym przedmiotem działalności spółki jest świadczenie usług dystrybucji gazu.

Na terenie Gminy Boguszów-Gorce, długość sieci gazowej niskiego ciśnienia wynosiła 24 848 m, średniego ciśnienia – 10 339 m, podwyższonego średniego ciśnienia – 8 233 m (stan na 31.12.2021r.). Ilość przyłączy niskiego ciśnienia była równa 849 szt. o długości 9 674 mb, natomiast średniego ciśnienia 254 szt. o długości 2 647 mb.

W latach 2023-2025 wykonano modernizację sieci gazowej niskiego ciśnienia – 1 801 m oraz podwyższonego ciśnienia – 2 948, a także modernizację 40 szt. przyłączy o łącznej długości 538 m.

4.1.2.4. Emisja z emitorów liniowych

Jednym z istotnych czynników wpływających na stan środowiska jest zanieczyszczenie powietrza związane z transportem drogowym. Pojazdy samochodowe poruszające się po drogach emitują do atmosfery znaczne ilości substancji szkodliwych, powstających w wyniku spalania paliw, a także na skutek zużycia elementów eksploatacyjnych pojazdów oraz nawierzchni dróg. W efekcie do powietrza przedostają się m.in. tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory, pyły zawieszone oraz metale ciężkie.

Problem emisji liniowej jest szczególnie odczuwalny na obszarach zurbanizowanych oraz wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Wraz ze wzrostem natężenia ruchu drogowego zwiększa się poziom emisji zanieczyszczeń, a także ryzyko powstawania wtórnych zanieczyszczeń, takich jak ozon troposferyczny, szczególnie w okresie letnim przy sprzyjających warunkach meteorologicznych. Układ komunikacyjny gminy Boguszów-Gorce oparty jest głównie na sieci dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Kluczowe znaczenie ma droga wojewódzka nr 367, która stanowi główną oś komunikacyjną gminy oraz zapewnia połączenie z Wałbrzychem i innymi ośrodkami regionu.

Na podstawie Generalnego Pomiaru Ruchu 2020/2021 przeprowadzonego na drogach wojewódzkich, na terenie gminy Boguszów-Gorce wyznaczono dwa punkty pomiarowe na drodze wojewódzkiej nr 367:

- Nr 2172, długość 6,2 km, na długości: p. 47,300, k. 53,500
- Nr 2174, długość 1,3 km, na długości: p. 53,500, k. 54,800

[3] *ZAŁOŻENIA DO PLANU ZAOPATRZENIA W CIEPŁO, ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ I PALIWA GAZOWE DLA GMINY BOGUSZÓW-GORCE*

Tabela 5 Średniodobowy ruch roczny (SDRR) na punktach drogi DW367

Punkt	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych							Ogółem
	Motocykle	Sam. os., mikrobusy	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze	
				bez przycz.	z przycz.			
JABŁÓW /DW376/ - BOGUSZÓW-GORCE	43	4762	457	84	53	72	1	5472
BOGUSZÓW-GORCE - WAŁBRZYCH /GR. MIASTA/	18	1723	198	72	64	12	1	2088
SUMA	**61**	**6485**	**655**	**156**	**117**	**84**	**2**	**7560**

Źródło: Pomiar Ruchu Na Drogach Wojewódzkich w 2020 r., DSDiK we Wrocławiu

Struktura rodzajowa ruchu wskazuje, że dominującą grupę stanowią samochody osobowe i mikrobusy, co jest typowe dla ruchu lokalnego i dojazdowego. Istotny udział mają również lekkie samochody dostawcze oraz w mniejszym stopniu pojazdy ciężarowe i autobusy. Natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej nr 367, szczególnie na odcinku w kierunku Wałbrzycha, wskazuje na istotny wpływ transportu na jakość powietrza w gminie. Emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych koncentruje się wzdłuż głównych tras, co może prowadzić do lokalnych przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń, zwłaszcza w warunkach niekorzystnych warunków meteorologicznych (np. inwersji temperatury, niskiej prędkości wiatru).

Uzupełnieniem systemu transportowego na terenie gminy jest infrastruktura kolejowa. Na obszarze gminy funkcjonują stacje kolejowe: Boguszów-Gorce, Boguszów-Gorce Wschód, Boguszów-Gorce Zachód oraz Boguszów-Gorce Dzikowiec. Przez teren gminy przebiegają następujące linie kolejowe:

- Wrocław Świebodzki – Zgorzelec (– Görlitz) (274/493) – ruch towarowy i pasażerski (zelektryfikowana)
- Boguszów Gorce Zachód – Czarny Bór (976) – ruch towarowy (jednotorowa, zelektryfikowana)
- Wałbrzych Szczawienko – Mieroszów (– Meziměstí) (291/482/869) – ruch sezonowy (jednotorowa, niezelektryfikowana)

Transport kolejowy, w porównaniu z drogowym, charakteryzuje się znacznie niższą emisją zanieczyszczeń do powietrza, dlatego jego rozwój może stanowić istotny element ograniczania emisji liniowej na terenie gminy.

4.1.2.5. Warunki wykorzystania OZE

Rozwój odnawialnych źródeł energii stanowi jeden z kluczowych kierunków transformacji energetycznej zarówno na poziomie Unii Europejskiej, jak i Polski. Aktualne cele zakładają dalszy wzrost udziału OZE w końcowym zużyciu energii, co przekłada się również na konieczność ich rozwoju na poziomie lokalnym, w tym w gminie Boguszów-Gorce. Według założeń unijnych, celem jest uzyskanie do końca 2032 roku co najmniej 32% energii z OZE. Zgodnie z celami unijnego pakietu klimatyczno-energetycznego, udział OZE w końcowej konsumpcji energii dla Polski do 2030 roku powinien wynieść 21%.

Ze względu na uwarunkowania przestrzenne (teren górski, duże zalesienie, rozproszona zabudowa) potencjał wykorzystania poszczególnych źródeł OZE w gminie jest zróżnicowany i w wielu przypadkach ograniczony do instalacji o charakterze lokalnym (prosumenckim).

Energia wiatru

Energia wiatru na terenie gminy Boguszów-Gorce charakteryzuje się niekorzystnymi warunkami w skali kraju. Gmina położona jest w strefie V zasobów energii wiatru, która zaliczana jest do obszarów o jednym z najniższym potencjale energetycznym. Oznacza to, że możliwości wykorzystania tego źródła energii są istotnie ograniczone już na poziomie warunków naturalnych.

Zgodnie z charakterystyką tej strefy, potencjał energetyczny wiatru wynosi około 250–500 kWh/(m²/rok) na wysokości 10 m nad powierzchnią terenu oraz 500–700 kWh/(m²/rok) na wysokości 30 m. Są to wartości stosunkowo niskie, które w wielu przypadkach nie zapewniają opłacalności inwestycji w energetykę wiatrową, zwłaszcza w porównaniu do obszarów północnej i centralnej Polski, gdzie warunki wiatrowe są znacznie korzystniejsze.

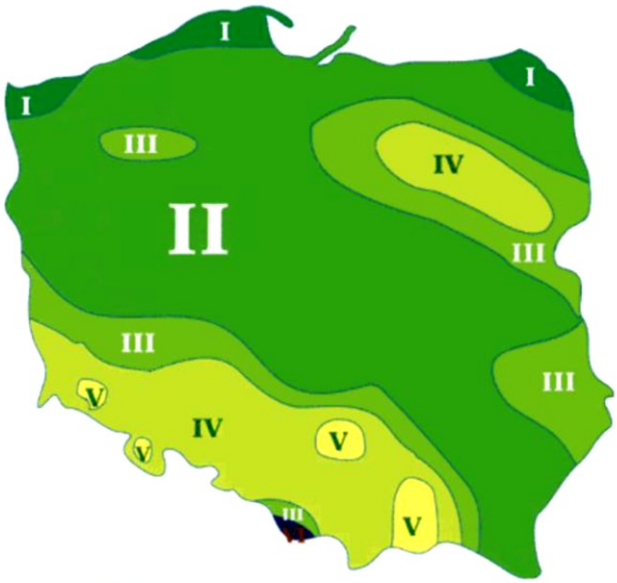

Energia wiatru w kWh/(m²/rok)		
	Na wysokości 10 m	Na wysokości 30 m
Strefa I Bardzo korzystna	powyżej 1000	powyżej 1500
Strefa II Korzystna	750 – 1000	1000 – 1500
Strefa III Dość korzystna	500 – 750	750 – 1000
Strefa IV Niekorzystna	250 – 500	500 – 750
Strefa V Bardzo niekorzystna	mniej niż 250	mniej niż 500
Strefa VI Szczytowe partie gór	tereny wyłączone	

Rysunek 12 Energia wiatru w kWh/(m2/rok) na wysokości 10 i 30 m n.p.m.

Źródło: "Energia & Przemysł" - marzec 2007 na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW

Dodatkowo, na rzeczywisty potencjał wykorzystania energii wiatru w gminie wpływają uwarunkowania lokalne. Boguszów-Gorce położony jest na obszarze górskim, w obrębie Sudetów Środkowych, co wiąże się ze znacznym zróżnicowaniem rzeźby terenu. Występowanie licznych wzniesień, dolin oraz terenów leśnych powoduje zaburzenia przepływu mas powietrza, obniżenie prędkości wiatru oraz zwiększenie jego zmienności. Czynniki te negatywnie wpływają na stabilność pracy turbin wiatrowych oraz efektywność produkcji energii.

Lokalnie korzystniejsze warunki mogą występować na terenach wyniesionych, w szczególności na grzbietach górskich, jednak obszary te często objęte są różnymi formami ochrony przyrody lub ograniczeniami planistycznymi i krajobrazowymi. W praktyce znacząco ogranicza to możliwość lokalizacji inwestycji wiatrowych o większej skali.

W związku z powyższym należy uznać, że rozwój energetyki wiatrowej na terenie gminy Boguszów-Gorce ma ograniczony potencjał. Realizacja dużych instalacji wiatrowych jest mało prawdopodobna, natomiast ewentualne wykorzystanie energii wiatru może dotyczyć jedynie niewielkich instalacji o charakterze lokalnym, poprzedzonych szczegółową analizą warunków wiatrowych. W kontekście rozwoju odnawialnych źródeł energii w gminie energia wiatru nie stanowi kierunku priorytetowego.

Energia słońca

Energia słoneczna stanowi jedno z najbardziej dostępnych i perspektywicznych odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Boguszów-Gorce. Jej wykorzystanie nie wymaga skomplikowanych warunków lokalizacyjnych, a instalacje mogą być realizowane w sposób rozproszony, głównie na istniejącej zabudowie.

Warunki solarne w gminie należy ocenić jako umiarkowane, typowe dla obszaru województwa dolnośląskiego. Średnie roczne sumy usłonecznienia rzeczywistego w 2024 roku wyniosły około 1900 godzin, co odpowiada przeciętnym wartościom notowanym w regionie. Poziom ten zapewnia wystarczające warunki do efektywnego wykorzystania energii promieniowania słonecznego zarówno do produkcji energii elektrycznej, jak i cieplnej.

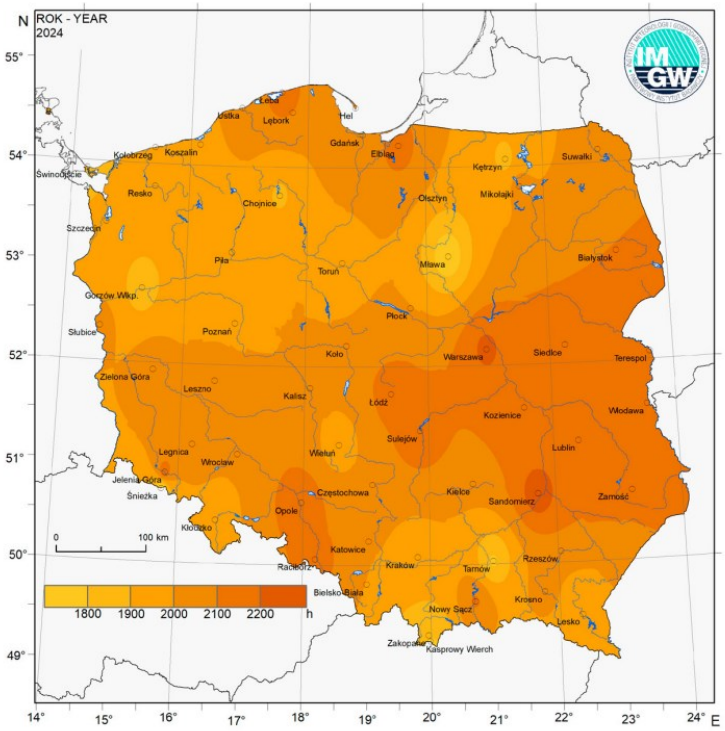

Rysunek 13 Średnie roczne sumy usłonecznienia rzeczywistego h/rok (2024)
Źródło: www.klimat.imgw.pl (Klimat Polski 2024, dostęp 25.04.2026)

W praktyce oznacza to, że instalacje fotowoltaiczne mogą osiągać stabilne uzyski energii, szczególnie w okresie wiosenno-letnim, kiedy natężenie promieniowania słonecznego jest najwyższe. Jednocześnie należy uwzględnić sezonowość tego źródła energii, przejawiającą się znacznym spadkiem produkcji w miesiącach jesienno-zimowych, co jest charakterystyczne dla warunków klimatycznych Polski. Istotnym czynnikiem wpływającym na efektywność instalacji jest lokalna jakość powietrza. Występowanie zanieczyszczeń, zwłaszcza pyłów zawieszonych w sezonie grzewczym, może okresowo ograniczać dopływ promieniowania słonecznego do powierzchni paneli. Pomimo tego, wpływ ten nie eliminuje zasadności rozwoju energetyki słonecznej, a jedynie może nieznacznie obniżać jej efektywność.

Ze względu na uwarunkowania przestrzenne, w tym górski charakter terenu oraz ograniczoną dostępność dużych, płaskich powierzchni, rozwój wielkoskalowych farm fotowoltaicznych może być utrudniony. W związku z tym dominującą formą wykorzystania energii słonecznej pozostaną instalacje rozproszone, zlokalizowane na dachach budynków lub na niewielkich działkach.

Energia Ziemi

Energia geotermalna stanowi jedno z odnawialnych źródeł energii, którego potencjał wynika z naturalnego przepływu ciepła z wnętrza Ziemi ku jej powierzchni. W celu wykorzystania tego zasobu wykonuje się odwierty umożliwiające pobór wód geotermalnych, które po oddaniu ciepła są ponownie zatłaczane do złoża. Ze względu na wysokie zasolenie tych wód oraz obecność substancji chemicznych, eksploatacja instalacji geotermalnych wiąże się z podwyższonymi wymaganiami technicznymi oraz kosztami utrzymania infrastruktury. W zależności od głębokości eksploatacji wyróżnia się geotermię płytką (do ok. 100 m), wykorzystywaną głównie przy użyciu pomp ciepła, oraz geotermię głęboką, wymagającą odwiertów sięgających kilku kilometrów i stosowaną przede wszystkim w systemach ciepłowniczych lub energetycznych.

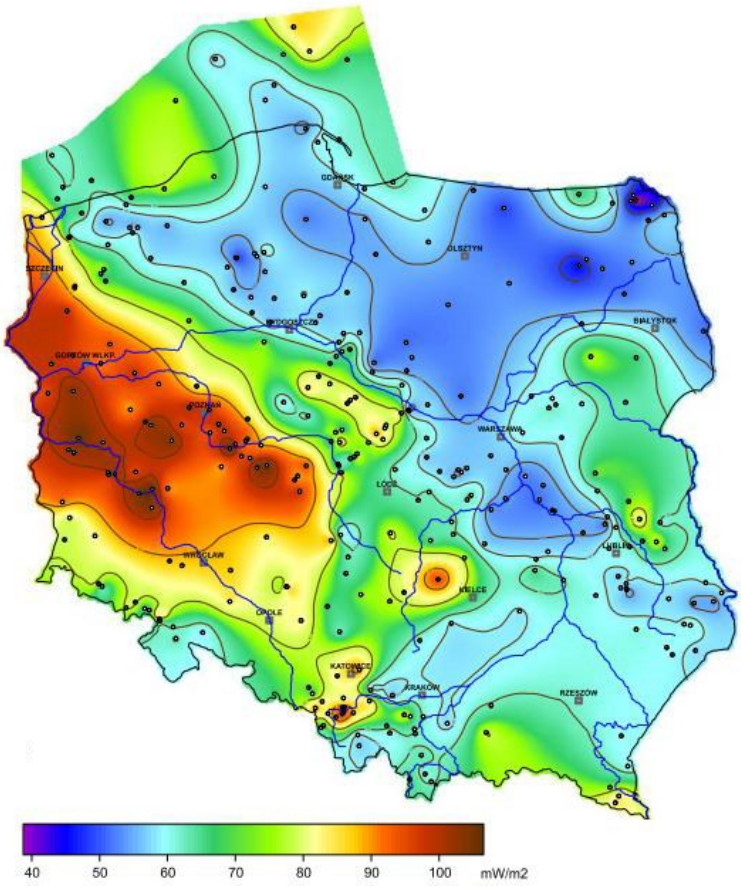

Rysunek 14 Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia cieplnego na obszarze Polski
Źródło: https://www.mos.gov.pl/ (Szewczyk & Gientka, 2009)

Na podstawie analiz map rozkładu gęstości ziemskiego strumienia cieplnego można wskazać, że obszar gminy Boguszów-Gorce charakteryzuje się umiarkowanym potencjałem geotermalnym. Wartości strumienia cieplnego kształtują się na poziomie około 60–70 mW/m², co jest wynikiem przeciętnym w skali kraju, choć wyższym niż w wielu innych obszarach górskich. Jednocześnie należy zauważyć, że w bezpośrednim otoczeniu gminy, zwłaszcza w kierunku Wałbrzycha oraz obszarów nizinnych, występują lokalnie wyższe wartości strumienia cieplnego, co może sprzyjać lepszym warunkom wykorzystania energii geotermalnej. Pomimo względnie korzystnych parametrów, potencjał wykorzystania geotermii głębokiej na terenie gminy należy ocenić jako ograniczony. Wynika to przede wszystkim z wysokich kosztów inwestycyjnych związanych z wykonaniem odwiertów oraz niepewności co do wydajności zasobów. Dodatkowo eksploatacja wód geotermalnych może powodować problemy środowiskowe, takie jak emisja siarkowodoru (H_2S) czy obecność radonu, co wymaga zastosowania odpowiednich technologii oczyszczania.

Znacznie bardziej racjonalnym kierunkiem wykorzystania energii geotermalnej na terenie gminy Boguszów-Gorce jest rozwój geotermii płytkiej. Instalacje oparte na pompach ciepła, wykorzystujące energię zgromadzoną w gruncie, wodach gruntowych lub powietrzu, stanowią rozwiązanie relatywnie efektywne ekonomicznie i technicznie. Tego typu systemy mogą być z powodzeniem stosowane zarówno w budownictwie jednorodzinnym, jak i w obiektach użyteczności publicznej.

Biomasa

Jednym z podstawowych źródeł energii odnawialnej wykorzystywanych w systemach grzewczych jest biomasa, w tym w szczególności słoma powstająca jako produkt uboczny produkcji rolniczej. Słoma obejmuje wysuszone źdźbła roślin zbożowych oraz innych upraw, takich jak rośliny strączkowe, rzepak czy len. Charakteryzuje się wysoką zawartością suchej masy (ok. 85%) oraz stosunkowo dobrą wartością opałową, co czyni ją potencjalnym paliwem w lokalnych systemach energetycznych.

W przypadku gminy Boguszów-Gorce potencjał wykorzystania biomasy rolniczej jest jednak wyraźnie ograniczony. Wynika to przede wszystkim z niewielkiej powierzchni użytków rolnych. Zgodnie z danymi statystycznymi, całkowita powierzchnia upraw na terenie gminy wynosi ok. 149,94 ha, z czego jedynie 19,18 ha stanowią uprawy

zbóż, w tym 15,72 ha to zboża podstawowe i mieszanki zbożowe. Uprawy przemysłowe, w tym rzepak czy buraki cukrowe, praktycznie nie występują.

Tabela 6 Powierzchnia upraw na terenie gminy Boguszów-Gorce

Uprawa	jednostka	Powierzchnia
ogółem	ha	149,94
zboża razem	ha	19,18
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	15,72
ziemniaki	ha	11,69
uprawy przemysłowe	ha	0,00
buraki cukrowe	ha	0,00
rzepak i rzepik razem	ha	0,00

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2020

Tak niewielka skala produkcji rolniczej powoduje, że ilość słomy możliwej do pozyskania jest marginalna, a dodatkowo jej znaczna część wykorzystywana jest na potrzeby lokalnych gospodarstw, głównie jako pasza lub ściółka dla zwierząt. Zapotrzebowanie na słomę w hodowli zwierząt jest istotne i zależy od gatunku – dla bydła wynosi ok. 2555 kg/szt./rok, dla trzody chlewnej ok. 730 kg/szt./rok, natomiast dla drobiu ok. 1 kg/szt./rok. Oznacza to, że ewentualne nadwyżki słomy, które mogłyby zostać przeznaczone na cele energetyczne, są w praktyce bardzo ograniczone.

Tabela 7 Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych

Zwierzęta hodowane	Zapotrzebowanie na słomę (kg/szt.)/rok
Bydło	2 555
Trzoda chlewna	730
Drób	1

Źródło: Ocena produkcji i potencjalnych możliwości wykorzystania słomy do celów grzewczych, Inżynieria Rolnicza 6(104)/2008

W związku z powyższym należy stwierdzić, że wykorzystanie słomy jako paliwa w większej skali na terenie gminy Boguszów-Gorce nie ma istotnego znaczenia energetycznego. Może ono mieć jedynie charakter lokalny i indywidualny, np. w małych instalacjach grzewczych w gospodarstwach rolnych.

Również potencjał wykorzystania biomasy pochodzącej z upraw roślin energetycznych jest ograniczony, co wynika zarówno z niewielkiej dostępności gruntów rolnych, jak i z górskiego charakteru gminy oraz znacznego udziału terenów zabudowanych i leśnych. W przeciwieństwie do gmin o charakterze typowo rolniczym, brak jest tu większych areałów, które mogłyby zostać przeznaczone pod uprawy takich roślin jak wierzba energetyczna czy topinambur.

4.1.3. Analiza SWOT

Ochrona klimatu i jakości powietrza	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
prowadzone przez gminy programy dotacyjne dla mieszkańców w zakresie wymiany kotłów inwestycje zwiększające efektywność energetyczną budynków użyteczności publicznej i komunalnych rozbudowa sieci gazowej dobre warunki do wykorzystania odnawialnych źródeł energii brak dużych emitorów zanieczyszczenia powietrza	brak sieci ciepłowniczych w mieście duży udział zanieczyszczeń pochodzących z sektora bytowo-komunalnego w ogóle zanieczyszczeń powietrza niska efektywność energetyczna części budynków niedostatecznie rozwinięta infrastruktura (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie uliczne) służąca zmianom zachowań transportowych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństwa coraz niższy koszt instalacji odnawialnych źródeł energii regulacje ogólnokrajowe, unijne i światowe zobowiązujące do ochrony klimatu i podniesienia jakości powietrza	zmniejszenie dostępności zewnętrznych źródeł finansowania działań inwestycyjnych napływ zanieczyszczeń atmosferycznych spoza terenu gminy

4.1.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647, z późn. zm.), ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości. Cel ten realizuje się w szczególności poprzez:

- utrzymanie stężeń substancji w powietrzu poniżej poziomów dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do wartości dopuszczalnych, jeśli zostały one przekroczone,
- redukcję i utrzymanie stężeń substancji poniżej poziomów docelowych lub celów długoterminowych.

Ocenę jakości powietrza na terenie Gminy Boguszów-Gorce przeprowadzono na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, pochodzących ze stacji pomiarowej w Wałbrzychu. Analiza wykazuje, że w minionych latach wskaźniki uległy poprawie i obecnie odpowiadają obowiązującym normom. Pozytywny trend to efekt aktywności mieszkańców, którzy uczestniczyli w programach „Czyste Powietrze" oraz „Ciepłe Mieszkanie", realizowanych we współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. W ramach tych działań sukcesywnie wymieniano nieekologiczne źródła ciepła oraz prowadzono termomodernizację obiektów mieszkalnych i użyteczności publicznej.

Mimo poprawy, na obniżenie jakości powietrza w gminie wciąż wpływa kilka kluczowych czynników. Należą do nich nadmierne straty energii wynikające z braku izolacji cieplnej budynków oraz emisja liniowa generowana przez transport drogowy (związana z dużą liczbą pojazdów, ich złym stanem technicznym i niedostatecznym rozwojem infrastruktury komunikacyjnej). Przeprowadzona analiza SWOT wykazała, że istotnym zagrożeniem dla gminy mogą być niewystarczające środki finansowe na modernizację dróg, a także potencjalny spadek zainteresowania mieszkańców i przedsiębiorców dalszą wymianą pieców oraz termomodernizacją.

Dalsza poprawa jakości powietrza wymaga konsekwentnej realizacji działań naprawczych, zaplanowanych w Programie Ochrony Powietrza dla wszystkich źródeł emisji. Kluczowe znaczenie w obszarze emisji powierzchniowej – poza dotychczasowymi programami i gminną strategią gospodarki niskoemisyjnej – będzie miało wdrażanie norm dla małych źródeł energii oraz obligatoryjne podnoszenie efektywności energetycznej. Do działań redukujących smog i podnoszących komfort życia zalicza się: docieplanie budynków, modernizację kotłowni, wymianę instalacji grzewczych oraz montaż energooszczędnego oświetlenia ulicznego i wewnętrznego. W przypadku emisji liniowej niezbędne jest rozwijanie transportu publicznego, co pozwoli ograniczyć stale rosnący ruch samochodów osobowych.

4.2. Zagrożenia hałasem

4.2.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 8 Efekty realizacji w zakresie ochrony przed hałasem

Cel: KA.I. Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	
Lp.	**Podjęte działania**
1.	W ramach realizacji celu ochrony mieszkańców Gminy Boguszów-Gorce przed hałasem realizowano zadania własne oraz zadania monitorowane, za które odpowiadali zarządcy dróg publicznych (DSDiK i Powiat Wałbrzyski). Działania te polegały głównie na kontroli i wydawaniu decyzji administracyjnych określających dopuszczalny poziom hałasu. Uwzględniano również zagrożenia związane z nadmiernym hałasem w środowisku w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz budowano ścieżki rowerowe. Z kolei Gmina Boguszów-Gorce uwzględniała standardy akustyczne w każdym nowo uchwalanym lub zmienianym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

4.2.2. Opis stanu obecnego

Hałas w środowisku stanowi jeden z istotnych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców oraz stan środowiska. Zgodnie z definicją przyjętą w przepisach ochrony środowiska, hałas to dźwięki o częstotliwości w zakresie od 16 Hz do 16 000 Hz, które w danych warunkach są niepożądane, uciążliwe lub szkodliwe dla zdrowia człowieka. W praktyce oznacza to wszelkie dźwięki powodujące dyskomfort lub negatywnie oddziałujące na zdrowie i samopoczucie ludzi.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej wartości dopuszczalnych lub co najmniej na poziomie tych wartości, a w przypadku ich przekroczenia – podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia emisji hałasu. Podstawowe regulacje prawne w tym zakresie wynikają z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska oraz z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r. poz. 112). Przepisy te określają dopuszczalne poziomy hałasu w zależności od rodzaju terenu oraz pory dnia i nocy. Oceny stanu klimatu akustycznego środowiska dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zadanie to realizuje Główny Inspektorat Ochrony Środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomu hałasu lub strategicznych map hałasu sporządzanych dla największych aglomeracji, głównych dróg, linii kolejowych oraz lotnisk. Do oceny poziomu hałasu stosuje się wskaźniki takie jak:

- **długookresowe** mające zastosowanie do sporządzania strategicznych map hałasu oraz programów ochrony środowiska przed hałasem;
  - L_{DWN} – wskaźnik ten służy do określenia ogólnej dokuczliwości hałasu
  - L_N – wskaźnik ten służy do określenia zaburzenia snu.
- **krótkookresowe** do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby:
  - L_{AeqD}, – równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6^{00} do godz. 22^{00}),
  - L_{AeqD}, – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22^{00} do godz. 6^{00}),

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego L_{Aeq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość L_{Aeq}< 52 dB,
- średnia uciążliwość 52 dB<L_{Aeq}< 62 dB,
- duża uciążliwość 63 dB<L_{Aeq}< 70 dB,
- bardzo duża uciążliwość L_{Aeq}> 70 dB.

Hałas pochodzenia antropogenicznego można podzielić ze względu na źródło jego powstawania na dwie podstawowe grupy: **hałas komunikacyjny** oraz **hałas przemysłowy**. Szczególnie istotne znaczenie dla jakości

środowiska na obszarach zamieszkałych ma hałas związany z transportem, który w wielu przypadkach stanowi dominujące źródło uciążliwości akustycznej.

Dla człowieka długotrwałe przebywanie w środowisku o podwyższonym poziomie hałasu może prowadzić do szeregu negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych. Do najczęściej wskazywanych należą m.in. uszkodzenia słuchu, zaburzenia snu, zmęczenie układu nerwowego, trudności w koncentracji, utrudnienia w komunikacji międzyludzkiej oraz obniżenie komfortu życia mieszkańców.

4.2.2.1. Hałas drogowy

Hałas komunikacyjny, a w szczególności drogowy, stanowi jedno z podstawowych źródeł uciążliwości akustycznych na terenie gminy Boguszów-Gorce. Jego charakter jest ciągły i bezpośrednio związany z natężeniem ruchu pojazdów oraz strukturą tego ruchu, w tym udziałem pojazdów ciężkich. W ostatnich latach obserwuje się systematyczny wzrost liczby pojazdów poruszających się po drogach, co przekłada się na zwiększenie emisji hałasu w środowisku, szczególnie w obszarach zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w sąsiedztwie tras komunikacyjnych.

Na poziom hałasu drogowego wpływają przede wszystkim:

- natężenie ruchu,
- prędkość pojazdów,
- stan techniczny nawierzchni drogowej,
- struktura pojazdów
- sposób zagospodarowania terenów przyległych do dróg.

W przypadku gminy Boguszów-Gorce istotne znaczenie ma również ukształtowanie terenu oraz przebieg głównych tras komunikacyjnych przez obszary o zróżnicowanej zabudowie, w tym mieszkaniowej i usługowej. Na terenie gminy w ostatnich latach nie prowadzono bezpośrednich pomiarów hałasu komunikacyjnego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Oznacza to, że ocena klimatu akustycznego w tym zakresie opiera się na danych pośrednich oraz wynikach badań realizowanych w szerszej skali regionalnej i krajowej. W warunkach gminy Boguszów-Gorce szczególnie istotne znaczenie mają odcinki dróg przebiegające przez tereny zwartej zabudowy oraz miejsca o ograniczonych możliwościach rozpraszania hałasu. W takich lokalizacjach nawet umiarkowane natężenie ruchu może powodować odczuwalną uciążliwość akustyczną dla mieszkańców.

Na poziomie regionalnym opracowywane są również programy ochrony środowiska przed hałasem, obejmujące główne drogi i linie kolejowe o znacznym natężeniu ruchu. W dokumentach tych koncentruje się działania na odcinkach o największym oddziaływaniu akustycznym, zidentyfikowanych na podstawie map hałasu.

Dla obszaru gminy Boguszów-Gorce w okresie 2021–2024 nie przeprowadzono dedykowanych badań hałasu drogowego w ramach monitoringu państwowego. Oznacza to brak aktualnych, szczegółowych danych pomiarowych, a ocena klimatu akustycznego w tym zakresie wymaga odniesienia do danych regionalnych oraz analiz funkcjonalno-przestrzennych układu drogowego gminy.

Ponadto według raportów o stanie gminy wymagania dotyczące ochrony przed hałasem, w tym określenie obszarów podlegających ochronie akustycznej zawarte zostały w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

4.2.2.2. Hałas przemysłowy

Przedsiębiorstwa, zakłady produkcyjne oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą na terenie gminy Boguszów-Gorce stanowią jedno z istotnych źródeł oddziaływania akustycznego w środowisku. Występują tu zarówno mniejsze podmioty usługowe i rzemieślnicze, jak i większe zakłady przemysłowe, których funkcjonowanie wiąże się z emisją hałasu do otoczenia. W przypadku mniejszych przedsiębiorstw, szczególnie tych zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, źródłem uciążliwości akustycznej są najczęściej urządzenia warsztatowe, instalacje wentylacyjne, systemy chłodnicze oraz ruch pojazdów związany z obsługą działalności. Tego typu emisja ma często charakter lokalny, ale może powodować odczuwalne uciążliwości dla mieszkańców, zwłaszcza w sytuacji braku odpowiednich zabezpieczeń akustycznych lub niekorzystnego usytuowania obiektów względem terenów chronionych przed hałasem.

Większe zakłady przemysłowe oraz obiekty infrastrukturalne funkcjonują zazwyczaj w oparciu o obowiązujące decyzje administracyjne i wymagania środowiskowe. Podmioty te podejmują działania ograniczające emisję hałasu, w tym modernizacje urządzeń, stosowanie obudów dźwiękochłonnych oraz rozwiązania organizacyjne zmniejszające czas i intensywność pracy najbardziej uciążliwych instalacji. Zgodnie z przepisami, działalność

zakładów nie powinna powodować przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu poza granicami terenu, do którego prowadzący instalację posiada tytuł prawny.

Istotnym źródłem hałasu przemysłowego w szerszej skali pozostają zakłady związane z eksploatacją i przeróbką surowców mineralnych, w tym kruszyw. W takich przypadkach emisja hałasu wynika głównie z pracy urządzeń kruszących, przesiewających, przenośników taśmowych oraz transportu technologicznego. Oddziaływanie akustyczne może mieć charakter ciągły, a w przypadku prac wydobywczych również impulsowy, co zwiększa jego uciążliwość w środowisku.

Na terenie województwa dolnośląskiego, w tym również w rejonie powiatu wałbrzyskiego, odnotowuje się przypadki przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu w otoczeniu zakładów przemysłowych. Z danych kontrolnych wynika, że skala przekroczeń zazwyczaj nie jest wysoka, jednak nawet niewielkie przekroczenia mogą stanowić istotną uciążliwość dla terenów zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów. W 2024 roku, zgodnie z danymi z województwa dolnośląskiego, w systemie EHAŁAS-P zarejestrowano 96 zakładów, w których prowadzono pomiary hałasu w 207 punktach pomiarowych. W części przypadków stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości zarówno w porze dnia, jak i w porze nocnej. Wyniki te wskazują, że problem hałasu przemysłowego nadal występuje, choć ma charakter punktowy i zależy od lokalnych uwarunkowań przestrzennych oraz technologicznych.

Na terenie powiatu wałbrzyskiego w 2024 roku wykonano jedynie pojedyncze badanie hałasu przemysłowego, co ogranicza możliwość pełnej oceny skali zjawiska w odniesieniu do gminy Boguszów-Gorce. Jednocześnie należy przyjąć, że uciążliwości akustyczne w gminie mają charakter typowy dla obszarów o mieszanym zagospodarowaniu, gdzie działalność gospodarcza funkcjonuje w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych.

W przypadku występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu organy kontrolne, w szczególności Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, prowadzą działania nadzorcze oraz mogą nakładać administracyjne kary pieniężne. Podmioty prowadzące działalność są zobowiązane do podejmowania działań naprawczych, obejmujących zarówno rozwiązania techniczne, jak i organizacyjne, mające na celu ograniczenie emisji hałasu do środowiska. W praktyce do najczęściej stosowanych działań ograniczających hałas przemysłowy należą modernizacje urządzeń, montaż ekranów i obudów akustycznych, zmiany organizacji pracy zakładów oraz poprawa izolacyjności akustycznej budynków i instalacji. W przypadku nowych inwestycji istotne znaczenie ma również właściwe planowanie przestrzenne, które powinno minimalizować konflikt funkcji przemysłowych i mieszkaniowych.

4.2.3. Analiza SWOT

Zagrożenie hałasem	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
realizowane corocznie działania upłynniające ruch budowa obwodnicy Boguszowa-Gorc, kontrola i ograniczanie emisji hałasu przemysłowego	przekroczenia drogowego hałasu komunikacyjnego brak aktualnych pomiarów hałasu kolejowego
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
planowane dalsze modernizacje dróg opracowany POH z działaniami priorytetowymi możliwość rozwoju gospodarczego dzięki dobrej komunikacji regulacje hałasu w miejscowych PZP gminy Boguszów-Gorce większa ilość kontroli przedsiębiorców	zwiększanie się ilości pojazdów szczególnie tych ciężarowych dyskomfort akustyczny dla mieszkańców zamieszkujących tereny wzdłuż dróg lokowanie działalności gospodarczych na terenach mieszkaniowych

4.2.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem

Emisja hałasu stanowi składową tzw. stresu miejskiego i determinację obniżenia jakości życia populacji, w szczególności na obszarach silnie zurbanizowanych. Działania w zakresie ochrony przed hałasem nakierowane są na zapewnienie optymalnego stanu akustycznego środowiska naturalnego i zurbanizowanego.

Na obszarze gminy Boguszów-Gorce zlokalizowane są podmioty gospodarcze, których działalność operacyjna wiąże się z emisją hałasu do środowiska, co generuje negatywny wpływ na tereny przyległe oraz ich mieszkańców. Pomimo braku odnotowania formalnych przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu, skrócona analiza SWOT wskazuje na występowanie następujących ryzyk:

- Progresywny wzrost dyskomfortu akustycznego mieszkańców.
- Odpływ migracyjny ludności z terenów objętych nadmierną uciążliwością akustyczną (zjawisko to znajduje odzwierciedlenie w bieżących analizach demograficznych obszarów miejskich).

W ramach harmonogramów realizacji zadań strategicznych ustanawia się następujące procedury naprawcze i zapobiegawcze:

- **Kompetencje Starosty Wałbrzyskiego**: Kontynuacja działań administracyjnych w zakresie wydawania decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu w przypadku stwierdzenia naruszenia obowiązujących norm.
- **Kompetencje Gminy**: Obligatoryjne wprowadzanie zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP) dotyczących tworzenia stref ciszy. W strefach tych wprowadza się zakaz prowadzenia działalności gospodarczej o uciążliwym charakterze.
- **Kompetencje organów zewnętrznych**: Kontynuacja czynności kontrolnych wobec przedsiębiorstw emitujących hałas, realizowana przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu.

W stosunku do istniejących oraz nowo powstających przedsiębiorstw nakłada się obowiązek minimalizacji emisji hałasu u źródła. Podmioty te są zobligowane do wdrożenia rozwiązań technicznych, w tym wyciszenia hal produkcyjnych, maszyn oraz urządzeń.

Jednostkami odpowiedzialnymi za realizację powyższych zadań są przedsiębiorcy. Finansowanie inwestycji modernizacyjnych lub budowy obiektów spełniających nowoczesne standardy akustyczne realizowane będzie z: środków własnych podmiotów gospodarczych lub środków zewnętrznych.

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się liniową emisję akustyczną pochodzącą od środków transportu poruszających się po drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną Gminy Boguszów-Gorce jest wysoka dostępność komunikacyjna. Słabą stroną pozostaje natomiast sukcesywny, coroczny wzrost wolumenu ruchu pojazdów, skutkujący nadmierną emisją hałasu. W celu niwelacji tego zjawiska w harmonogramach ujęto realizację prac remontowych i modernizacyjnych przez właściwych zarządców dróg, zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem infrastrukturalnym.

Zadaniem o charakterze ciągłym, zaplanowanym do realizacji nieprzerwanie w całym okresie obowiązywania Programu, jest edukacja ekologiczna. Zadanie to powierza się do realizacji gminom, placówkom edukacyjnym oraz organizacjom społecznym. Finansowanie ww. działań zabezpiecza się ze środków własnych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz środków zewnętrznych.

4.3. Pola elektromagnetyczne

4.3.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 9 Efekty realizacji w zakresie pól elektromagnetycznych

Cel: PEM.I. Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach	
Lp.	**Podjęte działania**
1.	W ramach realizacji celu ochrony mieszkańców Gminy Boguszów-Gorce przed promieniowaniem elektromagnetycznym realizowano zadania własne oraz monitorowane – realizowane przez GIOŚ oraz Powiat Wałbrzyski. W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska założono realizację m.in.: monitoring pól elektromagnetycznych, kontrolę miejsc i lokalizacji źródeł promieniowania, w tym wprowadzenie zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, Starosta Powiatu Wałbrzyskiego prowadzi Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko, których emisja nie wymaga pozwolenia. W latach 2022-2024 Starosta Wałbrzyski przyjął 1 zgłoszenie instalacji źródła promieniowania elektromagnetycznego w Boguszowie-Gorcach, ul. Chopina, dz. nr 87/1. Ważnym zadaniem zaplanowanym w ramach realizacji celu był monitoring natężenia promieniowania elektromagnetycznego prowadzony GIOŚ. W latach 2022-2024 badania prowadzono na terenie gminy Boguszów-Gorce ul. Mikołaja Reja: • w 2024 roku wynik wyniósł 0,44 V/m, tj. poniżej dopuszczalnego natężenia 7 V/m. • w 2022 roku wynik wyniósł 0,21 V/m, tj. poniżej dopuszczalnego natężenia 7 V/m.

4.3.2. Opis stanu obecnego

Źródła pól elektromagnetycznych można podzielić na naturalne, występujące w środowisku przyrodniczym, oraz sztuczne, które powstają w wyniku działalności człowieka. W praktyce największe znaczenie dla oddziaływania na środowisko mają źródła antropogeniczne związane przede wszystkim z funkcjonowaniem systemów elektroenergetycznych oraz infrastrukturą telekomunikacyjną. Do głównych instalacji emitujących pola elektromagnetyczne należą przede wszystkim:

- linie elektroenergetyczne wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe,
- instalacje radiokomunikacyjne, w tym:
  - stacje bazowe telefonii komórkowej,
  - radiolinie,
  - stacje radiowe i telewizyjne.

Krajowy System Elektroenergetyczny obejmuje wszystkie źródła energii elektrycznej oraz sieci przesyłowe i dystrybucyjne służące do jej transportu. System ten tworzą:

- sieć przesyłowa najwyższych napięć (750, 400 i 220 kV),
- sieć dystrybucyjna o napięciach 110, 30, 20, 15, 10 i 6 kV,
- sieci niskiego napięcia.

Podstawowymi elementami sieci elektroenergetycznej są linie energetyczne oraz stacje elektroenergetyczne. Operatorem systemu przesyłowego w Polsce są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A., natomiast sieci dystrybucyjne i niskiego napięcia pozostają w większości w zarządzaniu operatorów systemów dystrybucyjnych. Rozbudowa sieci elektroenergetycznej wynika z rosnącego zapotrzebowania na energię elektryczną oraz rozwoju infrastruktury technicznej na terenach miejskich i wiejskich.

Istotnym źródłem promieniowania elektromagnetycznego są także urządzenia radiokomunikacyjne. Wytwarzają one pola elektromagnetyczne w szerokim zakresie częstotliwości, od kilku kHz do kilkuset GHz. Do najczęściej spotykanych instalacji tego typu należą stacje bazowe telefonii komórkowej, które wykorzystują anteny sektorowe montowane na specjalnych masztach lub istniejących konstrukcjach, takich jak kominy czy wysokie budynki. Anteny te emitują fale elektromagnetyczne o częstotliwościach stosowanych w systemach telefonii komórkowej i transmisji danych.

Na terenie gminy Boguszów-Gorce znajduje się następująca infrastruktura techniczna należąca do TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu:

- Stacja transformatorowa NN/WN/SN (220/110/20 kV) – GPZ R-Boguszów,
- Rozdzielnia sieciowa SN/SN (20/20 kV) – R-Gorce,
- Stacje transformatorowe SN/nN (20/0,4 kV) – 39 szt., w tym 7 stacji słupowych, 29 stacji kontenerowych i 3 stacje wieżowe,

- Złącze kablowe SN 20 kV – 1 szt.
- Linie napowietrzne wysokiego napięcia WN 110 kV – łączna długość ok. 30,9 km,
- Linie napowietrzne średniego napięcia SN 20 kV – łączna długość ok. 28,3 km,
- Linie kablowe średniego napięcia SN 20 kV – łączna długość ok. 21,2 km,
- Linie napowietrzne niskiego napięcia nN 0,4 kV – łączna długość ok. 40,8 km,
- Linie kablowe niskiego napięcia nN 0,4 kV – łączna długość ok. 28,9 km,
- Przyłącza napowietrzne niskiego napięcia nN 0,4 kV – łączna długość ok. 15,4 km,
- Przyłącza kablowe niskiego napięcia nN 0,4 kV – łączna długość ok 11,5 km.

W stacji systemowej 220/110/20 kV R-Boguszów zabudowane są dwa transformatory 110/20 o mocach: 25 MVA i 16 MVA. Obciążenie stacji wynosi około 11 MW.

Stan techniczny sieci i infrastruktury elektroenergetycznej jest dobry. Tauron Dystrybucja S.A. co roku podejmuje działania umożliwiające przyłączenie nowych odbiorców energii elektrycznej oraz zadania modernizacyjne i inwestycyjne, mające na celu zwiększenie przepustowości sieci oraz poprawę pewności i jakości zasilania. Do działań tych zaliczyć można:

- Wymianę przewodów i kabli na przewody i kable o większych przekrojach i ulepszonej izolacji,
- Stosowanie izolowanych przewodów w liniach napowietrznych niskiego napięcia,
- Kablowanie linii napowietrznych średniego oraz niskiego napięcia.

Obecnie na obszarze gminy Boguszów-Gorce pracują mikroinstalacje fotowoltaiczne o łącznej mocy zainstalowanej ok. 3 MW. Ponadto na terenie gminy funkcjonują elektrownie fotowoltaiczne o sumarycznej mocy przyłączeniowej 4,3 MW.

Na terenie Gminy Boguszów-Gorce zlokalizowana jest stacja elektroenergetyczna 220/110 kV Boguszów należąca do Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. (PSE S.A.) oraz TAURON Dystrybucja S.A. Na stacji Boguszów zainstalowane są dwa transformatory 220/110 kV o mocy 160 MVA każdy. Przez obszar Gminy przebiegają jednotorowe linie przesyłowe 220 kV Boguszów – Cieplice oraz Boguszów – Świebodzice.

W zakresie oddziaływania infrastruktury elektroenergetycznej istotnym zagadnieniem jest emisja pól elektromagnetycznych (PEM). Obowiązujące przepisy nie wymagają uzyskania pozwolenia na lokalizację instalacji emitujących PEM, konieczne jest natomiast ich zgłoszenie do właściwego organu administracji. Rejestr takich instalacji prowadzony jest na poziomie powiatowym.

Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych realizowany jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Pomiary wykonywane na terenie gminy Boguszów-Gorce w latach 2022–2025 wskazują, że wartości natężenia pola elektrycznego mieszczą się znacznie poniżej dopuszczalnego poziomu wynoszącego 7 V/m. Poniżej przedstawiono zaznaczone stacje bazowe sieci komórkowych, a w tabeli wyniki pomiaru na poszczególne lata.

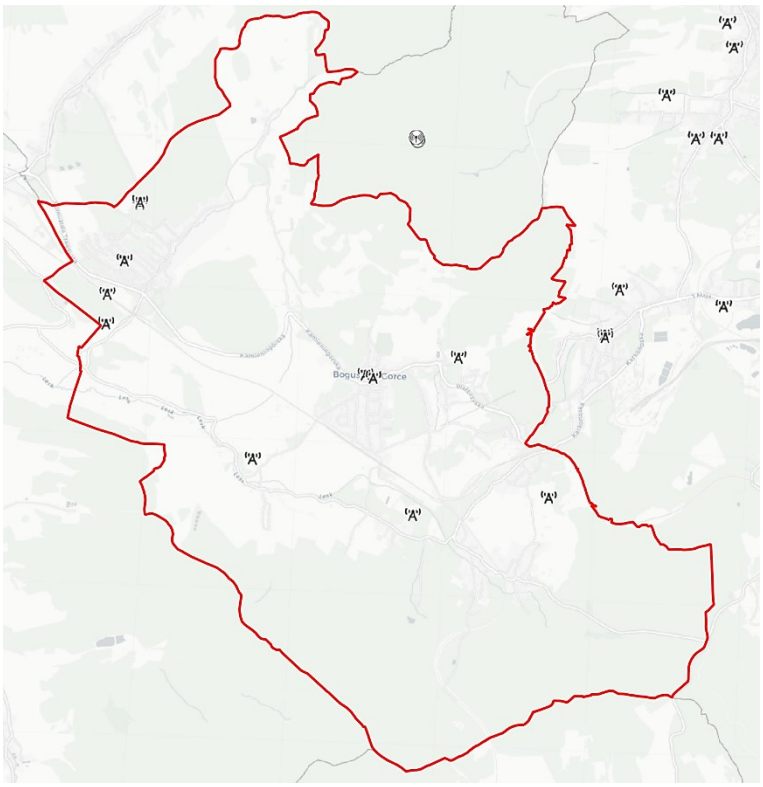

Rysunek 15 Lokalizacja stacji bazowych sieci komórkowych na terenie gminy
Źródło: www.si2pem.gov.pl

Tabela 10 Wyniki pomiarów PEM w gminie Boguszów-Gorce

Numer stacji	adres stacji	operator	Wyniki pomiaru	
			Najmniejsza wartość [V/m]	Największa wartość [V/m]
Pomiary za rok 2025				
WAL3542	Boguszów-Gorce, ul. Chopina, dz. nr 87/1	P4 Sp. z o.o.	0,88	2,32
2041	BOGUSZÓW-GORCE, JÓZEFA PONIATOWSKIEGO 57a	Orange Polska S.A.	< 1,49	3,28
WAL3046	Kuźnice Świdnickie, dz. nr 380	P4 Sp. z o.o.	0,74	1,60
Pomiary za rok 2024				
WAL3041	Boguszów-Gorce, dz. nr 646/4	P4 Sp. z o.o.	1,03	2,90
BT33500	Boguszów-Gorce, działka 380, obręb 7 Kuźnice Boguszowskie (ul. Wysoka 10) 380	Polkomtel Sp. z o.o.	< 0,97	1,98
Pomiary za rok 2023 i 2022				
79502N!	BOGUSZÓW-GORCE, JÓZEFA PONIATOWSKIEGO 57a	T-Mobile Polska S.A	< 0,64	2,19
WAL3046	Kuźnice Świdnickie, dz. nr 380	P4 Sp. z o.o.	0,68	1,35
WAL3041	Boguszów-Gorce, dz. nr 646/4	P4 Sp. z o.o.	0,81	2,57

Źródło: www.si2pem.gov.pl

Najwyższe odnotowane wartości wyniosły:

- 3,28 V/m – stacja przy ul. Józefa Poniatowskiego (2025 r.),
- 2,90 V/m – pomiar w Boguszowie-Gorcach (2024 r.),
- 2,57 V/m – pomiar w 2022–2023 r.

Najniższe wartości kształtowały się na poziomie poniżej 1 V/m.

Dodatkowo GIOŚ wykonał pomiary punktowo w 2024 i 2022 roku, w punkcie o nazwie „punkt D_2022_E_23". Wartość w 2024 roku wyniosła <0,8 V/m, natomiast w 2022 roku 1,07 V/m. Punkt znajdował się przy lokalizacji ul. Mikołaja Reja.

Uzyskane wyniki potwierdzają, że poziomy pól elektromagnetycznych na terenie gminy pozostają na bezpiecznym poziomie i nie stanowią zagrożenia dla zdrowia mieszkańców. Należy podkreślić, że w przypadku stacji bazowych telefonii komórkowej najwyższe wartości PEM występują w bezpośrednim sąsiedztwie anten, na wysokości ich instalacji, a w dostępnych dla ludności przestrzeniach poziomy te są znacząco niższe od wartości dopuszczalnych.

4.3.3. Analiza SWOT

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
na terenie gminy i w całym województwie dolnośląskim brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania	stale zwiększający się zasięg sieci kablowych i bezprzewodowych w okolicy, co docelowo może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania brak corocznych badań promieniowania
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dalsze badania poziomu promieniowania	brak zapisów w miejscowych PZP dotyczących ograniczeń w powstawaniu nowych instalacji przekaźnikowych telefonii komórkowej

4.3.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych

Głównymi źródłami emisji pól elektromagnetycznych (PEM) są linie przesyłowe wysokiego i średniego napięcia, stacje transformatorowe oraz infrastruktura radiokomunikacyjna. Rosnące zapotrzebowanie społeczne na rozwój sieci elektroenergetycznych i komórkowych skutkuje dynamicznym przyrostem liczby tych instalacji. Kluczowym elementem ochrony przed PEM jest powszechny dostęp do informacji o ich poziomach, realizowany przez GIOŚ w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Dodatkowo, operatorzy są zobowiązani do przeprowadzania pomiarów po uruchomieniu sprzętu oraz przy każdej zmianie parametrów jego pracy. W celu minimalizacji wpływu PEM, zgodnie z Prawem ochrony środowiska oraz właściwym Rozporządzeniem Ministra Środowiska, przedsiębiorstwa zgłaszają fakt uruchomienia instalacji Staroście Wałbrzyskiemu. Dane te zasilają publiczny Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko, którego prowadzenie zaplanowano również na kolejne lata. Cykliczne badania GIOŚ na terenie województwa śląskiego potwierdzają, że obecne poziomy PEM nie przekraczają norm. Jednak brak restrykcji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dla nowych obiektów może w przyszłości prowadzić do wzrostu emisji.

4.4. Gospodarowanie wodami

4.4.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 11 Efekty realizacji w zakresie gospodarowania wodami

Cel: ZW. I. System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	
Lp.	**Podjęte działania**
1.	W ramach realizacji celu poprawy jakości wód oraz ochrony ich zasobów jakości realizowano zadania własne Gminy Boguszów-Gorce oraz monitorowane – realizowane przez GIOŚ, PGW Wody Polskie. W zakresie ochrony i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska założono realizację: zadań obejmujących m.in.: monitoring wód powierzchniowych i podziemnych, kontrolę przestrzegania pozwoleń wodnoprawnych, prace utrzymaniowe i awaryjne na ciekach, wprowadzenie zapisów dotyczących obszarów narażonych na ryzyko powodzi do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zadania monitorowane w ramach monitoringu stanu i jakości wód realizowano w ramach Państwowego Monitoringu Wód. Zgodnie z wytycznymi cyklu planistycznego 2022-2027 oraz obowiązującym podziałem wód powierzchniowych na jednolite części

	wód powierzchniowych obszar miasta położony jest w zasięgu 2 jednolitych części wód powierzchniowych w obrębie dorzecza Odry. Ostatnie badania na terenie Gminy przeprowadzono w 2023 roku. W latach 2018-2024 zostały przeprowadzone i zakończone prace planistyczne nad opracowaniem 7 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W dokumentach planistycznych uwzględniono dane dostarczone w mapach ryzyka powodziowego, mapach zagrożenia powodziowego oraz dane o terenach zagrożonych podtopieniami.

4.4.2. Opis stanu obecnego

4.4.2.1. Wody powierzchniowe

Gospodarowanie wodami w Polsce regulowane jest przede wszystkim przez ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z późn. zm.), wdrażającą postanowienia Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady. Zgodnie z jej zapisami podstawową jednostką planistyczną w gospodarce wodnej są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP), dla których prowadzi się monitoring, ocenę stanu oraz planowanie działań naprawczych w ramach planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. Celem środowiskowym pozostaje osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych.

Obszar gminy Boguszów-Gorce pod względem hydrograficznym położony jest w obrębie dorzecza Odry, w zlewni rzeki Bóbr. Sieć wód powierzchniowych na terenie gminy tworzą przede wszystkim cieki górskie i podgórskie o znacznych spadkach podłużnych, cechujące się szybkim odpływem wód opadowych oraz znaczną zmiennością stanów wody w ciągu roku. Z uwagi na ukształtowanie terenu i położenie w obrębie Sudetów Środkowych, lokalna sieć hydrograficzna ma charakter silnie rozwinięty, lecz tworzą ją głównie niewielkie potoki i strumienie. Najważniejszym ciekiem powierzchniowym gminy jest potok Lesk, stanowiący prawostronny dopływ Bobru. Jest to podstawowa oś hydrograficzna Boguszowa-Gorc, odprowadzająca wody z centralnej i północnej części gminy. Długość cieku na terenie miasta wynosi około 7,5 km, natomiast powierzchnia jego zlewni wynosi 120,3 km². Potok Lesk przepływa przez obszar gminy równoleżnikowo, a jego ujście do Bobru zlokalizowane jest w rejonie Dębrznika koło Sędzisławia. Do najważniejszych dopływów potoku Lesk na terenie gminy należą: Czerwony Strumień, Miła, Jabłonica, Cieklina oraz Zimna Woda. Oprócz nich występują liczne drobne cieki okresowe, rowy odwadniające oraz bezimienne potoki spływające ze stoków masywów górskich. Cieki te pełnią istotną funkcję w odprowadzaniu wód opadowych i roztopowych, jednak podczas intensywnych opadów mogą powodować lokalne wezbrania.

Na terenie gminy nie występują większe naturalne jeziora. Zasoby wód stojących reprezentowane są głównie przez niewielkie zbiorniki antropogeniczne, stawy, oczka wodne oraz lokalne zbiorniki retencyjne powstałe w wyniku działalności człowieka lub przekształceń terenu. Część z nich zlokalizowana jest w dawnych zagłębieniach poeksploatacyjnych lub w dolinach cieków. Występują również niewielkie obszary podmokłe związane z obniżeniami terenowymi oraz strefami źródliskowymi.

Istotną cechą systemu wód powierzchniowych gminy jest jego duża wrażliwość na zjawiska ekstremalne. Górski charakter zlewni powoduje szybkie reagowanie cieków na opady atmosferyczne, co zwiększa ryzyko lokalnych podtopień i erozji brzegów. Jednocześnie w okresach bezopadowych obserwowane są niskie przepływy, charakterystyczne dla niewielkich cieków górskich. Z tego względu szczególnego znaczenia nabierają działania związane z retencją wód, renaturyzacją cieków oraz ochroną jakości wód powierzchniowych.

Rysunek 16 Wody powierzchniowe na terenie gminy
Źródło: Opracowanie własne

4.4.2.2. Monitoring rzek powierzchniowych

Monitoring wód powierzchniowych stanowi podstawowe narzędzie oceny stanu środowiska wodnego oraz skuteczności działań podejmowanych w zakresie gospodarki wodnej. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, celem monitoringu jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach na potrzeby planowania gospodarowania wodami oraz oceny stopnia osiągania celów środowiskowych wyznaczonych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

System monitoringu wód w Polsce funkcjonuje w oparciu o założenia Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE, która wprowadziła zarządzanie zasobami wodnymi w układzie dorzeczy. Badania prowadzone są w sześcioletnich cyklach planistycznych, powiązanych z aktualizacją Planów Gospodarowania Wodami na Obszarach Dorzeczy. Wyniki monitoringu stanowią podstawę do klasyfikacji stanu ekologicznego, chemicznego oraz ogólnej oceny stanu wód.

Na terenie gminy Boguszów-Gorce oraz w jej bezpośrednim otoczeniu wyznaczono 3 jednolite części wód powierzchniowych związane z lokalnym układem hydrograficznym. Obejmują one zarówno cieki naturalne, jak i silnie zmienione części wód, których charakter został przekształcony w wyniku działalności człowieka, regulacji hydrotechnicznych lub zmian morfologii koryt.

Poniższa tabela przedstawia JCWP istotne dla obszaru gminy Boguszów-Gorce wraz z oceną ich stanu.

Tabela 12 Jednolite Części Wód Powierzchniowych i ich ocena w gminie

Lp.	Kod JCWP	Nazwa	Typ JCWP	Status	Ocena			
					ryzyka nie osiąg. celu środow.	potencjał ekologiczny	stan chemiczny	stan ogólny

1	RW60000316199	Bóbr od zb. Bukówka do Kamiennej	RW_krz	silnie zmieniona część wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny	poniżej dobrego	zły stan wód
2	RW600003122197	Ścinawka od źródła do granicy państwa	RW_krz	naturalna część wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny	poniżej dobrego	zły stan wód
3	RW6000031348699	Pełcznica	RW_krz	silnie zmieniona część wód	zagrożona	słaby potencjał ekologiczny	-	zły stan wód

Objaśnienie skrótów:

– RW_krz - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia MGMiŻŚ z dnia 25.06.2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2021 poz. 1475)

Z przeprowadzonej oceny wynika, że wszystkie analizowane JCWP związane z obszarem gminy Boguszów-Gorce zostały zakwalifikowane jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Oznacza to konieczność dalszego prowadzenia działań naprawczych i ochronnych w zakresie jakości wód oraz ograniczania presji antropogenicznych. Stan ogólny wszystkich wskazanych JCWP określono jako zły stan wód. W przypadku JCWP Bóbr od zbiornika Bukówka do Kamiennej oraz Ścinawka od źródła do granicy państwa o negatywnej ocenie zdecydował zarówno umiarkowany stan ekologiczny, jak i stan chemiczny sklasyfikowany jako poniżej dobrego. Wskazuje to na obecność presji środowiskowych wpływających na parametry biologiczne, fizykochemiczne lub zanieczyszczenia priorytetowe. W odniesieniu do JCWP Pełcznica, będącej silnie zmienioną częścią wód, stwierdzono słaby potencjał ekologiczny. Tego rodzaju klasyfikacja odnosi się do cieków znacznie przekształconych hydromorfologicznie, gdzie zamiast stanu ekologicznego ocenia się potencjał ekologiczny możliwy do osiągnięcia przy istniejących uwarunkowaniach technicznych i przestrzennych.

Uzyskane wyniki wskazują, że główne presje wpływające na stan wód powierzchniowych w rejonie gminy mają charakter antropogeniczny. Należą do nich przede wszystkim historyczne przekształcenia koryt cieków, oddziaływanie zabudowy miejskiej, spływ zanieczyszczeń z terenów komunikacyjnych, presja komunalna oraz skutki dawnej działalności przemysłowej i górniczej charakterystycznej dla regionu Wałbrzyskiego Okręgu Przemysłowego.

W kontekście gminy Boguszów-Gorce szczególne znaczenie mają działania ukierunkowane na poprawę retencji, modernizację infrastruktury kanalizacyjnej, ograniczanie zanieczyszczeń obszarowych oraz renaturyzację cieków, co może przyczynić się do stopniowej poprawy jakości wód powierzchniowych w kolejnych cyklach planistycznych.

4.4.2.3. Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych stanowią jeden z podstawowych elementów środowiska przyrodniczego oraz istotne źródło zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Zasady ochrony oraz gospodarowania wodami podziemnymi określa ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, wdrażająca założenia Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE. Zgodnie z tymi przepisami celem gospodarowania wodami jest osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych zarówno pod względem ilościowym, jak i chemicznym.

Pod względem hydrogeologicznym obszar gminy Boguszów-Gorce położony jest w obrębie regionu hydrogeologicznego sudeckiego i należy do dorzecza Odry. Warunki hydrogeologiczne gminy wynikają z budowy geologicznej Sudetów, znacznego zróżnicowania rzeźby terenu oraz występowania utworów skalnych o zróżnicowanej przepuszczalności. Na obszarze gminy dominują wody szczelinowe i szczelinowo-porowe związane ze skałami starszego podłoża, a lokalnie także wody porowe występujące w osadach czwartorzędowych.

W granicach administracyjnych gminy nie występują Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), co oznacza brak krajowych strategicznych zbiorników wód podziemnych objętych szczególną ochroną. Nie ogranicza to jednak znaczenia lokalnych zasobów wodnych, które stanowią podstawę funkcjonowania komunalnych i indywidualnych systemów zaopatrzenia w wodę.

Obszar gminy według podziału na 174 JCWPd na okres 2022-2027 znajduje się w zasięgu trzech jednolitych części wód podziemnych (JCWPd): **nr 107, 108 oraz 124**. Są to jednostki planistyczne wyznaczone na potrzeby monitoringu i gospodarowania wodami podziemnymi. Ich rozmieszczenie na tle gminy przedstawiono na poniższej mapie.

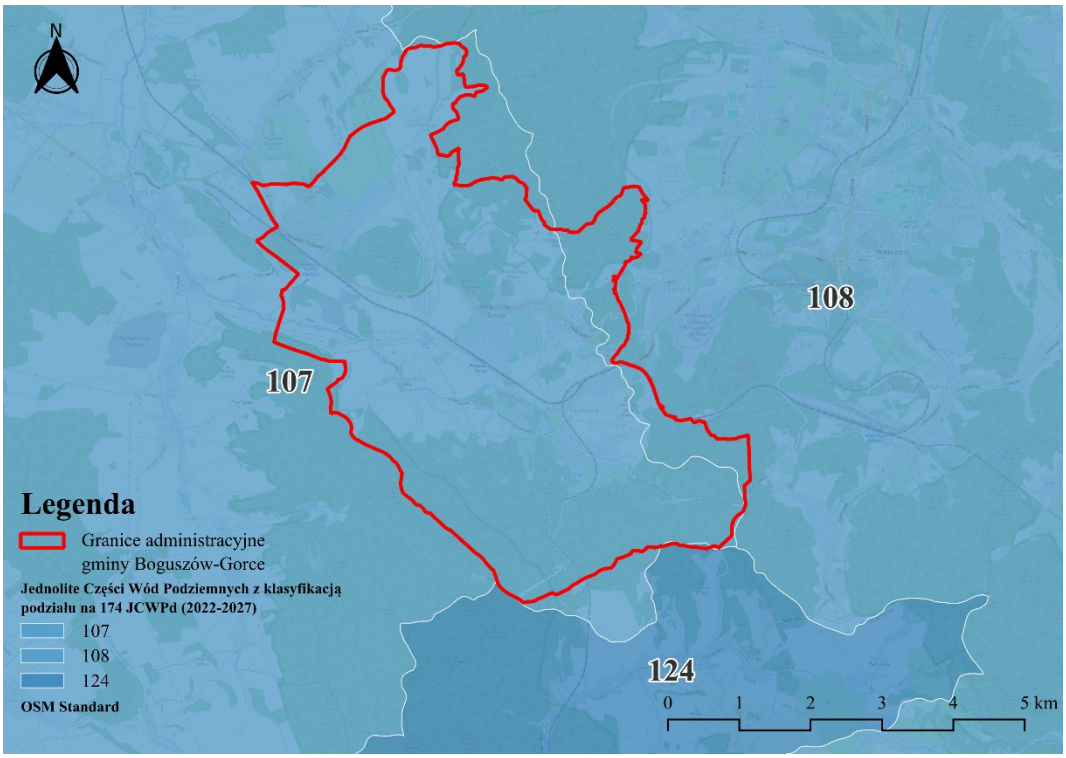

Rysunek 17 Wody podziemne według klasyfikacji JCWPd na 174 (2022-2027)
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z serwisu geologia.pgi.gov.pl

Jednolita część wód podziemnych nr 107 obejmuje obszary dorzecza Odry, Łaby oraz Ostrożnicy. W granicach tej jednostki główną zlewnię stanowi Bóbr. Jest to jednostka położona w regionie hydrogeologicznym sudeckim, o złożonych warunkach geologicznych i znacznym zróżnicowaniu pięter wodonośnych. Na obszarze JCWPd nr 107 wyróżniono pięć pięter wodonośnych: czwartorzędowe, kredowe, kredowo-triasowe, karbońskie oraz paleozoiczno-proterozoiczne. Najpłytsze poziomy czwartorzędowe związane są z osadami piaszczysto-żwirowymi, natomiast głębsze poziomy występują w piaskowcach, gnejsach, łupkach i innych skałach spękanych. Dominują wody porowe, szczelinowe oraz szczelinowo-porowe. Jednostka ta charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem głębokości zalegania warstw wodonośnych, od około 0,5 m do ponad 100 m p.p.t. Wody podziemne pełnią ważną rolę w zasilaniu lokalnych ujęć oraz cieków powierzchniowych.

Jednolita część wód podziemnych nr 108 obejmuje obszary dorzecza Odry w zlewniach Ślęzy i Bystrzycy. Jednostka położona jest częściowo w regionie wrocławskim, a częściowo w regionie sudeckim. Na jej obszarze wyróżniono cztery piętra wodonośne: czwartorzędowe, neogeńskie, triasowe oraz paleozoiczno-proterozoiczne. Poziomy czwartorzędowe tworzą osady piaszczysto-żwirowe o swobodnym zwierciadle wód, natomiast głębsze poziomy występują w piaskowcach, zlepieńcach, gnejsach i skałach krystalicznych. JCWPd nr 108 cechuje się stosunkowo dużym udziałem terenów rolnych, co może zwiększać podatność płytkich poziomów wodonośnych na presję zanieczyszczeń obszarowych. Wody podziemne tej jednostki są istotne dla lokalnego zaopatrzenia ludności i gospodarki.

Jednolita część wód podziemnych nr 124 obejmuje zlewnię rzeki Ścinawki, należącą do dorzecza Odry. Jednostka ta położona jest w regionie hydrogeologicznym sudeckim i ma szczególne znaczenie dla południowej części gminy. Na jej obszarze występują trzy piętra wodonośne: czwartorzędowe, kredowo-triasowe oraz permo-karbońskie. Poziom czwartorzędowy ma znaczenie lokalne i związany jest głównie z dolinami rzecznymi. Największe znaczenie użytkowe posiadają głębsze poziomy szczelinowo-porowe występujące w piaskowcach, zlepieńcach i skałach wulkanicznych. Zasilanie wód podziemnych odbywa się głównie poprzez infiltrację opadów atmosferycznych. Główną bazę drenażu stanowi rzeka Ścinawka. W okresach niżówkowych cieki powierzchniowe zasilane są częściowo wodami podziemnymi.

Położenie gminy w zasięgu trzech JCWPd świadczy o złożonych warunkach hydrogeologicznych oraz zróżnicowanych możliwościach ujmowania wód podziemnych. Dominują zasoby związane ze skałami szczelinowymi, których wydajność bywa zmienna i zależy od lokalnej budowy geologicznej. Do głównych zagrożeń dla jakości wód podziemnych należą zanieczyszczenia komunalne, presja terenów zurbanizowanych, historyczna

działalność przemysłowa i górnicza oraz skutki zmian klimatu, w tym okresowe susze. Kluczowe znaczenie ma dalsza ochrona ujęć wody, rozwój kanalizacji oraz ograniczanie dopływu zanieczyszczeń do gruntu.

4.4.2.4. Monitoring wód podziemnych

Monitoring wód podziemnych stanowi podstawowe narzędzie oceny stanu zasobów wodnych oraz identyfikacji presji wpływających na ich jakość i ilość. Dane uzyskiwane w ramach monitoringu wykorzystywane są do planowania gospodarowania wodami, oceny osiągania celów środowiskowych oraz podejmowania działań naprawczych. System monitoringu wód podziemnych w Polsce funkcjonuje zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne oraz wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE.

W ramach prac nad drugą aktualizacją planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, obowiązującą w latach 2022–2027, dokonano weryfikacji granic i charakterystyki jednolitych części wód podziemnych (JCWPd). Prace te prowadził Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, pełniący funkcję państwowej służby hydrogeologicznej. W wyniku aktualizacji przyjęto podział kraju na 174 jednolite części wód podziemnych.

Obszar gminy Boguszów-Gorce znajduje się w granicach trzech jednolitych części wód podziemnych: **GW6000107, GW6000108 oraz GW6000124**. Ich aktualną ocenę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13 Jednolite Części Wód podziemnych i ich ocena w gminie

Lp.	Kod JCWPd	Ocena			
		ryzyka nie osiąg. celu środow.	celów środowiskowych dla JCWPd		Stanu JCWPd
1	GW6000107	niezagrożona	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	dobry
2	GW6000108	niezagrożona	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	dobry
3	GW6000124	zagrożona ilościowo	dobry stan chemiczny	słaby stan ilościowy	słaby

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia MGMiŻŚ z dnia 11.10.2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2019 poz. 2148)

Z przedstawionych danych wynika, że dwie jednolite części wód podziemnych obejmujące teren gminy, tj. GW6000107 oraz GW6000108, zostały ocenione jako niezagrożone osiągnięciem celów środowiskowych. Jednostki te charakteryzują się dobrym stanem chemicznym oraz dobrym stanem ilościowym, co oznacza dobry ogólny stan zasobów wodnych. Odmienną sytuację stwierdzono w przypadku JCWPd GW6000124, która została zakwalifikowana jako zagrożona pod względem ilościowym. Jednostka ta osiąga dobry stan chemiczny, jednak słaby stan ilościowy powoduje zaklasyfikowanie jej ogólnego stanu jako słabego. Oznacza to konieczność podejmowania działań ukierunkowanych na ochronę zasobów oraz ograniczenie nadmiernej presji na pobór wód podziemnych.

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie zmian zachodzących w czasie oraz sygnalizacja potencjalnych zagrożeń. Badania realizowane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Ocena stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) oraz w poszczególnych punktach monitoringowych wykonywana jest zgodnie z przepisami Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych. W rozporządzeniu wyróżniono pięć klas jakości wód podziemnych:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

Na podstawie uzyskanych wyników określany jest stan chemiczny wód podziemnych w danej JCWPd, który klasyfikowany jest jako:

- stan dobry – obejmujący klasy I, II oraz III,

– stan słaby – obejmujący klasy IV i V.

W latach 2021–2024 na terenie gminy Boguszów-Gorce nie funkcjonowały punkty pomiarowe monitoringu jakości wód podziemnych zlokalizowane bezpośrednio w granicach administracyjnych gminy. W związku z tym nie przeprowadzono klasyfikacji jakości wód podziemnych w punktach monitoringowych położonych na jej obszarze.

Brak lokalnych punktów pomiarowych nie oznacza braku nadzoru nad stanem wód podziemnych. Ocena prowadzona jest na poziomie całych jednolitych części wód podziemnych, z wykorzystaniem danych z regionalnej i krajowej sieci monitoringu. Pozwala to określać trendy zmian jakościowych i ilościowych również dla obszarów, na których nie występują bezpośrednie stanowiska badawcze.

Z punktu widzenia gminy Boguszów-Gorce szczególne znaczenie ma obserwacja jednostki GW6000124, w której stwierdzono słaby stan ilościowy. Może to wskazywać na presję wynikającą z warunków hydrogeologicznych, zmian klimatycznych, okresowych deficytów opadów lub lokalnych poborów wody. W kolejnych latach zasadne jest dalsze monitorowanie tej jednostki oraz racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi.

4.4.2.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane w szczególności wezbraniem wód w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych lub kanałach. Do najczęstszych przyczyn powodzi należą intensywne opady nawalne, długotrwałe opady rozlewne, gwałtowne spływy powierzchniowe oraz lokalne zatory w korytach cieków.

Według ustawy Prawo wodne, przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia terenu przez wodę wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe wynika z dużej prędkości płynącej wody i jej energii, która powoduje niszczenie ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne, tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni.

1 stycznia 2018 r., na podstawie ustawy Prawo wodne, zostało utworzone Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie". Zgodnie z art. 527 ustawy Prawo wodne z dniem wejścia w życie ustawy należności, zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej zostały przejęte przez Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie".

Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie" odpowiada za działania związane z ochroną przeciwpowodziową, a także jest odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym mu terenie. Jednakże przystosowanie terenów szybkiego reagowania w przypadku powodzi, jak i stworzenie systemu ostrzegania i reagowania w przypadku zagrożenia powodziowego nie jest ustawowym zadaniem PGW WP.

Zaktualizowane i nowe mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego (zgodnie z art. 171 ust. 5 ustawy Prawo wodne) zostały podane do publicznej wiadomości przez ich umieszczenie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Środowiska i Klimatu 22 października 2020 r. Są one dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego „Wody Polskie".

Zgodnie z obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego (MZP) oraz mapami ryzyka powodziowego (MRP) opublikowanymi na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego „Wody Polskie", które jako oficjalne dokumenty planistyczne stanowią podstawę do podejmowania działań związanych z planowaniem przestrzennym i zarządzaniem kryzysowym, gmina Boguszów-Gorce nieznacznie znajduje się na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 ust. 34 ustawy Prawo wodne. Na poniższej grafice przedstawiono obszary narażone na powódź, które integrują wszystkie obszary zagrożenia powodziowego pokazując łączne tereny narażone.

Rysunek 18 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z serwisu www.wody.isok.gov.pl (dostęp 27.04.2026)

Gmina Boguszów-Gorce, ze względu na położenie w obszarze górskim i podgórskim Sudetów, nie należy do jednostek szczególnie zagrożonych rozległymi powodziami rzecznymi charakterystycznymi dla dużych dolin rzecznych. Występuje tu natomiast ryzyko lokalnych wezbrań potoków górskich, podtopień oraz gwałtownych spływów wód opadowych po intensywnych opadach.

Obszary zalewowe zidentyfikowano przede wszystkim w dolinie potoku Lesk, gdzie obejmują część zabudowy w rejonie Starego Lesieńca. Dla tego obszaru wyznaczono strefy bezpośredniego zagrożenia powodziowego. Lokalne zagrożenie występuje również częściowo na terenach położonych pomiędzy masywami Chełmca i Mniszka, w zlewniach dopływów Czerwonego Strumienia.

Zagrożenia te mają jednak charakter ograniczony przestrzennie i dotyczą głównie niewielkich cieków oraz terenów położonych w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Na terenie gminy nie stwierdza się istotnego zagrożenia podtopieniami od wód gruntowych.

Drugim istotnym zagrożeniem klimatycznym jest susza. Zgodnie z Planem przeciwdziałania skutkom suszy oraz analizami krajowymi, według poniższego rysunku niemal cały obszar gminy Boguszów-Gorce znajduje się w zasięgu silnego zagrożenia suszą. Wyjątek stanowi jedynie niewielki fragment w rejonie Hałdy Wiesław, położony przy granicy z miastem Wałbrzych.

Na obszarach górskich skutki suszy obejmują przede wszystkim:

- obniżanie przepływów w potokach i ciekach,
- okresowe niedobory wody w małych ujęciach,
- przesuszanie gleb oraz spadek retencji gruntowej,
- pogorszenie kondycji lasów i wzrost ryzyka pożarowego,
- nasilenie zjawiska miejskiej wyspy ciepła na terenach zabudowanych.

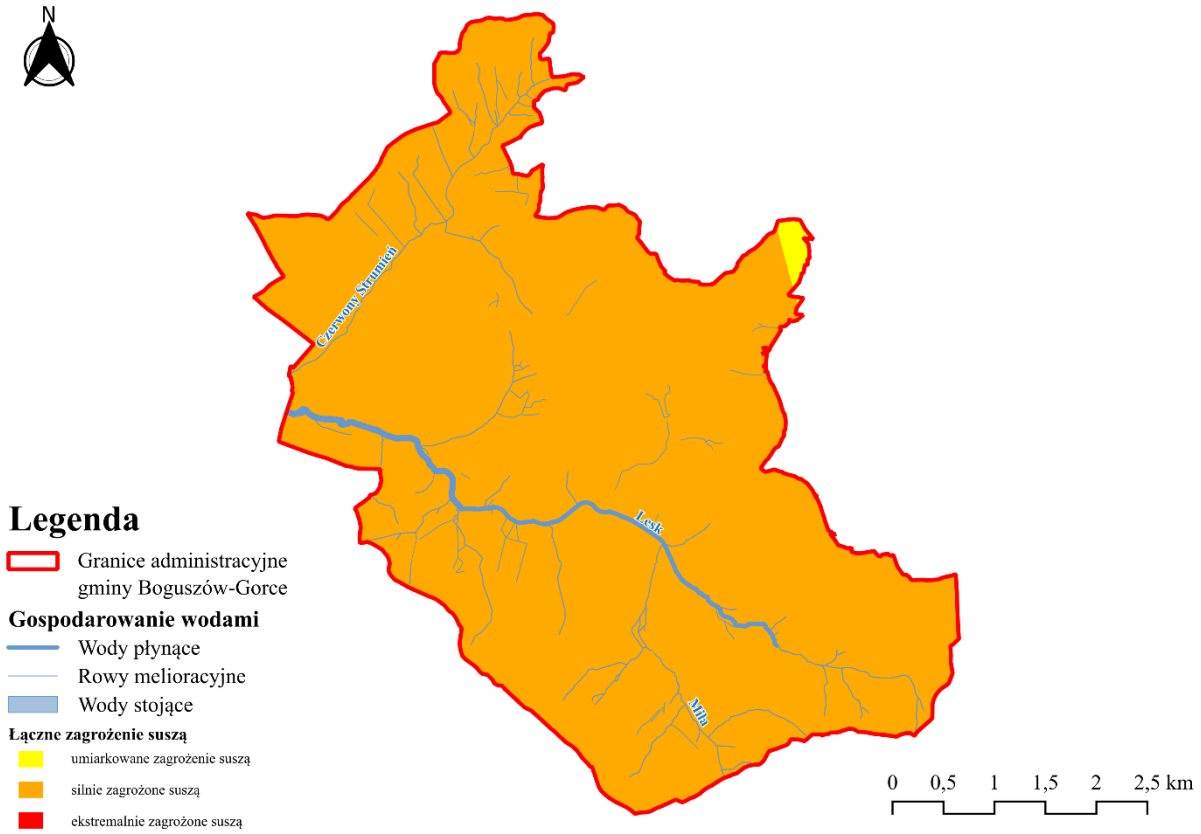

Rysunek 19 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z serwisu www.wody.isok.gov.pl (dostęp 27.04.2026)

Dane IMGW wskazują, że rok 2024 charakteryzował się w Polsce deficytem opadów oraz występowaniem suszy hydrologicznej. W marcu średnia suma opadów była wyraźnie niższa od normy wieloletniej, a na wielu rzekach notowano stany niskie i ekstremalnie niskie. Zjawiska te potwierdzają narastającą presję klimatyczną także w regionach górskich.

Gmina Boguszów-Gorce nie jest obszarem wysokiego ryzyka klasycznych powodzi rzecznych, jednak występuje tu realne zagrożenie lokalnymi wezbraniami potoków oraz skutkami intensywnych opadów. Jednocześnie znaczna część gminy pozostaje narażona na skutki suszy. Oznacza to potrzebę równoczesnego prowadzenia działań przeciwpowodziowych i retencyjnych, ukierunkowanych na zwiększenie odporności gminy na zmiany klimatu. W celu ograniczania skutków powodzi i suszy na terenie gminy Boguszów-Gorce zasadne jest prowadzenie działań obejmujących:

- rozwój małej retencji i zagospodarowania wód opadowych,
- renaturyzację cieków i ochronę terenów zalewowych,
- modernizację kanalizacji deszczowej,
- zwiększanie powierzchni biologicznie czynnych,
- ochronę lasów i terenów zieleni,
- monitoring stanów wód oraz systemy wczesnego ostrzegania,
- edukację mieszkańców w zakresie oszczędzania wody i reagowania kryzysowego.

4.4.3. Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
bardzo dobrze rozwinięta sieć cieków i mniejszych potoków dobra jakość wód podziemnych	zły stan wód powierzchniowych występowanie terenów zagrożonych podtopieniami i powodzią ograniczona retencja wód opadowych i roztopowych

SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
aktualizacje planów zarządzania ryzykiem powodziowym, realizowane w ramach II cyklu planistycznego dobra współpraca administratorami cieków wodnych w zakresie ich utrzymania zmiany prawa wodnego, w zakresie własności wód	zmiany klimatu i brak możliwości przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) zagrożenia skutkami suszy

4.4.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami

Aktualny stan ekologiczny i chemiczny we wszystkich czterech badanych Jednolitych Częściach Wód Powierzchniowych (JCWP) na obszarze gminy Boguszów-Gorce sklasyfikowano jako zły. Powyższe zestawienie, sporządzone na podstawie wyników monitoringu realizowanego przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ), wskazuje na obligatoryjną konieczność podjęcia oraz kontynuacji systemowych działań naprawczych w celu osiągnięcia dobrego stanu wód.

Należy wskazać, iż o końcowej klasyfikacji wód powierzchniowych decydują komplementarnie wskaźniki fizykochemiczne, biologiczne oraz hydromorfologiczne. W związku z powyższym, samo ograniczenie antropogenicznych zanieczyszczeń fizykochemicznych nie przełoży się automatycznie na uzyskanie dobrego stanu wód, z uwagi na długotrwały proces sukcesji i odtworzenia właściwych elementów biologicznych.

Przeprowadzona analiza SWOT wykazała słabe strony obszaru, korelujące bezpośrednio z wynikami oceny jakościowej wód. Do kluczowych czynników degradujących zalicza się: niedostateczny stan jakościowy wód powierzchniowych oraz transgraniczny wpływ zanieczyszczeń napływających spoza granic administracyjnych gminy Boguszów-Gorce.

W celu wywiązania się ze zobowiązań dotyczących poprawy statusu ekologicznego wód powierzchniowych oraz osiągnięcia parametrów docelowych dla wód podziemnych, nakazuje się kontynuację dotychczasowych przedsięwzięć. Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi musi uwzględniać kryteria minimalizacji zużycia oraz maksymalizacji ochrony jakościowej. Efektywne dysponowanie zasobami ograniczy ryzyko deficytów wodnych. W horyzoncie czasowym obowiązywania niniejszego Programu priorytetem pozostaje kształtowanie reżimu hydrologicznego, stanowiącego istotny komponent adaptacji do globalnych zmian klimatycznych. Z uwagi na obserwowaną intensyfikację ekstremalnych zjawisk pogodowych, kluczowym instrumentem realizacyjnym staje się wdrażanie „Strategii SPA 2020", co umożliwi implementację regionalnych działań mitygacyjnych i adaptacyjnych.

Wykaz zadań przewidzianych do realizacji oraz monitorowania obejmuje w szczególności:

- Prowadzenie ciągłego monitoringu operacyjnego i diagnostycznego wód powierzchniowych oraz podziemnych;
- Realizację zadań o charakterze edukacyjno-profilaktycznym, ukierunkowanych na upowszechnianie wiedzy z zakresu ochrony zasobów wodnych wśród dzieci i młodzieży;
- Budowę oraz modernizację obiektów małej retencji wodnej;
- Przebudowę i konserwację budowli przeciwpowodziowych, a także urządzeń melioracji wodnych szczegółowych i rowów odwadniających na terenach zurbanizowanych.

Wspomniany monitoring wód powierzchniowych realizowany jest w oparciu o „Program Państwowego Monitoringu Środowiska województwa dolnośląskiego na lata 2021–2025" przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i finansowany ze środków budżetu państwa. Zadania z zakresu retencjonowania wód (w tym utrzymanie budowli piętrzących, zalesianie i ochrona ekosystemów mokradłowych) realizowane będą przez właściwego zarządcę cieków i urządzeń wodnych – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Finansowanie powyższych inwestycji opierać się będzie na montażu finansowym środków własnych oraz pozyskanych dotacji krajowych i unijnych.

Istotnym problemem strukturalnym na terenie gminy są deformacje ciągłe powierzchni (obniżenia terenu) wywołane historyczną lub podziemną eksploatacją górniczą. Skutkuje to powstawaniem bezodpływowych niecek zagrożonych okresowym zalewaniem i podtopieniami. Stanowi to podstawę do obligatoryjnego uwzględniania map ryzyka powodziowego oraz obszarów zagrożonych podtopieniami w dokumentach planistycznych szczebla wojewódzkiego i gminnego, w tym w Studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP).

W ramach implementacji postanowień Dyrektywy Powodziowej, kluczowym dokumentem operacyjnym dla terenu gminy jest „Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) dla obszaru dorzecza Odry". Stopień zagrożenia powodziowego, zweryfikowany przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (KZGW), przedstawiono na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego w podziale na trzy scenariusze prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzenia:

- Q 0,2% (prawdopodobieństwo niskie – raz na 500 lat);
- Q 1% (prawdopodobieństwo średnie – raz na 100 lat);
- Q 10% (prawdopodobieństwo wysokie – raz na 10 lat).

Przedmiotowe mapy stanowią wiążący materiał wyjściowy do sporządzania i aktualizacji gminnych oraz powiatowych aktów planowania przestrzennego i zarządzania kryzysowego.

4.5. Gospodarka wodno - ściekowa

4.5.1. Opis stanu obecnego

4.5.1.1. Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie mieszkańców gminy Boguszów-Gorce w wodę realizowane jest w oparciu o system wodociągów publicznych zasilanych zarówno z ujęć powierzchniowych, jak i podziemnych. Eksploatacją sieci oraz urządzeń wodociągowych zajmuje się Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., które odpowiada za dostawę wody przeznaczonej do spożycia oraz utrzymanie infrastruktury wodociągowej. Miasto zasilane jest w wodę z dwóch głównych systemów wodociągowych – Wałbrzych oraz Boguszów-Gorce. W strukturze zaopatrzenia funkcjonują łącznie cztery strefy zasilania, zróżnicowane pod względem źródeł wody i układów technologicznych. Woda pochodzi z siedmiu ujęć, w tym dwóch ujęć powierzchniowych („Mała Woda" w Dębrzniku oraz Kuźnice Świdnickie) oraz pięciu ujęć podziemnych (Marciszów Górny, Gorzeszów, Czarny Bór, Stary Lesieniec, Kuźnice Świdnickie). Proces uzdatniania wody jest dostosowany do charakterystyki poszczególnych ujęć i obejmuje przede wszystkim koagulację, filtrację, napowietrzanie oraz dezynfekcję (chlor gazowy lub podchloryn sodu). W przypadku części ujęć podziemnych stosowane jest jedynie odkażanie lub woda nie wymaga uzdatniania. W roku 2022 r. wykonano instalację pompy ciepła na obiekcie oczyszczalni ścieków w Czarnym Borze oraz instalację fotowoltaiczną na dachu budynku na obiekcie oczyszczalni ścieków w Czarnym Borze. Wartość ww/w inwestycji wyniosła ponad 550 tys. zł.

Według danych za 2025 r. liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wynosiła około 13,5 tys. osób, a średnia dobowa ilość rozprowadzanej wody kształtowała się na poziomie ok. 2 695 m³/d. System wodociągowy charakteryzuje się stosunkowo stabilnym poziomem rozwoju infrastrukturalnego – długość eksploatowanej sieci wodociągowej na koniec 2025 roku wynosiła 76,9 km. Liczba przyłączy wodociągowych wykazuje niewielką tendencję wzrostową – z 1 241 szt. w 2021 r. do 1 257 szt. w 2025 r., co wskazuje na stopniową, choć ograniczoną rozbudowę systemu oraz uzupełnianie zabudowy.

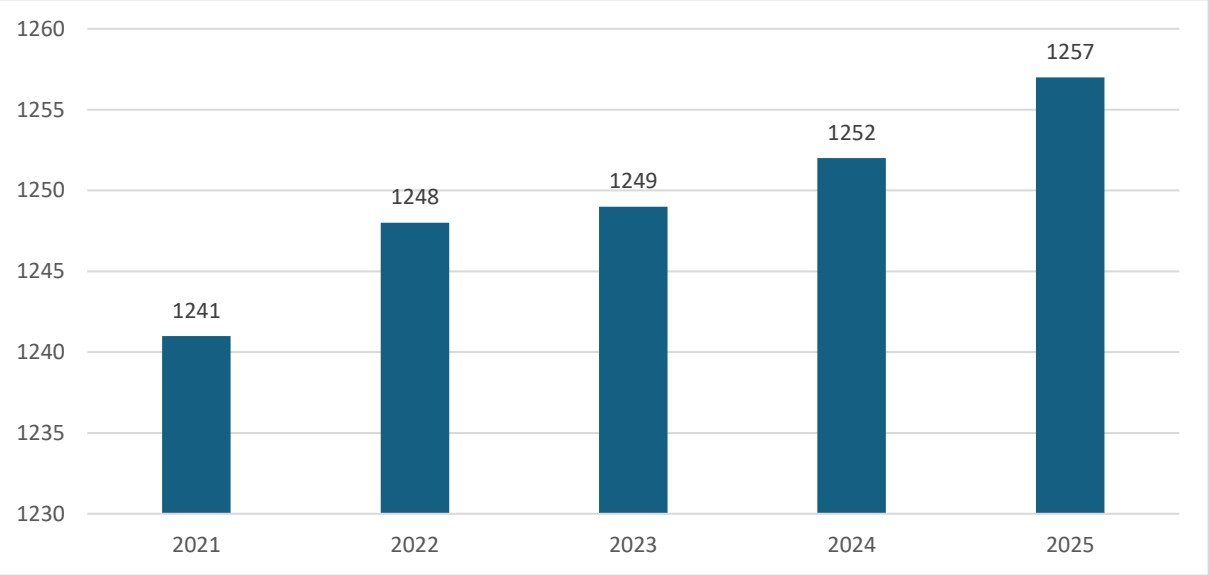

Rysunek 20 Liczba przyłączy wodociągowych na gminy w latach 2021-2025 [szt.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wałbrzyskiego Związku Wodociągów i Kanalizacji pisma z dnia 1.06.2026 r. znak: IN/KB/2742/1710/2026

W analizowanym okresie odnotowano zmienną liczbę awarii sieci wodociągowej – od 23 w 2022 r. do 45 w 2024 r. Wahania te mają charakter lokalny i wynikają głównie ze stanu technicznego części infrastruktury oraz warunków eksploatacyjnych.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia podlega stałemu nadzorowi sanitarnemu oraz kontroli wewnętrznej zarządcy sieci. Według „oceny obszarowej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2025 roku" dla miasta Boguszów-Gorce przeprowadzono badania próbek wody zarówno na ujęciach, jak i w sieci wodociągowej. W przypadku wody dostarczanej do odbiorców nie stwierdzono przekroczeń parametrów mikrobiologicznych ani fizykochemicznych. Jednocześnie odnotowano incydentalne pogorszenie jakości wody na jednym z ujęć (Gorzeszów), gdzie stwierdzono obecność bakterii grupy coli oraz nieakceptowalny zapach. Zdarzenie to miało

charakter jednostkowy, a po podjęciu działań naprawczych jakość wody została przywrócona do wymagań określonych przepisami. Na podstawie przeprowadzonych badań Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny potwierdził, że woda dostarczana mieszkańcom gminy Boguszów-Gorce spełnia wymagania jakościowe i jest przydatna do spożycia przez ludzi.

Pomimo ogólnie dobrej jakości wody, w systemie mogą występować lokalne pogorszenia parametrów organoleptycznych (mętność, barwa, zawartość żelaza i manganu), szczególnie w sytuacjach awaryjnych lub przy niskim rozbiorze wody. Zjawiska te nie stanowią bezpośredniego zagrożenia zdrowotnego, jednak mogą wpływać na komfort użytkowania wody oraz eksploatację instalacji domowych.

4.5.1.2. Odbiór i zagospodarowanie ścieków

Gospodarka ściekowa na terenie gminy Boguszów-Gorce oparta jest na systemie kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczaniu ścieków w oczyszczalniach komunalnych. Odbiór i transport ścieków realizowany jest poprzez sieć kanalizacyjną, natomiast ich oczyszczanie odbywa się głównie w mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków „Gorce", zlokalizowanej na terenie gminy Czarny Bór. Na koniec 2025 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosiła 49,7 km i w ostatnich latach pozostawała na zbliżonym poziomie (49,4 km w 2021 r.). Wskazuje to na względną stabilizację rozwoju infrastruktury liniowej.

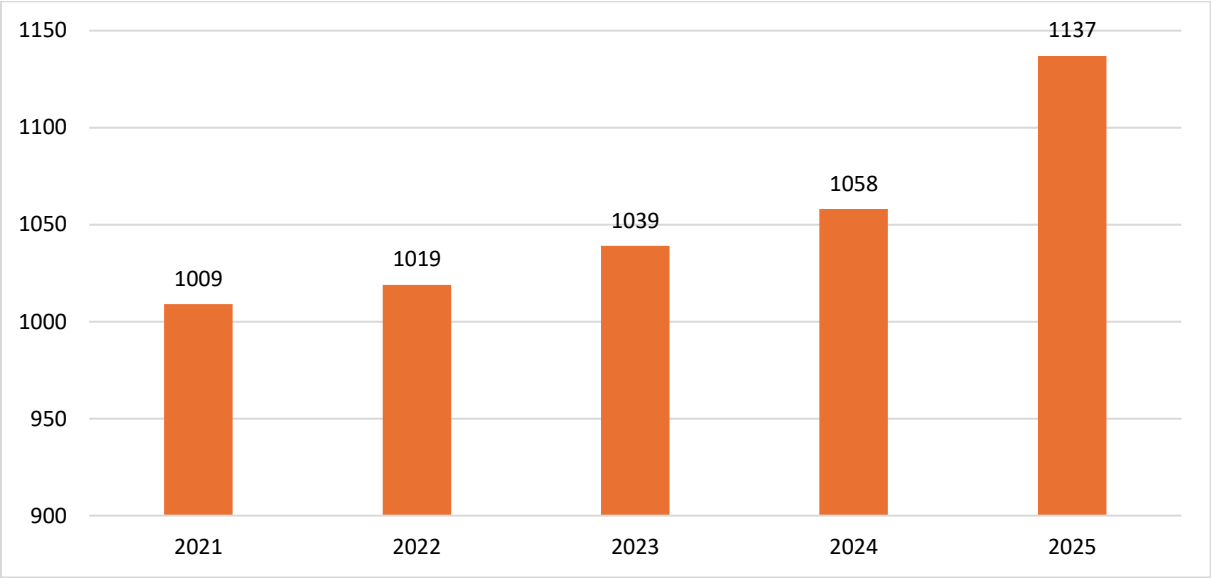

Rysunek 21 Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej na terenie gminy w latach [szt.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL, 2026

Natomiast liczba przyłączy kanalizacyjnych wykazuje natomiast systematyczny wzrost – z 1 009 szt. w 2021 r. do 1 137 szt. w 2025 r., co świadczy o stopniowym zwiększaniu dostępności sieci dla mieszkańców oraz przyłączaniu nowych odbiorców. Ilość ścieków bytowych odprowadzanych siecią kanalizacyjną w analizowanym okresie utrzymuje się na stosunkowo stabilnym poziomie, z niewielką tendencją spadkową – z 364,5 dam³ w 2021 r. do 356,1 dam³ w 2024 r. Zmiany te mogą wynikać m.in. z wahań liczby użytkowników, oszczędzania wody oraz warunków hydrologicznych.

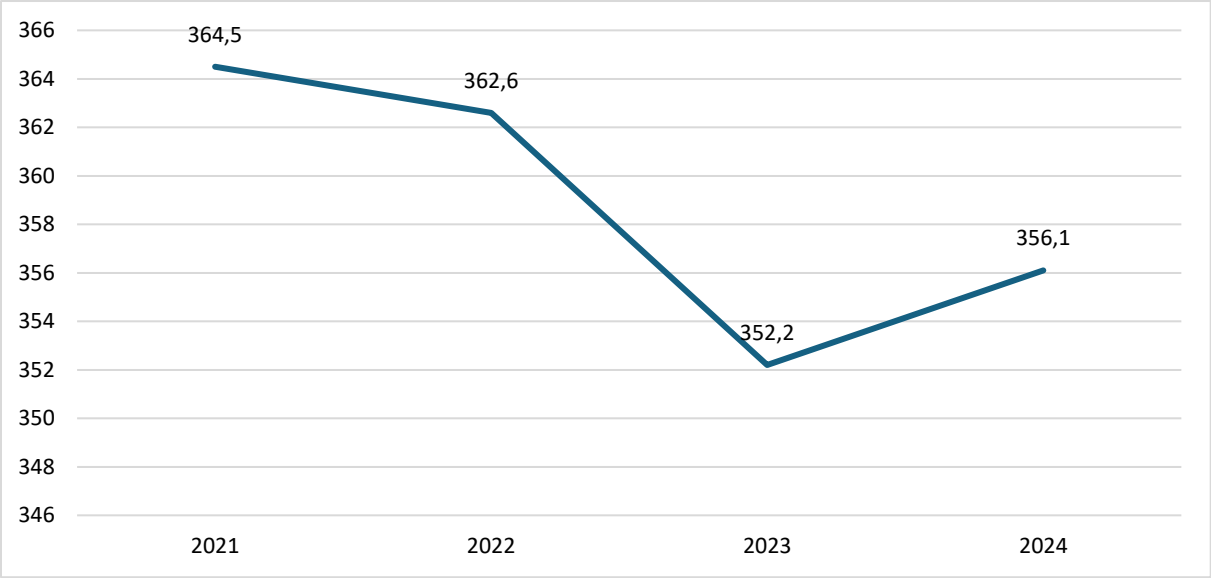

Rysunek 22 Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną na terenie gminy w latach [dam3]

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL, 2026

Na terenie gminy funkcjonują komunalne oczyszczalnie ścieków obsługujące poszczególne gminy oraz aglomeracje. W VI Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (VI AKPOŚK) ujęto aglomeracje zlokalizowane na terenie gminy Boguszów-Gorce, dla których zaplanowano dalszy rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i oczyszczania ścieków do 2027 r. Na terenie gminy wyznaczono 1 aglomeracje:

- id aglomeracji - PLDO025
- nazwa aglomeracji - Boguszów-Gorce, Aglomeracja jest aktywna
- nazwy gmin w aglomeracji - Boguszów-Gorce, Czarny Bór
- obowiązująca uchwała wyznaczająca, zmieniająca lub likwidująca aglomerację - Uchwała nr XXXI/166/20 Rady Miejskiej w Boguszowie-Gorcach z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Boguszów-Gorce
- Informacje o aglomeracji:
  - liczba mieszkańców w granicach aglomeracji zameldowana na pobyt stały i czasowy powyżej 3 miesięcy na terenie aglomeracji = RLM mieszkańców aglomeracji – 14 713
  - całkowita długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej w aglomeracji – 73,5 (w tym sieci grawitacyjnej - 71,2) [km]
  - całkowita długość sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej w aglomeracji – 5 (w tym sieci grawitacyjnej - 5) [km]
  - całkowita ilość ścieków wytworzonych na terenie aglomeracji w roku sprawozdawczym - 839,37 [tys. m3/r]

Natomiast poniżej znajdują się informacje o przepustowości istniejącej oczyszczalni ścieków:

- nazwa oczyszczalni ścieków: Gorce
- lokalizacja oczyszczalni ścieków: ul. Wałbrzyska 5, 58-379 Czarny Bór
- organ, który wydał pozwolenie wodnoprawne lub zintegrowane (znak wydanego pozwolenia): Dyrektor Zarządu Zlewni w Lwówku Śląskim Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie - Pozwolenie wodnoprawne WR.ZUZ.3.4210.336.2020.EO z dnia 27.12.2021 r. (sprostowane postanowieniem z dn. 25.01.2022 r. oraz uzupełnione postanowieniem z dn. 27.01.2022 r.) oraz decyzja zmieniająca VW.ZUZ.4210.257.2024.MB z dnia 27.08.2024 r.
- przepustowość oczyszczalni ścieków:
  - Średnia [m^3/d]: 3000
  - Maksymalna [m^3/d]: 10 000
  - Docelowa maksymalna [m3/d]: 10 000
- projektowa wydajność oczyszczalni ścieków [RLM]: 25000
- ilość ścieków dostarczanych do oczyszczalni ścieków:

- ilość ścieków **oczyszczonych** odprowadzonych z oczyszczalni do odbiornika w ciągu roku sprawozdawczego [tys. m3/r]: 839,37
- ilość ścieków odprowadzonych z oczyszczalni **bez ich oczyszczenia** (np. uruchomienie awaryjnego by-passu zakładu) [tys. m3/r]: 0

Istotnym uzupełnieniem systemu kanalizacyjnego są rozwiązania indywidualne stosowane na terenach nieskanalizowanych. Na koniec 2024 r. funkcjonowało 105 zbiorników bezodpływowych oraz 25 przydomowych oczyszczalni ścieków. W analizowanym okresie liczba zbiorników wykazywała wahania (maksymalnie 122 w 2023 r.), natomiast liczba przydomowych oczyszczalni utrzymuje się na niskim poziomie, choć obserwuje się jej stopniowy wzrost względem 2021 r.

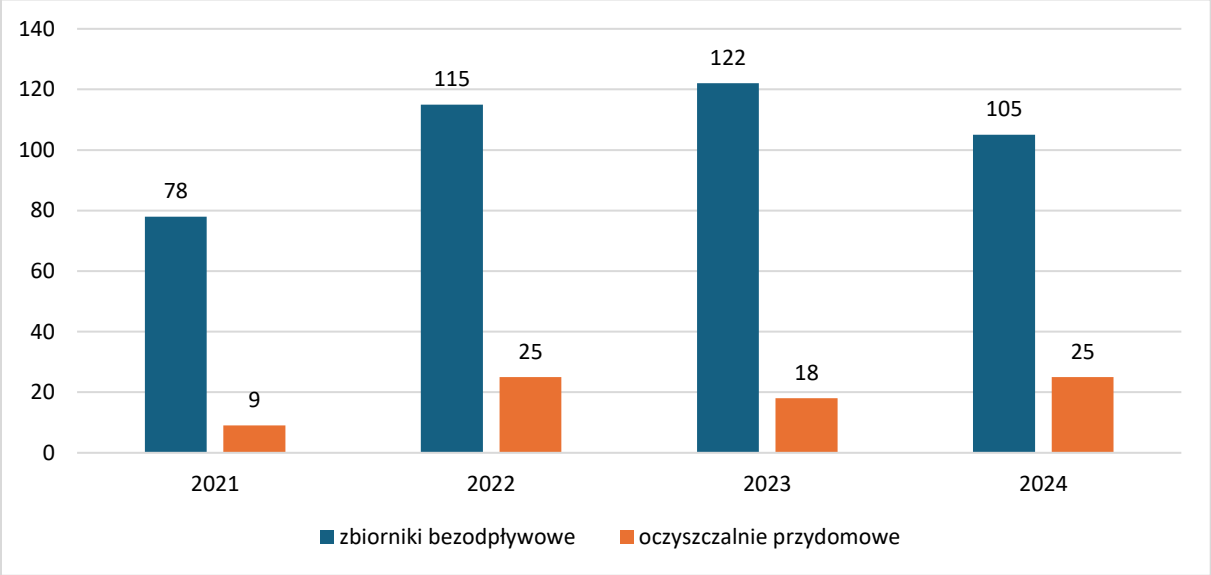

Rysunek 23 Liczba zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2021-2024 na terenie gminy [szt.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL, 2026

Ścieki gromadzone w zbiornikach bezodpływowych oraz osady z przydomowych oczyszczalni ścieków są odbierane taborem asenizacyjnym i transportowane do oczyszczalni. Gmina prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, a także kontrole właścicieli nieruchomości w zakresie posiadania umów na odbiór nieczystości ciekłych oraz częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, co wynika z obowiązków ustawowych.

4.5.2. Analiza SWOT

Gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
wysoki stopień zwodociągowania Gminy (99%) nowoczesna oczyszczalnia ścieków komunalnych brak ścieków przemysłowych wytwarzanych na terenie gminy dobry stopień skanalizowania Gminy (80% budynków podłączonych do kanalizacji sanitarnej)	nieaktualne dokumentacje hydrogeologiczne ujęć (brak wyznaczonych obszarów zasobowych i zasięgu oddziaływania ujęć) niezadowalający stan gromadzenia i oczyszczania ścieków na obszarach o rozproszonej zabudowie brak kanalizacji deszczowych na terenach zurbanizowanych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych, regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska	niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) niedostateczna pula środków finansowych

4.5.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

W niniejszym Programie wykazano sukcesywny wzrost odsetka ludności korzystającej ze zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków. Sukcesywnie realizowane są również zadania w zakresie budowy i modernizacji infrastruktury służącej do zbierania i zagospodarowywania ścieków komunalnych. Dane dotyczące Gminy Boguszów-Gorce potwierdzają wzrost odsetka mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, systemów kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalni zapewniających podwyższone usuwanie substancji biogennych. Odnotowuje się także tendencję spadkową w zakresie ilości wody zużywanej na cele komunalne.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zaplanowano przede wszystkim: budowę, rozbudowę i modernizację sieci kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej, a także urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych.

Jako działania uzupełniające zaplanowano przedsięwzięcia edukacyjne i promocyjne, jak również prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Całkowity ładunek zanieczyszczeń powstających w aglomeracji należy odprowadzać do oczyszczalni obsługującej daną aglomerację lub usuwać za pomocą innych właściwych systemów oczyszczania (w tym systemów indywidualnych), zapewniających tożsamy poziom ochrony środowiska. Każdy przypadek zastosowania systemów indywidualnych do odprowadzania lub oczyszczania ścieków na terenie aglomeracji wymaga szczegółowego uzasadnienia. Oczyszczalnia obsługująca aglomerację musi posiadać przepustowość i technologię dostosowaną do redukcji 100% ładunku zanieczyszczeń generowanych na tym obszarze.

Na obszarach położonych poza zasięgiem aglomeracji obligatoryjne jest stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków. Tereny te podlegają obowiązkowej kontroli w zakresie prawidłowości odbioru nieczystości ciekłych. Równolegle należy prowadzić edukację społeczną dotyczącą prawidłowego postępowania ze ściekami bytowymi. Na obszarach zurbanizowanych należy dążyć do kompleksowego uporządkowania gospodarki wodami opadowymi i roztopowymi. W szczególności wsparciem zostaną objęte działania zmierzające do eliminacji dopływu zanieczyszczeń powierzchniowych z pasów drogowych do wód (ze szczególnym uwzględnieniem okresu jesienno-zimowego i stosowania chemicznych środków do zwalczania śliskości zimowej).

Racjonalizacja użytkowania zasobów wodnych będzie realizowana zgodnie z hierarchią potrzeb użytkowników gospodarczych. Priorytetowo zaspokajane są potrzeby gospodarki komunalnej (zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi), a w dalszej kolejności: przemysłu spożywczego (wymagającego wody wysokiej jakości), rolnictwa (w celu nawadniania ogródków działkowych). Użytkownicy wód będą obligatoryjnie informowani o możliwościach redukcji zużycia wody, m.in. poprzez wdrażanie zamkniętych obiegów, zmianę technologii, poprawę stanu technicznego sieci wodociągowych (w tym zakładowych) oraz montaż urządzeń wodooszczędnych. W celu ograniczenia strat wody nakazuje się systematyczne prowadzenie przeglądów, konserwacji oraz niezbędnych remontów i modernizacji poszczególnych odcinków sieci wodociągowej.

4.6. Zasoby geologiczne

4.6.1. Opis stanu obecnego

4.6.1.1. Ukształtowanie powierzchni terenu gminy

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski gmina Boguszów-Gorce położona jest w obrębie megaregionu Pozaalpejskiej Europy Środkowej. Obszar gminy należy do prowincji Masywu Czeskiego oraz podprowincji Sudet z Przedgórzem Sudeckim. Poniższa tabela przedstawia szczegółowy podział fizycznogeograficzny gminy.

Tabela 14 Położenie gminy według regionalizacji fizycznogeograficznej

Megaregion	**Pozaalpejska Europa Środkowa (3)**	
Prowincja	**Masyw Czeski** (33)	
Podprowincja	**Sudety z Przedgórzem Sudeckim** (332)	
Makroregion	**Sudety Środkowe** (332.4)	
Mezoregion	**Góry Kamienne** (332.43)	**Góry Wałbrzyskie** (332.42)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z serwisu http://geologia.pgi.gov.pl

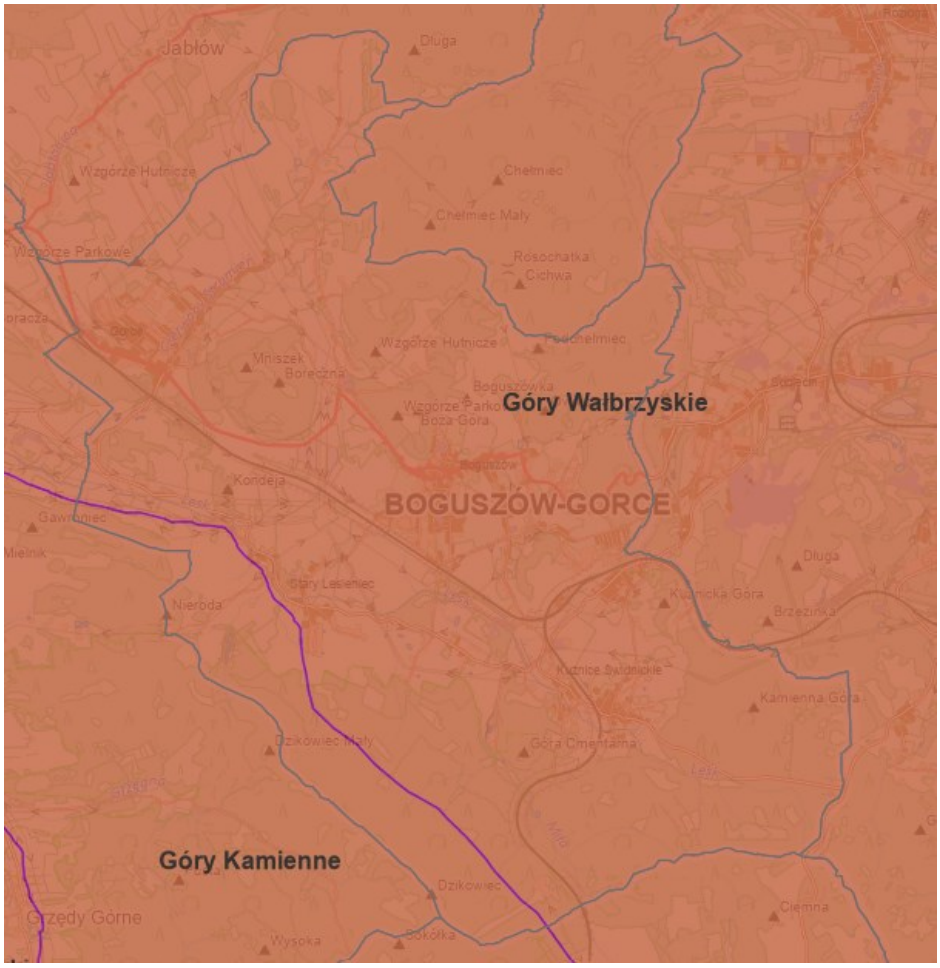

Rysunek 24 Położenie gminy według regionalizacji fizycznogeograficznej
Źródło: serwis mapowy Państwowego Instytutu Geologicznego https://www.pgi.gov.pl/ (dostęp 11.05.2026 r.)

Gmina Boguszów-Gorce położona jest w obszarze górskim Sudetów Środkowych, charakteryzującym się znacznym zróżnicowaniem rzeźby terenu, dużymi deniwelacjami wysokości oraz skomplikowaną budową geologiczną. Krajobraz gminy został ukształtowany przez procesy tektoniczne i erozyjne związane z orogenezą waryscyjską oraz późniejszym modelowaniem stoków i dolin rzecznych.

Na obszarze gminy dominują tereny górskie i podgórskie o znacznych spadkach terenu, co wpływa na warunki zagospodarowania przestrzennego oraz lokalne warunki klimatyczne i hydrologiczne. W granicach gminy wyróżnia się fragmenty dwóch mezoregionów:

- Góry Wałbrzyskie – pasmo górskie o charakterze średniogórskim, zbudowane głównie z utworów paleozoicznych, silnie przekształconych tektonicznie. Rzeźba terenu ma charakter grzbietowo-dolinny, z wyraźnie zaznaczonymi kulminacjami oraz stromymi stokami. Obszar cechuje się dużym udziałem terenów leśnych oraz występowaniem dawnych terenów górniczych związanych z eksploatacją węgla kamiennego.
    - Chełmiec – jedno z najwyższych wzniesień regionu, stanowiące wyraźną dominantę krajobrazową o wysokości 851 m n.p.m.
    - Mniszek – wzniesienie osiągające wysokość około 704 m n.p.m., położone w północno-wschodniej części gminy.
- Góry Kamienne – pasmo o bardziej surowej i urozmaiconej rzeźbie, charakteryzujące się stromymi zboczami, głębokimi dolinami oraz występowaniem licznych wychodni skalnych. Budowa geologiczna obejmuje głównie skały osadowe i wulkaniczne karbonu oraz permu.
    - Masyw Dzikowca – obejmujący kulminacje Dzikowca Wielkiego (836 m n.p.m.) oraz Dzikowca Małego (696 m n.p.m.), stanowiący istotny element krajobrazowy południowej części gminy.

Ukształtowanie wysokościowe gminy Boguszów-Gorce jest silnie zróżnicowane. Wysokości bezwzględne mieszczą się w przybliżeniu od około 430-450 m n.p.m. w dolinach potoków i obniżeniach terenowych do ponad 850 m n.p.m. na kulminacjach górskich. Lokalnie deniwelacje przekraczają 350-400 m, co stanowi jedną z najwyższych wartości w obrębie powiatu wałbrzyskiego. Najwyżej położone obszary związane są z masywami Chełmca oraz Dzikowca, które tworzą wyraźne dominanty morfologiczne w krajobrazie gminy. Wzniesienia te charakteryzują się stromymi stokami, znacznymi spadkami terenu oraz dużym udziałem lasów. W partiach szczytowych i na stokach występują liczne formy denudacyjne oraz pozostałości działalności górniczej i kamieniołomowej. Niżej położone fragmenty gminy koncentrują się w dolinach potoków Lesk i Czerwony Strumień, gdzie rozwinęła się główna zabudowa miejska. Doliny te mają charakter wąskich obniżeń o przebiegu równoleżnikowym i południkowym, miejscami silnie przekształconych antropogenicznie. Występują tu liczne formy antropogeniczne związane z historyczną eksploatacją surowców mineralnych, w tym hałdy pogórnicze, zwałowiska oraz wyrobiska dawnych kamieniołomów. Część z nich została częściowo zniwelowana i porośnięta roślinnością, przez co obecnie stanowią trwały element krajobrazu.

Znaczne zróżnicowanie rzeźby terenu wpływa na lokalne warunki klimatyczne, układ sieci hydrograficznej, rozmieszczenie siedlisk przyrodniczych oraz sposób użytkowania przestrzeni. Obszary o największych nachyleniach pozostają w większości zalesione, natomiast zabudowa oraz infrastruktura komunikacyjna koncentrują się głównie w dolinach i obniżeniach terenowych.

4.6.1.2. Budowa geologiczna

Budowa geologiczna gminy Boguszów-Gorce związana jest z jej położeniem w obrębie Sudetów Środkowych, należących do struktury geologicznej Sudetów wewnętrznych. Obszar gminy znajduje się głównie w obrębie depresji śródsudeckiej, stanowiącej rozległą jednostkę tektoniczną o charakterze synklinalnym, której rozwój rozpoczął się na przełomie dewonu i karbonu. Niewielkie fragmenty północno-wschodniej części regionu pozostają również pod wpływem struktur depresji Świebodzic. Budowa geologiczna gminy cechuje się bardzo dużym zróżnicowaniem litologicznym oraz skomplikowaną historią tektoniczną i wulkaniczną, co bezpośrednio wpływa na współczesną rzeźbę terenu oraz występowanie surowców mineralnych. Największe znaczenie dla budowy geologicznej obszaru mają utwory karbonu oraz permu. W podłożu występują przede wszystkim osadowe skały karbonu dolnego i górnego, reprezentowane przez zlepieńce, piaskowce, mułowce, iłowce oraz łupki ilasto-mułowcowe. Utwory te tworzą rozległe serie skalne o dużej miąższości, lokalnie przekraczającej kilka kilometrów. Szczególne znaczenie mają warstwy karbonu górnego związane z dawnymi pokładami węgla kamiennego, które przez wiele dziesięcioleci stanowiły podstawę rozwoju gospodarczego Boguszowa-Gorc i całego regionu wałbrzyskiego. W obrębie formacji wałbrzyskiej oraz warstw białokamieńskich występują piaskowce, mułowce i iłowce z pokładami węgla kamiennego oraz lokalnymi wkładkami syderytów.

Istotnym elementem budowy geologicznej gminy są również skały magmowe pochodzenia permskiego, związane z intensywną działalnością wulkaniczną i intruzywną na przełomie karbonu i permu. Reprezentowane są one głównie przez ryolity (porfiry), trachyandezyty, tufy oraz brekcje wulkaniczne. Skały te budują między innymi masyw Chełmca, Mniszka oraz część wzniesień Gór Kamiennych. Ryolity występują zarówno w postaci rozległych kopuł magmowych, jak i żył oraz kominów wulkanicznych. Skały wulkaniczne cechują się dużą odpornością na wietrzenie, dzięki czemu tworzą wyraźne kulminacje terenowe oraz strome grzbiety górskie.

Na południowych obrzeżach regionu występują również młodsze utwory triasowe i kredowe, reprezentowane głównie przez piaskowce, mułowce oraz wapienie piaszczyste. Nie odgrywają one jednak większej roli w budowie geologicznej samej gminy Boguszów-Gorce. Na obszarze tym nie stwierdzono natomiast obecności utworów trzeciorzędowych. Utwory czwartorzędowe występują głównie w dolinach rzecznych oraz lokalnych obniżeniach terenu. Są to przede wszystkim żwiry, piaski, mułki i gliny zwałowe związane z działalnością wód roztopowych oraz procesami glacjalnymi okresu plejstocenu. W dolinach potoków Lesk i Czerwony Strumień występują holoceńskie osady rzeczne w postaci piasków, żwirów, namułów oraz lokalnych nagromadzeń torfów. Miąższość osadów czwartorzędowych jest na ogół niewielka i pozostają one silnie związane z lokalną rzeźbą terenu.

Współczesna rzeźba terenu gminy została ukształtowana zarówno przez procesy naturalne, jak i wielowiekową działalność człowieka. Szczególnie silny wpływ na krajobraz miała eksploatacja górnicza prowadzona od XVIII wieku. Do antropogenicznych form terenu występujących na obszarze gminy należą przede wszystkim hałdy pogórnicze, zwałowiska skały płonnej, zapadliska, wyrobiska dawnych kopalń węgla kamiennego oraz kamieniołomy związane z eksploatacją skał magmowych i osadowych. Istotnym elementem krajobrazu są również nasypy drogowe i kolejowe oraz sztucznie modelowane skarpy i tarasy związane z zabudową miejską rozwijającą się w trudnych warunkach terenowych Sudetów.

4.6.1.3. Złoża surowców naturalnych

Na posiadaczu koncesji na wydobycie kopaliny ze złoża ciąży obowiązek stosowania środków niezbędnych zarówno do ochrony złoża, jak i ochrony wód powierzchniowych i podziemnych oraz powierzchni ziemi. Po zakończeniu eksploatacji przedsiębiorca zobowiązany jest do prowadzenia rekultywacji terenów pogórniczych i przywrócenia ich do właściwego stanu przyrodniczego lub gospodarczego. Obszary poeksploatacyjne powinny być sukcesywnie poddawane rekultywacji. Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 82 z późn. zm.) obowiązek rekultywacji spoczywa na podmiocie powodującym utratę lub ograniczenie wartości użytkowej gruntów, a koszty jej przeprowadzenia ponosi sprawca przekształceń. Złoża kopalin, które zostały udokumentowane, lecz nie są aktualnie eksploatowane, traktowane są jako potencjalna baza surowcowa i podlegają ochronie w planowaniu przestrzennym. Informacje o zasobach kopalin publikowane są w corocznym opracowaniu „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce", przygotowywanym przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy.

Na terenie gminy Boguszów-Gorce występują udokumentowane złoża surowców mineralnych związane przede wszystkim z występowaniem utworów karbonu górnego oraz permskich skał wulkanicznych depresji śródsudeckiej. Historycznie największe znaczenie gospodarcze miały złoża węgla kamiennego eksploatowane w rejonie Boguszowa, Gorc i Kuźnic, a także złoża barytu oraz surowców skalnych. W rejestrze obszarów górniczych odnotowano osiem obszarów związanych z eksploatacją kopalin, z których wszystkie posiadają obecnie status zniesionych. W poniższej tabeli przedstawiono obszary górnicze występujące na terenie gminy.

Tabela 15 Rejestr obszarów górniczych w gminie

L.p.	Nazwa obszaru górniczego	Nr w rejestrze	Status	Złoża	Teren górniczy
1	Kuźnice	1/1/29 WUG	zniesiony	Victoria WK 578	KWK Victoria [1/1/29 WUG]
2	Gorce I	XLIV/1/27	zniesiony [2022-02-14]	Gorce KD 1018	Gorce I [XLIV/1/27]
3	Gorce	4/14/378 WUG	zniesiony [1996-10-21]	Gorce KD 1018	Gorce [4/14/378 WUG]
4	Boguszów II	6/1/8	zniesiony	Boguszów BA 265	Boguszów II [6/1/8]

Objaśnienie do kodów złóż:

- WK - węgle kamienne
- KD – kamienie łamane i bloczne
- BA - baryty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CBDG i PIG, http://geologia.pgi.gov.pl (dostęp 11.05.2026 r.)

Dominującą rolę w historii gospodarczej gminy odgrywało górnictwo węgla kamiennego. Eksploatacja prowadzona była przede wszystkim w ramach kopalni „Victoria" oraz „Julia", obejmujących obszary Boguszowa, Kuźnic, Gaju i Podgórza. Wydobycie węgla kamiennego zakończono w latach 90. XX wieku, a obszary górnicze zostały formalnie zniesione. Na terenie gminy eksploatowano również baryt, którego wydobycie prowadzono do 1997 r. Zaniechano go ze względu na malejącą opłacalność ekonomiczną eksploatacji. Istotne znaczenie miały także surowce skalne związane z występowaniem porfirów i melafirów, wykorzystywanych jako kamień drogowy i budowlany.

Obecnie działalność wydobywcza na obszarze gminy ma charakter ograniczony i dotyczy głównie surowców skalnych eksploatowanych w rejonie Starego Lesieńca. Większość historycznych terenów górniczych została wyłączona z użytkowania, jednak nadal stanowią one istotny element przestrzeni gminy oraz lokalnego dziedzictwa przemysłowego.

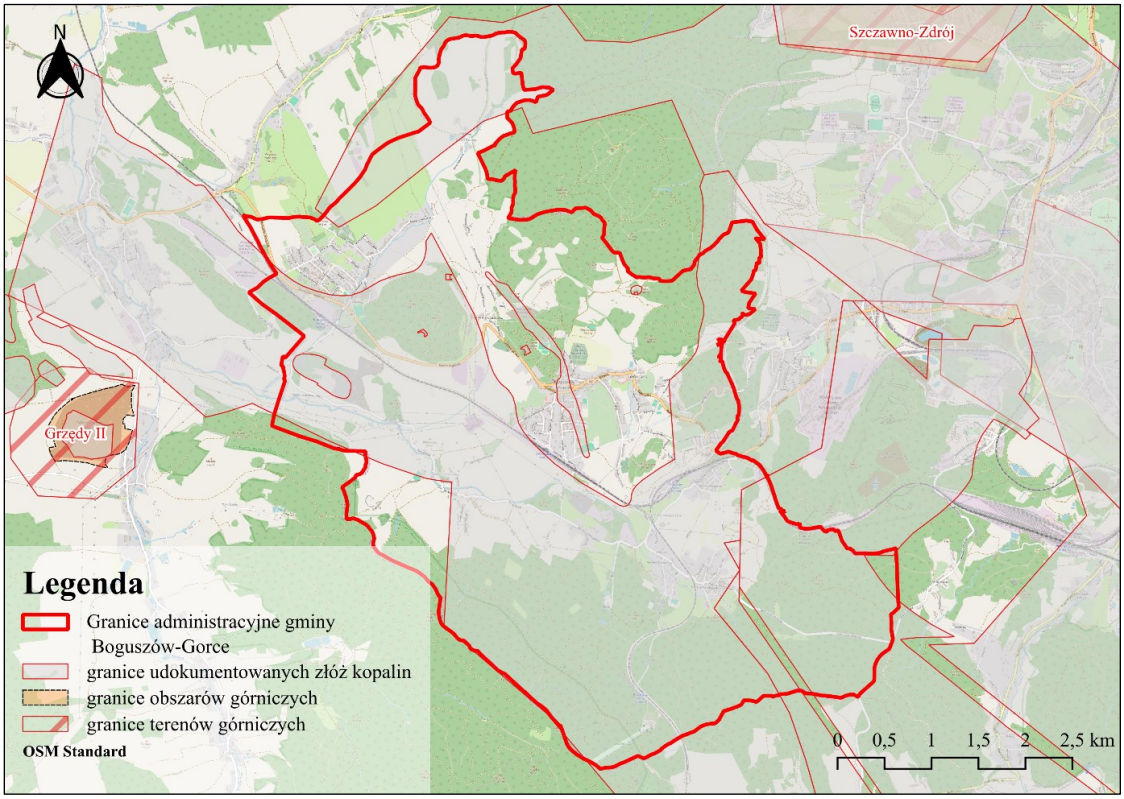

Rysunek 25 Tereny, obszary górnicze oraz udokumentowane złoża w na obszarze gminy
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CBDG i PIG, http://geologia.pgi.gov.pl (dostęp 11.05.2026 r.)

Pozostałością wieloletniej działalności górniczej są liczne antropogeniczne formy terenu, w tym hałdy pokopalniane, dawne wyrobiska, nieczynne kamieniołomy oraz zabudowa przemysłowa związana z dawnymi kopalniami węgla kamiennego i barytu. Część terenów pogórniczych uległa naturalnej sukcesji roślinnej, natomiast część wymaga działań rekultywacyjnych lub została przekształcona do nowych funkcji gospodarczych i usługowych. Wpływ historycznej działalności górniczej na powierzchnię ziemi obecnie ma charakter ograniczony. Zgodnie z informacjami zawartymi w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, na obszarze Boguszowa-Gorc nie występują obecnie obszary naturalnych zagrożeń geologicznych związanych z eksploatacją górniczą. Pomimo zakończenia wydobycia, udokumentowane złoża pozostają elementem krajowej bazy surowcowej i podlegają ochronie w dokumentach planistycznych. Nadzór nad działalnością górniczą prowadzoną na podstawie koncesji sprawuje właściwy miejscowo Okręgowy Urząd Górniczy. Do jego kompetencji należy kontrola przestrzegania przepisów dotyczących prowadzenia robót geologicznych i górniczych, bezpieczeństwa eksploatacji oraz ochrony środowiska.

Grunty zdegradowane lub zdewastowane w wyniku działalności wydobywczej podlegają obowiązkowi rekultywacji. Celem tych działań jest przywrócenie lub nadanie gruntom nowych wartości użytkowych, m.in. leśnych, rekreacyjnych, przyrodniczych lub gospodarczych. Kierunki rekultywacji określane są w decyzjach administracyjnych wydawanych przez właściwe organy administracji i stanowią element racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska oraz ograniczania negatywnych skutków dawnej eksploatacji kopalin.

4.6.2. Analiza SWOT

Zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
kontrola istniejących zakładów górniczych rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	występowanie części surowców na obszarach leśnych i chronionych niekontrolowany, nielegalny proces wydobywania złoża węgla kamiennego
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość wykorzystania miejscowych zasobów kruszywa do budowy infrastruktury lokalnej	zagrożenia potencjalnych osuwisk

4.6.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 69 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

W zakresie eksploatacji kopalin, ich strategicznych złóż wymienionych w „Bilansie zasobów kopalin" istotnym elementem jest ochrona strategicznych złóż kopalin do przyszłego potencjalnego wykorzystania. Zadanie to realizowane jest poprzez odpowiednie zapisy najpierw w wojewódzkim, a w kolejnych etapach w gminnych Planach Zagospodarowania Przestrzennego w trakcie aktualizacji tych planów. Zadanie to realizowane będzie w Programie Ochrony Środowiska na szczeblu wojewódzkim i Gminy Boguszów-Gorce. Finansowanie tego zadania pochodzić będzie ze środków własnych województwa dolnośląskiego i Gminy.

W zakresie przeciwdziałania zagrożeniom wynikającym z ruchami masowymi ziemi konieczne jest, przede wszystkim, zapobieganiem sytuacjom stwarzającym zagrożenie zarówno dla infrastruktury jak i dla mieszkańców. Wobec czego koniecznym jest dalsze obserwacja tych terenów oraz podejmowanie działań zapobiegawczych.

4.7. Gleby

4.7.1. Opis stanu obecnego

Gmina Boguszów-Gorce położona jest na terenie charakteryzującym się znacznym zróżnicowaniem rzeźby terenu, dużymi spadkami stoków oraz wysokim udziałem terenów leśnych i przekształconych antropogenicznie. Warunki geomorfologiczne oraz wieloletnia działalność górnicza i przemysłowa miały istotny wpływ na strukturę i właściwości gleb występujących na terenie gminy. Na obszarze gminy dominują gleby górskie i podgórskie, wykształcone głównie na podłożu zwietrzelinowym skał magmowych i osadowych Sudetów. Występują przede wszystkim gleby bielicowe właściwe i pseudobielicowe deluwialne o kompleksie zbożowym górskim oraz gleby brunatne wyługowane o kompleksie owsiano-ziemniaczanym górskim. Znaczna część gruntów na terenie gminy posiada ograniczoną przydatność rolniczą wynikającą z warunków klimatycznych, nachylenia stoków oraz płytkiego profilu glebowego. W strukturze użytkowania przestrzennego dominują tereny leśne, natomiast grunty rolne występują głównie w postaci łąk oraz terenów ekstensywnie użytkowanych.

Poniżej przedstawione są powierzchnie gruntów według stanu na 31.12.2025 roku.

Tabela 16 Powierzchnia gruntów użytkowanych na terenie gminy

Dane	Powierzchnia (ha)
grunty ogółem	783,48
użytki rolne ogółem	756,00
użytki rolne w dobrej kulturze	746,77
pod zasiewami	149,94
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	0
uprawy trwałe	0
łąki trwałe	425,85
pastwiska trwałe	0
pozostałe użytki rolne	9,23
lasy i grunty leśne	13,17
pozostałe grunty	14,31

Źródło: GUS, 2026

W strukturze użytkowania gruntów rolnych dominują trwałe użytki zielone, przede wszystkim łąki trwałe o powierzchni 425,85 ha. Grunty pod zasiewami zajmują 149,94 ha. Nie odnotowano natomiast powierzchni trwałych pastwisk ani upraw trwałych. Struktura ta wskazuje na ograniczone znaczenie intensywnej produkcji rolnej oraz większą rolę funkcji przyrodniczych i ekstensywnego użytkowania terenów otwartych. Występujące na terenie gminy gleby są w znacznym stopniu narażone na procesy erozyjne. Ze względu na górski charakter obszaru szczególnie istotne znaczenie ma erozja wodna powierzchniowa, nasilająca się podczas intensywnych opadów oraz na terenach o dużym nachyleniu stoków. Lokalnie zagrożeniem pozostają również procesy osuwiskowe i ruchy masowe ziemi, charakterystyczne dla obszarów sudeckich. Na stan gleb istotny wpływ wywiera również historyczna działalność przemysłowa i górnicza prowadzona na terenie gminy oraz w całym rejonie wałbrzyskim. Skutkiem wieloletniej eksploatacji górniczej są lokalnie występujące tereny przekształcone antropogenicznie, w tym hałdy, zwałowiska oraz obszary poeksploatacyjne. Część tych terenów została poddana naturalnej sukcesji roślinnej lub zagospodarowaniu, jednak nadal mogą one stanowić potencjalne źródło lokalnych przekształceń środowiska glebowego.

Istotnym zagrożeniem dla jakości gleb pozostaje również presja urbanizacyjna i inwestycyjna. Dotyczy to przede wszystkim przekształcania terenów biologicznie czynnych pod zabudowę mieszkaniową, komunikacyjną i usługową. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym działania inwestycyjne powinny uwzględniać konieczność ochrony gruntów oraz ograniczania trwałego uszczelniania powierzchni ziemi.

W strukturze własności gruntów dominują grunty Skarbu Państwa oraz grunty gminne. Według danych Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Boguszów-Gorce grunty Skarbu Państwa stanowią około 39,35% powierzchni gminy, natomiast grunty gminne około 31,62%. Znaczny udział posiadają

również grunty osób fizycznych związane głównie z gospodarstwami rolnymi i zabudową mieszkaniową. Znacząca część gruntów Skarbu Państwa związana jest z terenami leśnymi pozostającymi w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Z kolei gminny zasób nieruchomości obejmuje głównie tereny zabudowane, komunikacyjne oraz część użytków rolnych.

Na terenie gminy Boguszów-Gorce nie funkcjonują punkty pomiarowe w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dotyczącego jakości gleb i ziemi. Brak jest również stałych punktów monitoringu w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski" prowadzonego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy. Ocena stanu gleb prowadzona jest zatem głównie w oparciu o dane regionalne dotyczące województwa dolnośląskiego oraz wyniki badań wykonywanych przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze. W skali województwa dolnośląskiego jednym z istotnych problemów środowiskowych pozostaje zakwaszenie gleb. Dotyczy to zwłaszcza gleb lekkich i średnich, charakterystycznych dla terenów podgórskich i górskich. Zakwaszenie wpływa negatywnie na przyswajalność składników pokarmowych oraz aktywność biologiczną gleb. Na terenach górskich i podgórskich, do których należy gmina Boguszów-Gorce, istotnym zagadnieniem pozostaje również ograniczona zawartość materii organicznej oraz podatność gleb na degradację fizyczną wynikającą z erozji wodnej. Działania ochronne powinny obejmować przede wszystkim:

- ograniczanie procesów erozyjnych,
- utrzymanie trwałych użytków zielonych,
- zachowanie terenów biologicznie czynnych,
- rekultywację terenów przekształconych antropogenicznie,
- przeciwdziałanie nadmiernemu uszczelnianiu powierzchni ziemi,
- racjonalne gospodarowanie gruntami zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

W kontekście zmian klimatu szczególnego znaczenia nabiera także rola gleb w retencji wód opadowych oraz ograniczaniu skutków suszy i gwałtownych zjawisk atmosferycznych. Zachowanie terenów zielonych i gleb o dobrej przepuszczalności stanowi istotny element adaptacji do zmian klimatu oraz ograniczania skutków intensywnych opadów na terenach zurbanizowanych. Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie ma również sukcesywne zagospodarowanie terenów poprzemysłowych i zdegradowanych zgodnie z kierunkami rekultywacji oraz potrzebami rozwoju przestrzennego gminy. Działania te powinny uwzględniać zarówno aspekty środowiskowe, jak i społeczne oraz krajobrazowe.

4.7.2. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak znaczących patogenów i szkodników	lokalizacja zakładów mających wpływ na powierzchnie ziemi Brak badań jakości gleb przez rolników Znaczne zakwaszenia gleb
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
nowy spis Rolny w 2020 roku da obraz stanu rolnictwa gminy możliwość korzystania z porad w PZDR i ARIMR możliwość korzystania z dopłat rolno-środowiskowo-klimatycznych	zagrożenie zatruciem pszczół poprzez niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin zagrożenie suszą hydrologiczną brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną powierzchni ziemi.

4.7.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb

W celu ekonomicznej i ekologicznej racjonalizacji wykorzystania gleb należy dążyć do ograniczania wykorzystania dobrej jakości gleb w sposób niezgodny z ich walorami przyrodniczymi, dostosowania formy zagospodarowania do naturalnego potencjału gleb, rozwoju ekologicznej produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmiany upraw na glebach zanieczyszczonych.

Czynnikami, które znacznie różnicują jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie i sugerują zmianę wykorzystania obszarów obecnie rolniczych to jest ukształtowanie terenu w tym aktywność osuwiskowa oraz zainteresowanie zabudową i zagospodarowaniem terenu.

Większość przebadanych przez Stację Chemiczno-Rolniczą użytków rolnych miała kwaśny, lekko kwaśny i bardzo kwaśny odczyn, co powoduje konieczność stosowania zabiegów wapnowania.

Na terenie gminy okresowo prowadzone są kontrole dotyczące stanu zanieczyszczenia środkami ochrony roślin gleb. W ramach działalności kontrolnej Główny Inspektorat Ochrony Środowiska będzie prowadził jako kontynuację badania gleb ornych, a Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa będzie wykonywał kontrole zanieczyszczenia płodów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych GIOŚ oraz WIORiN we Wrocławiu.

Mając na względzie niewielkie zainteresowanie ze strony rolników pakietami rolno – środowiskowo – klimatycznymi, należy prowadzić działania zmierzające do dotarcia do szerszego grona beneficjentów tych programów. Cennym działaniem jest organizacja spotkań informacyjnych i akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla rolników, zainteresowanych produkcją rolną a także właścicieli gospodarstw predestynujących do agroturystycznych. Działania przy współudziale z powiatem przeprowadzane przez Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowane z ich własnych środków finansowych.

4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

4.8.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 17 Efekty realizacji w zakresie gospodarowania odpadami

Cel: GO. I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	
Lp.	**Podjęte działania**
1.	W ramach realizacji celu oraz zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, realizowano zadania własne Gminy Boguszów-Gorce oraz monitorowane – realizowane przez podmioty gospodarcze, WIOŚ, Powiat Wałbrzyski. W zakresie gospodarowania odpadami i zapobiegania powstawania odpadów w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska założono kontrolę przestrzegania warunków określonych w decyzjach zezwalających zbieranie i przetwarzanie odpadów, realizację programu usuwania wyrobów zawierających azbest, zadania związane z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów, modernizację, budowę punktów selektywnego gromadzenia odpadów komunalnych, rozbudowę instalacji do kompostowania selektywnie zbieranych odpadów zielonych i innych bioodpadów, monitoring składowisk odpadów. Zadania własne realizowane przez Gminę oraz Straż Miejską polegają głównie na doskonaleniu systemu gospodarki odpadami komunalnymi. W roku 2024, podobnie jak w roku 2023, na terenie Gminy wybudowanych zostało pięć boksów śmietnikowych z przeznaczeniem na pojemniki do selektywnego zbierania papieru, szkła i bioodpadów, tzw. „gniazda". Boksy śmietnikowe zostały wybudowane przy ul. 1 Maja, ul. Żeromskiego, ul. Kusocińskiego, ul. Kosynierów, ul. Kościuszki i ul. Traugutta. Koszty budowy boksów w łącznej wysokości 147 557,56 zł zostały pokryte w ramach środków inwestycyjnych Gminy i stanowiły w całości środki własne. Gmina kontynuuje to działanie w kolejnych latach. Ponadto corocznie przeprowadzane różnorakie kontrole mieszkańców mające na celu uszczelnienie systemu gospodarki odpadami, a także zwiększenie skuteczności selektywnych zbiórek odpadów. Kontrole dotyczą składania deklaracji śmieciowych, zawierania umów na wywóz nieczystości ciekłych, spalania odpadów w kotłowniach domowych, a także składowania odpadów na posesjach. Gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Boguszów-Gorce prowadzona była, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w systemie pięciopojemnikowym obejmującym następujące frakcje: • niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne, • opakowania z papieru i tektury, • opakowania ze szkła, • zmieszane odpady opakowaniowe, tj. metale, tworzywa sztuczne i odpady opakowaniowe wielomateriałowe, • odpady ulegające biodegradacji. Systemu gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie w roku 2024 nie obejmował nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne. Do nieruchomości tych należą głównie budynki użyteczności publicznej oraz lokale usługowe, które zobowiązane były zawrzeć odrębne umowy na odbiór odpadów komunalnych. Natomiast z dniem 1 lipca 2025 r. nieruchomości, na kórym nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne, zostały włączone do gminnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. W zakresie edukacji ekologicznej prowadzono działania ukierunkowane na przypominanie oraz utrwalanie zasad prawidłowej segregacji odpadów komunalnych. Działania te polegały głównie na rozpowszechnianiu ulotek informacyjnych dot. instrukcji segregacji odpadów komunalnych w Boguszowie-Gorcach oraz Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) i kompostowania, opracowanych i wydrukowanych w latach ubiegłych. Ulotki rozmieszczono w siedzibie Urzędu Miejskiego w Boguszowie-Gorcach, gdzie nadal są dostępne dla mieszkańców. Natomiast w grudniu 2024 r. dla uczniów szkół podstawowych zorganizowane zostały przez spółkę P.H.U. Komunalnik Sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu, a w grudniu 2025 r. przez spółkę Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „Sanikom" Sp. z o.o. z siedzibą w Lubawce zajęcia dydaktyczne o tematyce zasad segregacji odpadów komunalnych na terenie Gminy Boguszów-Gorce. Zajęcia

	zorganizowane były dla uczniów wszystkich klas szkół podstawowych z terenu Gminy Boguszów-Gorce. Najmłodsi mieszkańcy Gminy zapoznali się z zasadami segregacji odpadów komunalnych, a także zgłębili wiedzę z zakresu prawidłowego postępowania z odpadami, dowiedzieli się co to jest i jaką rolę pełni Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). Gmina Boguszów-Gorce w 2025 roku zrealizowała zadanie polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Zgodnie ze złożonymi wnioskami usunięto azbest z 2 nieruchomości w ilości 7,470 Mg. Zadanie zostało sfinansowane z budżetu gminy Boguszów-Gorce w kwocie 4.326,62 zł oraz dzięki pomocy finansowej z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w kwocie 3.660,30 zł.

4.8.2. Opis stanu obecnego

4.8.2.1. Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy

Gospodarka odpadami na terenie gminy Boguszów-Gorce prowadzona jest w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, której aktualny tekst jednolity ogłoszono w Dz. U. z 2025 r. poz. 733, ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, a także akty wykonawcze regulujące zasady selektywnego zbierania odpadów oraz obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. System gospodarki odpadami powinien być zgodny również z założeniami Krajowego planu gospodarki odpadami 2028, przyjętego uchwałą nr 96 Rady Ministrów z dnia 12 czerwca 2023 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2028, oraz Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2023-2028 z perspektywą do 2032 r., przyjętego uchwałą nr XVII/415/25 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 czerwca 2025 r.

Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw, tzw. ustawą nowelizującą, wprowadzono szereg zmian dotyczących m.in. udzielania przez gminy zamówień publicznych na odbiór oraz odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, a także zrezygnowano z organizacji systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w ramach regionów. Nowelizacja istotnie zmieniła system gospodarki odpadami komunalnymi. W poprzednim stanie prawnym gospodarowanie odpadami komunalnymi co do zasady powinno zamykać się w granicach regionów gospodarki odpadami komunalnymi, wyznaczonych w wojewódzkich planach gospodarki odpadami. Nowelizacja zniosła tę regionalizację. Nadal jednak obowiązują ograniczenia dotyczące gospodarowania głównie niesegregowanymi, zmieszanymi odpadami komunalnymi odebranymi od właścicieli nieruchomości. Odpady takie mogą być przekazywane wyłącznie do instalacji komunalnych ujętych na listach prowadzonych przez marszałków województw.

W dniu 11 sierpnia 2021 r. przyjęto ustawę o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ustawy Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o odpadach. W ustawie zawarto rozwiązania mające na celu ograniczenie wzrostu kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi oraz zwiększenie elastyczności działania gmin. W ramach zmian m.in.:

- ustalono maksymalną wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi obliczanej metodą „od ilości zużytej wody" w wysokości 7,8% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za gospodarstwo domowe,
- podwyższono maksymalną stawkę opłaty dla nieruchomości niezamieszkałych do 1,3% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za pojemnik lub worek o pojemności 120 l,
- umożliwiono gminom weryfikowanie informacji zawartych w deklaracjach o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi z wykorzystaniem danych będących w posiadaniu gminy,
- umożliwiono gminom dopłacanie do systemu gospodarowania odpadami komunalnymi ze środków własnych,
- wprowadzono możliwość indywidualnego rozliczania mieszkańców budynków wielolokalowych z obowiązku selektywnego zbierania odpadów,
- dopuszczono możliwość uzyskania przez gminę odstępstwa od standardowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów, w drodze decyzji ministra właściwego do spraw klimatu.

Od 1 lipca 2013 r. odbiór odpadów komunalnych w gminach odbywa się na podstawie zapisów znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W oparciu o przepisy tej ustawy rada gminy uchwala akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku, sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych, wzór deklaracji o wysokości opłaty oraz zasady ponoszenia opłat za gospodarowanie odpadami.

Gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Boguszów-Gorce prowadzona jest w systemie 5 pojemników obejmującym następujące frakcje:

- niesegregowane, zmieszane odpady komunalne,
- papier i tektura,
- szkło,
- tworzywa sztuczne, metale i odpady opakowaniowe wielomateriałowe,
- odpady ulegające biodegradacji.

Obowiązek selektywnego zbierania obejmuje co najmniej papier, szkło, metale, tworzywa sztuczne, odpady opakowaniowe wielomateriałowe oraz bioodpady. Wynika to zarówno z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, jak i z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.

System gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie Boguszów-Gorce obejmuje przede wszystkim nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy. Zgodnie z informacjami zawartymi w raportach o stanie gminy, system nie obejmował nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne. Do nieruchomości tych należą głównie budynki użyteczności publicznej oraz lokale usługowe, których właściciele lub zarządcy zobowiązani są do zawierania odrębnych umów na odbiór odpadów komunalnych.

Odbiór i transport odpadów komunalnych z terenu Gminy Boguszów-Gorce w 2023 r. odbywał się na podstawie umowy zawartej przez Gminę z P.H.U. Komunalnik Sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu. Natomiast w/w usługę od 1 stycznia 2025 r. świadczy Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „Sanikom" Sp. z o.o. z siedzibą w Lubawce, na podstawie umowy zawartej w trybie in house. Zagospodarowanie odpadów komunalnych realizowane było na podstawie umowy z Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej „Sanikom" Sp. z o.o. z siedzibą w Lubawce. Odpady zebrane z terenu gminy oraz z PSZOK kierowane były do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Lubawce przy ul. Zielonej 30 oraz do zakładu przetwarzania odpadów komunalnych zebranych selektywnie przy ul. Komunalnej 3 w Lubawce. Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Lubawce posiada status instalacji komunalnej. Na aktualnej liście instalacji komunalnych województwa dolnośląskiego, sporządzonej 9 lipca 2025 r. , wskazano Zakład Unieszkodliwiania Odpadów przy ul. Zielonej 30 w Lubawce, zarządzany przez PGK „SANIKOM" Sp. z o.o., jako instalację komunalną do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych, zmieszanych odpadów komunalnych.

Na terenie Gminy Boguszów-Gorce funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, zlokalizowany przy ul. Brzozowej. Mieszkańcy, w ramach ponoszonej miesięcznej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, mogą przekazywać do PSZOK m.in.: papier i tekturę, tworzywa sztuczne, szkło, bioodpady z ogrodów i parków, odpady wielkogabarytowe, odzież i tekstylia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, przeterminowane leki, opony, odpady budowlane i rozbiórkowe z gospodarstw domowych, chemikalia, odpady niebezpieczne z gospodarstw domowych oraz odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwie domowym, w szczególności igły i strzykawki. W 2023 r. mieszkańcy Gminy Boguszów-Gorce przekazali do PSZOK ponad 410 Mg odpadów komunalnych. Największy udział stanowiły odpady wielkogabarytowe, których zebrano ponad 190 Mg. Istotny udział miały również zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia, których zebrano ponad 73 Mg, odpady betonu i gruzu betonowego z rozbiórek i remontów w ilości 58,85 Mg, zużyte opony w ilości 34,26 Mg oraz odpady ulegające biodegradacji w ilości 28,86 Mg.

Na terenie gminy źródłami wytwarzanych odpadów komunalnych są przede wszystkim:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe, remontowe oraz odpady niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- tereny zieleni urządzonej, ogrody, parki, cmentarze oraz place,
- ulice i inne tereny publiczne,
- podmioty prowadzące działalność gospodarczą, w zakresie, w jakim wytwarzane odpady mają charakter odpadów komunalnych.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, ich struktura oraz skład są uzależnione od szeregu uwarunkowań lokalnych, w tym od liczby mieszkańców, rodzaju zabudowy, poziomu rozwoju gospodarczego, modelu konsumpcji, poziomu świadomości ekologicznej oraz skuteczności prowadzonej selektywnej zbiórki. W gminach miejskich, takich jak Boguszów-Gorce, istotne znaczenie ma również udział zabudowy wielolokalowej, w której skuteczne egzekwowanie prawidłowej segregacji odpadów bywa trudniejsze niż w zabudowie jednorodzinnej.

Zgodnie z danymi GUS, w latach 2021-2024 ilość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie Gminy Boguszów-Gorce wzrosła z 5 387,01 Mg w 2021 r. do 6 432,27 Mg w 2024 r., tj. o około 19,4%. W analizowanym okresie wzrost dotyczył przede wszystkim odpadów pochodzących z gospodarstw domowych. Ich masa zwiększyła

się z 4 874,58 Mg w 2021 r. do 6 196,70 Mg w 2024 r. Jednocześnie masa odpadów pochodzących z innych źródeł, takich jak usługi komunalne, handel, mały biznes, biura i instytucje, zmniejszyła się z 512,43 Mg w 2021 r. do 235,57 Mg w 2024 r.

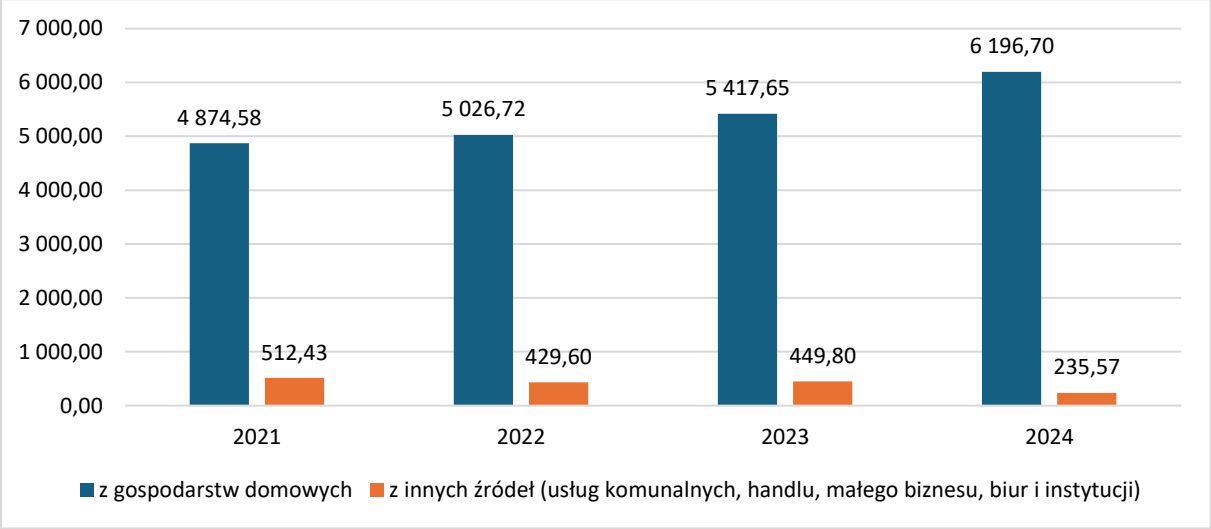

Rysunek 26 Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku na terenie gminy w [Mg]
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS, BDL 2026

W 2023 r. z terenu gminy Boguszów-Gorce odebrano 5 047,680 Mg niesegregowanych, zmieszanych odpadów komunalnych. Wśród selektywnie odebranych frakcji znaczący udział miały zmieszane odpady opakowaniowe, których odebrano 546,020 Mg, odpady ulegające biodegradacji w ilości 378,960 Mg, opakowania ze szkła w ilości 111,560 Mg oraz opakowania z papieru i tektury w ilości 98,740 Mg. Odebrano również 33,040 Mg opakowań z tworzyw sztucznych oraz 6,860 Mg odpadów betonu i gruzu betonowego z rozbiórek i remontów. Oprócz systemu odbioru niesegregowanych, zmieszanych odpadów komunalnych, na terenie gminy funkcjonuje system selektywnego zbierania odpadów. Selektywnie zbierane są przede wszystkim odpady opakowaniowe, papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne i metale, odpady ulegające biodegradacji, odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie i akumulatory, odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzące z gospodarstw domowych oraz odpady niebezpieczne wydzielone ze strumienia odpadów komunalnych.

Według danych GUS, masa odpadów zebranych selektywnie na terenie Gminy Boguszów-Gorce wzrosła z 906,20 Mg w 2021 r. do 1 698,50 Mg w 2024 r., tj. o około 87,4%. Szczególnie istotny wzrost odnotowano w przypadku odpadów selektywnie zebranych z gospodarstw domowych. Ich masa zwiększyła się z 786,46 Mg w 2021 r. do 1 598,94 Mg w 2024 r. Udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów komunalnych wzrósł z około 16,8% w 2021 r. do około 26,4% w 2024 r. Wskaźnik ten nie jest jednak tożsamy z ustawowym poziomem przygotowania do ponownego użycia i recyklingu, ponieważ poziom recyklingu obliczany jest według odrębnej metody określonej w przepisach wykonawczych.

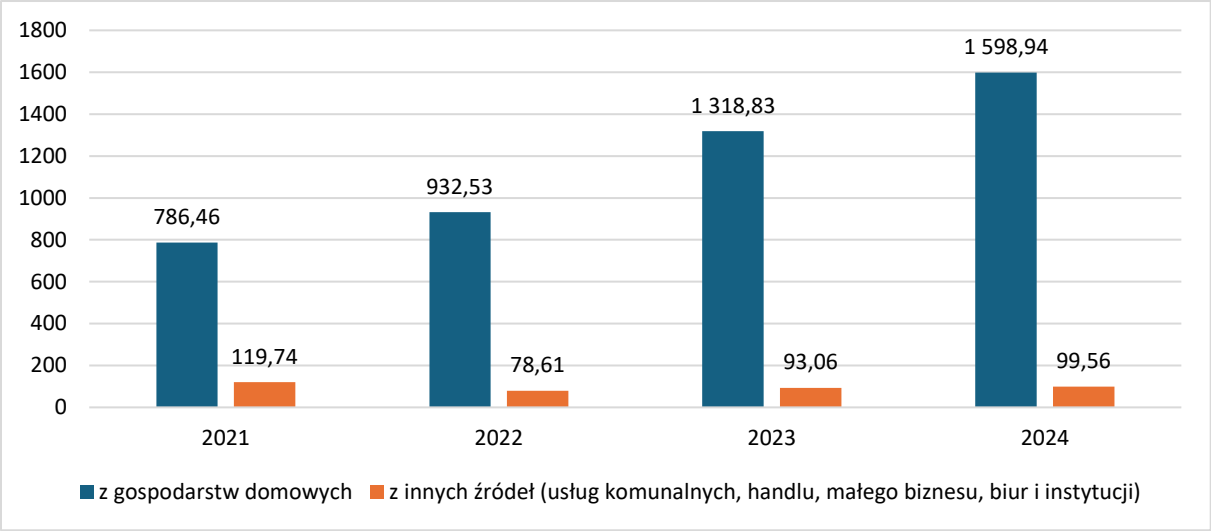

Rysunek 27 Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku na terenie gminy w [Mg]
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS, BDL 2026

Wzrost ilości odpadów zebranych selektywnie należy ocenić pozytywnie, ponieważ świadczy o stopniowym zwiększaniu efektywności systemu segregacji odpadów oraz o poprawie dostępności systemu odbioru poszczególnych frakcji. Jednocześnie nadal wysoka masa niesegregowanych, zmieszanych odpadów komunalnych wskazuje na konieczność kontynuowania działań informacyjnych, edukacyjnych oraz kontrolnych, szczególnie w zabudowie wielolokalowej. W 2023 r. w Gminie Boguszów-Gorce liczba mieszkańców według rejestru meldunkowego wynosiła 13 233 osoby, natomiast liczba mieszkańców ujętych w deklaracjach o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wynosiła 11 341 osób. Oznacza to różnicę 1 892 osób pomiędzy liczbą mieszkańców zameldowanych a liczbą osób wykazanych w deklaracjach. Zjawisko to ma znaczenie dla bilansowania kosztów systemu, ponieważ koszty odbioru, transportu i zagospodarowania odpadów rozkładają się na mniejszą liczbę osób objętych opłatą.

W ostatnich latach Gmina Boguszów-Gorce podejmowała działania edukacyjne mające na celu poprawę jakości selektywnej zbiórki odpadów. W 2023 r., w związku z nieprzestrzeganiem przez część mieszkańców zasad prawidłowej segregacji, przeprowadzono akcję edukacyjną pod hasłem „Mniej kupuję - segreguję". Działania skierowano zarówno do uczniów szkół podstawowych, jak i do dorosłych mieszkańców gminy. Tematyka akcji obejmowała właściwe postępowanie z odpadami, ograniczanie ich ilości oraz kształtowanie prawidłowych nawyków w zakresie segregacji. W 2022 r. gmina prowadziła również działania informacyjno-edukacyjne dotyczące PSZOK i kompostowania, m.in. poprzez zakup toreb do segregacji oraz przygotowanie ulotek dla mieszkańców i zarządców nieruchomości.

Gmina zobowiązana jest do osiągania wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Zgodnie z art. 3b ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, poziomy te wynoszą co najmniej:

- 20% wagowo za rok 2021,
- 25% wagowo za rok 2022,
- 35% wagowo za rok 2023,
- 45% wagowo za rok 2024,
- 55% wagowo za rok 2025,
- 56% wagowo za rok 2026,
- 57% wagowo za rok 2027,
- 58% wagowo za rok 2028,
- 59% wagowo za rok 2029,
- 60% wagowo za rok 2030,
- 65% wagowo za rok 2035 i za każdy kolejny rok.

Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych obliczany jest jako stosunek masy odpadów komunalnych przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi do masy wytworzonych odpadów komunalnych. Od 2025 r. gminy są również zobowiązane do nieprzekraczania poziomu

składowania w wysokości 30% wagowo za każdy rok w latach 2025-2029, 20% wagowo za każdy rok w latach 2030-2034 oraz 10% wagowo od 2035 r. Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu będzie wymagało dalszego zwiększania skuteczności selektywnego zbierania odpadów, ograniczania udziału odpadów zmieszanych w całym strumieniu odpadów komunalnych, poprawy jakości segregacji „u źródła", rozwoju PSZOK oraz kontynuowania działań edukacyjnych i kontrolnych. Szczególne znaczenie będzie miało ograniczanie ilości bioodpadów kierowanych do strumienia odpadów zmieszanych, rozwijanie kompostowania przydomowego tam, gdzie jest to możliwe, oraz zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów.

4.8.2.2. Odpady z sektora przemysłowego

Odpady z sektora przemysłowego, określane również jako odpady z sektora gospodarczego, powstają w wyniku działalności prowadzonej przez przedsiębiorców, zakłady usługowe, produkcyjne, budowlane, remontowe, transportowe, handlowe oraz inne podmioty gospodarki narodowej. Do tej grupy zalicza się zarówno odpady inne niż niebezpieczne, jak i odpady niebezpieczne, powstające m.in. w procesach technologicznych, pracach remontowo-budowlanych, eksploatacji maszyn i urządzeń, naprawach pojazdów, magazynowaniu surowców oraz świadczeniu usług.

Na terenie gminy Boguszów-Gorce odpady z sektora gospodarczego powstają głównie w związku z funkcjonowaniem lokalnych podmiotów usługowych, handlowych, budowlanych, transportowych, warsztatowych oraz drobnej działalności produkcyjnej. Ze względu na miejski charakter gminy oraz brak dużych zakładów przemysłowych dominujących w strukturze gospodarczej, strumień odpadów z sektora przemysłowego ma najprawdopodobniej charakter rozproszony. Wśród najczęściej występujących grup odpadów można wskazać odpady opakowaniowe, odpady remontowo-budowlane, zużyte oleje, sorbenty, filtry, odpady z obróbki metali, zużyte urządzenia, odpady tworzyw sztucznych, odpady drewna, odpady z działalności warsztatowej oraz odpady powstające przy utrzymaniu infrastruktury technicznej.

Gospodarowanie odpadami z sektora przemysłowego odbywa się na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Aktualny tekst jednolity ustawy ogłoszono w Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, przy czym należy uwzględniać późniejsze zmiany tej ustawy. Ustawa określa środki służące ochronie środowiska, życia i zdrowia ludzi przez zapobieganie powstawaniu odpadów, zmniejszanie ich ilości i negatywnego oddziaływania oraz przez zapewnienie zgodnego z prawem odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Podstawową zasadą gospodarki odpadami jest hierarchia sposobów postępowania z odpadami, zgodnie z którą w pierwszej kolejności należy zapobiegać ich powstawaniu, następnie przygotowywać odpady do ponownego użycia, poddawać recyklingowi, innym procesom odzysku, a dopiero w ostatniej kolejności unieszkodliwiać. W praktyce oznacza to, że przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie gminy powinni ograniczać ilość wytwarzanych odpadów, prowadzić ich selektywne magazynowanie, przekazywać je wyłącznie uprawnionym odbiorcom oraz prowadzić wymaganą ewidencję.

Prowadzenie zbierania odpadów oraz prowadzenie przetwarzania odpadów wymaga uzyskania zezwolenia. Zezwolenie na zbieranie odpadów i zezwolenie na przetwarzanie odpadów wydawane jest w drodze decyzji przez organ właściwy ze względu na miejsce zbierania lub przetwarzania odpadów. W przepisach określono również właściwość organów, w tym przypadki, w których organem właściwym jest marszałek województwa. Organ właściwy wydaje zezwolenie po zasięgnięciu opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce prowadzenia zbierania lub przetwarzania odpadów.

Przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie gospodarowania odpadami na terenie powiatu wałbrzyskiego działają m.in. w oparciu o decyzje administracyjne wydawane przez właściwe organy, w tym Starostę Wałbrzyskiego lub Marszałka Województwa Dolnośląskiego. Część podmiotów może posiadać zezwolenia na zbieranie odpadów, zezwolenia na przetwarzanie odpadów albo zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów. Inne podmioty, w zależności od rodzaju i ilości wytwarzanych odpadów, zobowiązane są do uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Aktualny tekst jednolity tej ustawy ogłoszono w Dz. U. z 2025 r. poz. 647.

Istotnym elementem nadzoru nad gospodarką odpadami jest Baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami, tj. BDO. Elektroniczny rejestr BDO został uruchomiony 24 stycznia 2018 r. i jest prowadzony przez marszałków województw. Wpisowi do rejestru podlegają podmioty działające w zakresie gospodarowania odpadami, a od 2020 r. w systemie funkcjonują także moduły służące do prowadzenia ewidencji odpadów oraz składania sprawozdań. Rejestr podmiotów jest publicznie dostępny, co umożliwia weryfikację legalności działalności potencjalnych odbiorców, zbierających, transportujących lub przetwarzających odpady.

Podmioty prowadzące działalność gospodarczą są zobowiązane do gospodarowania odpadami w sposób zgodny z przepisami, w tym do:

- prowadzenia ewidencji odpadów, jeżeli nie korzystają ze zwolnień określonych przepisami,
- przekazywania odpadów wyłącznie podmiotom posiadającym wymagane uprawnienia,
- właściwego magazynowania odpadów na terenie, do którego posiadają tytuł prawny,
- zabezpieczenia miejsc magazynowania przed dostępem osób nieuprawnionych oraz przed negatywnym oddziaływaniem na środowisko,
- zapobiegania mieszaniu odpadów niebezpiecznych z innymi odpadami,
- sporządzania rocznych sprawozdań o wytwarzanych odpadach i gospodarowaniu odpadami, jeżeli taki obowiązek wynika z ustawy.

Magazynowanie odpadów powinno odbywać się zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi, z uwzględnieniem właściwości chemicznych i fizycznych odpadów. Odpady mogą być magazynowane, jeżeli wynika to z procesów technologicznych lub organizacyjnych, jednak nie dłużej niż przez 3 lata, z wyjątkiem odpadów przeznaczonych do składowania, dla których termin ten jest krótszy.

W przypadku gminy Boguszów-Gorce nie stwierdza się występowania dużych instalacji przemysłowych generujących znaczące ilości odpadów technologicznych. Odpady z sektora gospodarczego mają przede wszystkim związek z bieżącą działalnością lokalnych firm, remontami i inwestycjami budowlanymi, utrzymaniem infrastruktury, handlem oraz usługami. Istotnym źródłem odpadów pozostają również prace remontowo-budowlane prowadzone przez przedsiębiorców i właścicieli nieruchomości, w tym odpady z betonu, gruzu, ceramiki, drewna, tworzyw sztucznych, metali oraz materiałów izolacyjnych.

4.8.2.3. Azbest

Azbest jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska. Ze względu na właściwości rakotwórcze włókien azbestowych jego stosowanie zostało w Polsce zakazane, a wyroby zawierające azbest powinny być sukcesywnie usuwane i unieszkodliwiane. Podstawowym aktem prawnym w tym zakresie jest ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, której najnowszy tekst jednolity ogłoszono w Dz. U. z 2025 r. poz. 1708. Zasady bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest określa również rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. Na właścicielu, zarządcy lub użytkowniku nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania. Informacja ta sporządzana jest na podstawie inwentaryzacji wykonywanej metodą spisu z natury. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informacje burmistrzowi, natomiast osoby prawne przekazują je bezpośrednio marszałkowi województwa.

Realizacja działań związanych z usuwaniem azbestu odbywa się zgodnie z założeniami Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Program ten realizowany jest od 2009 r. na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym. Jego główne cele obejmują usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju oraz likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Baza Azbestowa stanowi narzędzie monitorowania realizacji tego programu.

Na terenie Gminy Boguszów-Gorce działania dotyczące usuwania azbestu prowadzone są w oparciu o inwentaryzację wyrobów zawierających azbest oraz informacje zgromadzone w Bazie Azbestowej. W obowiązującym Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce wskazano jako zadania monitorowane sukcesywne usuwanie azbestu z terenu gminy oraz aktualizację inwentaryzacji i programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. W dokumencie zwrócono również uwagę na ryzyko braku środków finansowych na realizację tych działań. Według przekazanych danych z Bazy Azbestowej na terenie Gminy Boguszów-Gorce zinwentaryzowano łącznie 59 570 kg, tj. 59,57 Mg, wyrobów zawierających azbest. Dotychczas unieszkodliwiono 7 470 kg, tj. 7,47 Mg, natomiast do unieszkodliwienia pozostaje 52 100 kg, tj. 52,10 Mg. Oznacza to, że usunięto około 12,54% zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest, natomiast do usunięcia pozostaje około 87,46%.

Tabela 18 Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Boguszów-Gorce [kg]

zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne
59 570	59 535	35	7 470	7 470	0	52 100	52 065	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bazy Azbestowej. https://bazaazbestowa.gov.pl/pl/

Zdecydowana większość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy znajduje się na nieruchomościach należących do osób fizycznych. W tej grupie zinwentaryzowano 59 535 kg, co stanowi około 99,94% całej zinwentaryzowanej ilości azbestu w gminie. Na osoby prawne przypada jedynie 35 kg wyrobów zawierających azbest. Oznacza to, że problem azbestu w Gminie Boguszów-Gorce ma przede wszystkim charakter rozproszony i dotyczy głównie zabudowy indywidualnej.

W 2026 r. Gmina Boguszów-Gorce prowadziła nabór wniosków na usuwanie azbestu. Jak wskazano w komunikacie gminy z dnia 12 lutego 2026 r., celem programu dofinansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu jest zbieranie, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu oraz likwidacja jego szkodliwego oddziaływania na środowisko. Gmina jako beneficjent mogła uzyskać dofinansowanie do 70% kosztów kwalifikowanych, natomiast dla mieszkańca dotacja miała pokrywać 100% kosztów zbierania, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest powinno być realizowane wyłącznie przez podmioty posiadające odpowiednie uprawnienia, doświadczenie oraz wyposażenie techniczne. Prace te wymagają zachowania szczególnych zasad bezpieczeństwa, ponieważ największe ryzyko dla zdrowia występuje w momencie uszkodzenia wyrobów azbestowych i uwolnienia włókien do powietrza. Odpady zawierające azbest powinny być odpowiednio zabezpieczone, transportowane zgodnie z przepisami i przekazywane na uprawnione składowiska odpadów niebezpiecznych.

4.8.3. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
system selektywnych zbiórek poprawnie działający terminowo wykonywane sprawozdania z gospodarki odpadami PSZOK zlokalizowanego na terenie gminy	niskie tempo usuwania azbestu wyrzucanie odpadów w sposób niekontrolowany duża ilość tzw. „dzikich wysypisk odpadów" niski poziom segregacji odpadów komunalnych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
stale usprawniany system prowadzona okresowo edukacja ekologiczna przez Gminę oraz w szkołach i przedszkolach	przywożenie odpadów na teren gminy oraz zostawianie ich przez turystów

4.8.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami zapobiegania powstawaniu odpadów

Gmina Boguszów-Gorce prowadzi gospodarkę odpadami zgodnie z założeniami nowelizacji ustawy o odpadach, posiada Regulamin utrzymania czystości i porządku oraz prowadzi coroczną sprawozdawczość.

Głównymi celami do realizacji w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji.

W harmonogramie zadań zapisano, że gmina nadal będzie doskonalić selektywną zbiórkę wszystkich rodzajów odpadów i w dalszym ciągu organizować akcje informacyjne, promocyjne i edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży i dorosłej części społeczeństwa gminy.

W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, czego dowodem są występujące miejsca nielegalnego składowania odpadów, dlatego też konieczne jest dalsze

prowadzanie edukacji ekologicznej. Źródłem finansowania zadania będą środki własne oraz dostępne dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

4.9. Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne

4.9.1. Opis stanu obecnego

4.9.1.1. Krajobraz i siedliska przyrodnicze gminy

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody, w szczególności dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów, siedlisk przyrodniczych, siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt, krajobrazu, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień. Przez siedlisko przyrodnicze, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, rozumie się obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony na podstawie cech geograficznych, abiotycznych i biotycznych. W przypadku gminy Boguszów-Gorce szczególne znaczenie mają siedliska górskie i podgórskie, w tym siedliska leśne, łąkowe, dolinne, naskalne oraz siedliska wtórne powstałe na terenach poprzemysłowych i poeksploatacyjnych.

Zgodnie z przyrodniczo-leśną regionalizacją Polski gmina Boguszów-Gorce położona jest w obrębie:

- **(G) Działu Sudeckiego,**
  - (G.1.) Krainy Sudetów,
    - (G.1a.) Podkrainy Zachodniosudeckiej,
      - (G.1a.5.) Okręgu Zewnętrznych Pasm Sudetów Środkowych,
        - (G.1a.5.e) Podokręgu Gór Wałbrzyskich Południowych,
        - (G.1a.5.f) Podokręgu Gór Kamiennych.

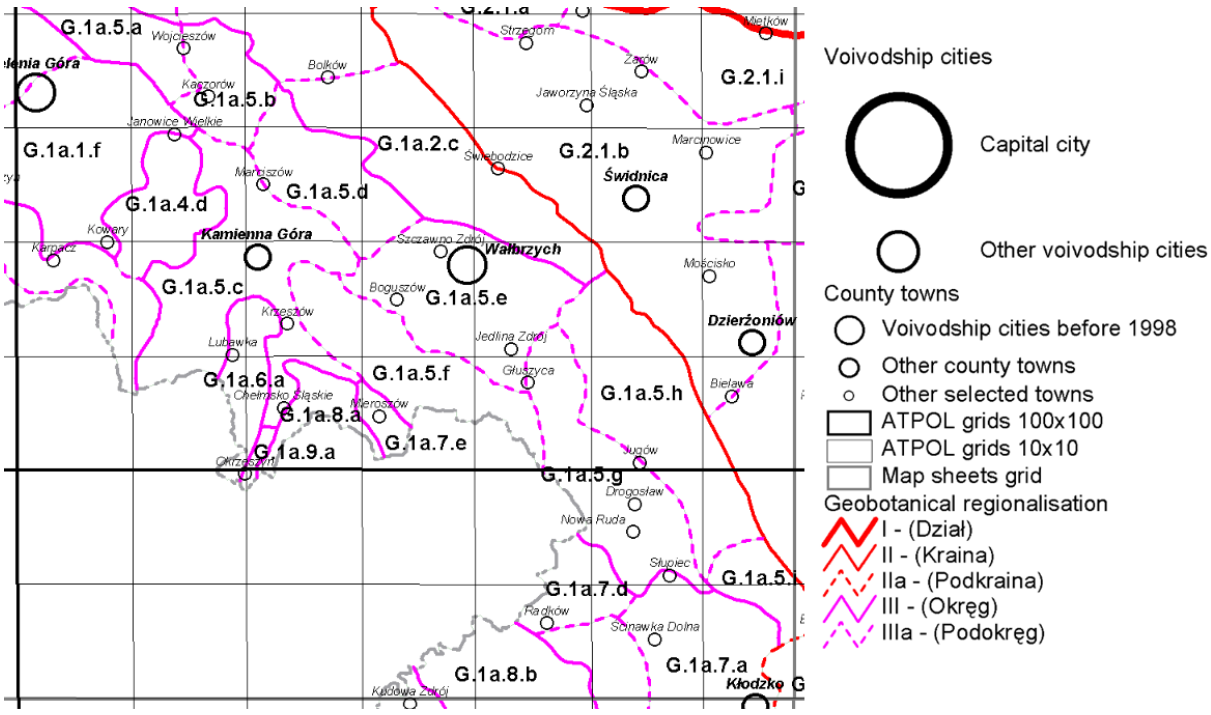

Rysunek 28 Podział geobotaniczny rejonu gminy Boguszów-Gorce

Źródło: Matuszkiewicz J.M., 1994, 42.5. Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2 500 000. 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony geobotaniczne (w:) Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, IGiPZ PAN, Główny Geodeta Kraju, Warszawa

Gmina Boguszów-Gorce położona jest w Sudetach Środkowych, pomiędzy masywami Gór Wałbrzyskich i Gór Kamiennych. Jej krajobraz budują przede wszystkim masywy Chełmca, Mniszka oraz Dzikowca. Charakterystycznymi dominantami terenowymi są: Chełmiec, osiągający ok. 851 m n.p.m., Mniszek, Dzikowiec Wielki oraz Dzikowiec Mały. Układ ten nadaje gminie wyraźnie górski i podgórski charakter, z silnie zaznaczonymi

grzbietami, stromymi zboczami oraz dolinami cieków wodnych. W dokumentach lokalnych wskazuje się, że krajobraz gminy kształtowany jest właśnie przez położenie pomiędzy Górami Wałbrzyskimi, z Chełmcem i Mniszkiem, oraz Górami Kamiennymi z masywem Dzikowca.

W strukturze przestrzennej gminy dominują tereny leśne i rolne. Według danych GUS prezentowanych dla 2024 r. powierzchnia gminy wynosi ok. 27 km², tj. 2 702 ha, natomiast grunty leśne zajmują ok. 1 174,8 ha, a wskaźnik lesistości wynosi ok. 42,5%. Oznacza to, że lasy są jednym z podstawowych elementów struktury przyrodniczej i krajobrazowej gminy. Tereny leśne pokrywają przede wszystkim stoki i partie wierzchowinowe masywów górskich, natomiast tereny rolne oraz użytki zielone koncentrują się głównie w obniżeniach dolinnych i na łagodniejszych stokach. Na tereny leśne składają się przede wszystkim lasy górskie, wśród których występują bory mieszane i lasy mieszane. W drzewostanach istotną rolę odgrywa świerk, sosna, buk oraz olsza. Dane Nadleśnictwa Wałbrzych wskazują, że w granicach nadleśnictwa lesistość przekracza 40%, głównym gatunkiem lasotwórczym jest świerk pospolity, a spośród gatunków liściastych buk zwyczajny. Wśród siedlisk leśnych największy udział ma las mieszany górski. W strukturze wiekowej drzewostanów największy udział mają drzewa w wieku 41–80 lat, natomiast drzewostany bardzo młode oraz najstarsze, powyżej 140 lat, zajmują powierzchnie mniejsze. Lasy w gminie zaliczane są do lasów ochronnych, co wynika z ich znaczenia glebochronnego, wodochronnego, krajobrazowego oraz rekreacyjnego. Obecny skład gatunkowy lasów różni się od potencjalnej roślinności naturalnej tego obszaru. Pierwotnie większe znaczenie miały tu lasy liściaste i mieszane, zwłaszcza buczyny, jaworzyny oraz lasy klonowo-lipowe na stromych stokach. Współcześnie znaczna część kompleksów leśnych ma charakter wtórnie przekształcony, z dużym udziałem drzewostanów świerkowych. Podobne przekształcenia wskazywane są także dla Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich, gdzie ponad 88% powierzchni zajmują lasy, w większości monokultury, a kompleksy leśne w 87% stanowią drzewostany świerkowe, 8% bukowe, zaś pozostałą część lasy mieszane.

Najcenniejsze siedliska leśne związane są z masywami Chełmca, Dzikowca i Lesistej Wielkiej oraz z dolinami górskich potoków. Masyw Chełmca porośnięty jest buczynami i jaworzynami oraz znajduje się w obrębie obszarów Natura 2000 „Masyw Chełmca" i „Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie". Szczególne znaczenie mają tu fragmenty żyznych buczyn sudeckich, kwaśnych buczyn górskich, jaworzyn oraz lasów stokowych. Z kolei obszar Natura 2000 Góry Kamienne obejmuje m.in. Masyw Dzikowca i Lesistej Wielkiej oraz fragment Gór Wałbrzyskich. Wskazuje się tam zachowane fragmenty jaworzyn, żyznych i kwaśnych buczyn, górskich borów bagiennych, roślinności naskalnej oraz górskich łąk konietlicowych, należących do najlepiej zachowanych w Polsce.

Istotnym elementem krajobrazu gminy są doliny potoków, przede wszystkim potoku Lesk oraz Czerwonego Strumienia. Lesk jest dopływem Bobru i przebiega przez obszar gminy równoleżnikowo, natomiast Czerwony Strumień jest jego dopływem i przecina teren gminy południkowo. Doliny cieków pełnią funkcję lokalnych korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację roślin i zwierząt, a jednocześnie stanowią miejsca występowania siedlisk wilgotnych, zarośli nadrzecznych, łąk świeżych i wilgotnych oraz fragmentów siedlisk łęgowych. Ze względu na historyczne przekształcenia koryt cieków, rozwój zabudowy dolinnej oraz wcześniejsze użytkowanie przemysłowe, część tych siedlisk ma charakter wtórny lub zdegradowany i wymaga zachowania ciągłości przyrodniczej.

Cechą wyróżniającą gminę Boguszów-Gorce jest duży udział krajobrazów antropogenicznych związanych z dawną działalnością górniczą i wydobywczą. Największe ich nagromadzenie występuje w osi doliny Lesku, pomiędzy Kuźnicami Świdnickimi a Starym Lesieńcem. Są to głównie hałdy i zwały kopalniane, częściowo zniwelowane i porośnięte roślinnością, przez co miejscami upodabniają się do form naturalnych. Zarośnięte hałdy skały płonnej występują również w rejonie Gorc, u podnóża stoków Mniszka i na południe od osiedla, osiągając miejscami do 30 m wysokości. W krajobrazie widoczne są także dawne wyrobiska kamieniołomów, w tym obiekty o ścianach wysokości 30–40 m. Tereny poprzemysłowe i poeksploatacyjne, mimo przekształconego charakteru, pełnią lokalnie funkcję siedlisk wtórnych. Na hałdach, skarpach, nieczynnych wyrobiskach oraz nasypach rozwija się roślinność pionierska, zaroślowa i murawowa. Miejsca te mogą mieć znaczenie dla gatunków ciepłolubnych, roślin naskalnych, owadów oraz drobnych kręgowców. Jednocześnie są to obszary podatne na erozję, sukcesję niekontrolowaną, ekspansję gatunków obcych oraz presję rekreacyjną. Z tego względu powinny być traktowane jako element zielonej infrastruktury gminy, wymagający racjonalnego zagospodarowania, rekultywacji lub ochrony przed dalszą degradacją.

Na południu gminy istotną rolę pełni Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich, obejmujący najcenniejsze fragmenty Gór Kamiennych i Gór Wałbrzyskich. Park położony jest w Sudetach Środkowych, obejmuje środkową, najwyższą część Gór Kamiennych, zachodnią część Gór Suchych oraz wschodni fragment Gór Wałbrzyskich. Utworzony został w 1998 r., a jego powierzchnia wynosi 6 493 ha. Na północy znaczenie krajobrazowe ma Obszar Chronionego Krajobrazu Kopuły Chełmca. Kopuła Chełmca jest odosobnionym masywem zbudowanym z porfirów,

położonym pomiędzy Wałbrzychem, Szczawnem-Zdrojem i Boguszowem-Gorcami. Obszar ten wyróżnia się walorami krajobrazowymi, zróżnicowaną topografią oraz funkcją rekreacyjną.

4.9.1.2. Formy ochrony przyrody na terenie gminy

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody formami ochrony przyrody w Polsce są: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Aktualną podstawę prawną stanowi tekst jednolity ustawy ogłoszony w Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, z późniejszymi zmianami, w tym ustawą z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody, ogłoszoną w Dz. U. z 2025 r. poz. 884.

Na terenie gminy Boguszów-Gorce funkcjonuje zróżnicowany system obszarowej i indywidualnej ochrony przyrody. Zgodnie z danymi Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody oraz informacjami przekazanymi do opracowania, na obszarze gminy występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1 park krajobrazowy,
- 1 obszar chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody.

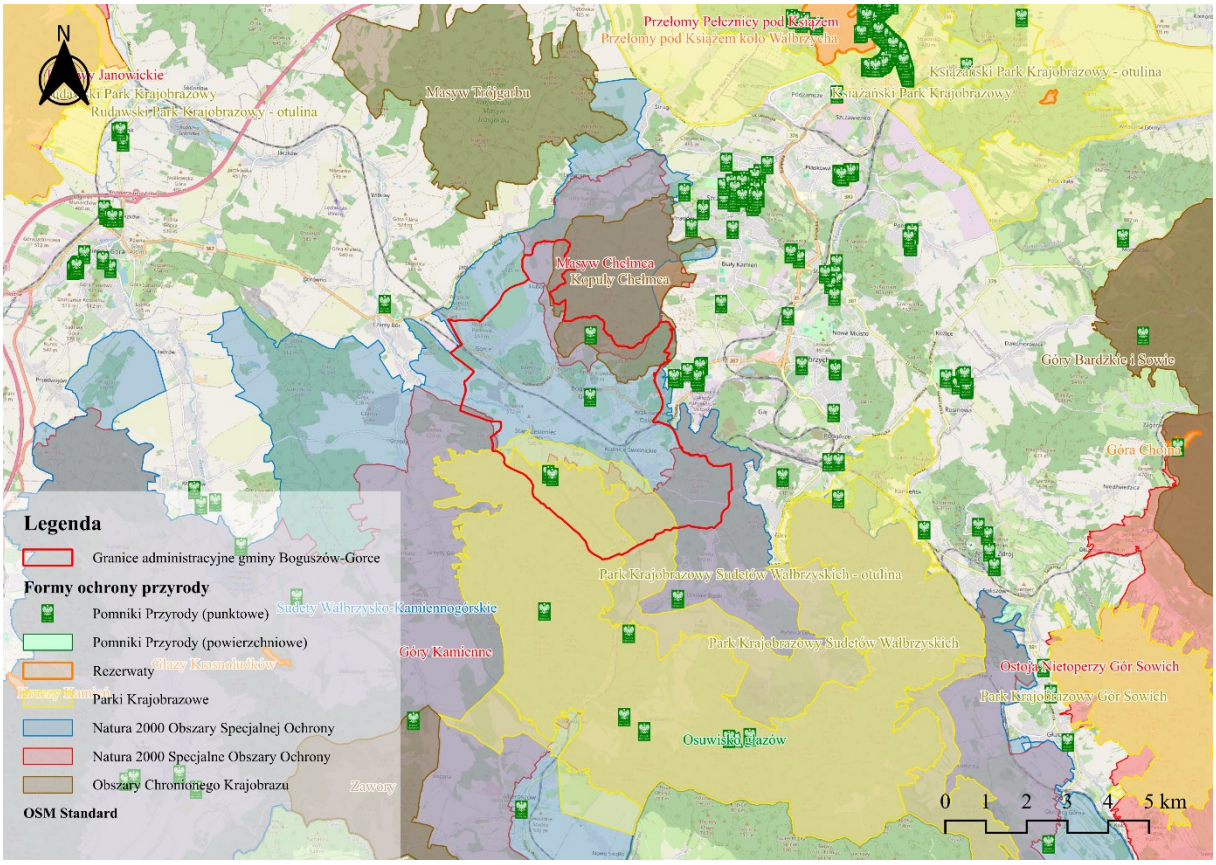

Rysunek 29 Podział geobotaniczny rejonu gminy Boguszów-Gorce
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z serwisu gdos.gov.pl

Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich (PL.ZIPOP.1393.PK.144)

Na południu gminy Boguszów-Gorce znajduje się fragment Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich wraz z otuliną. Park został powołany Rozporządzeniem Wojewody Wałbrzyskiego nr 20/98 z dnia 29 grudnia 1998 r., a aktualny stan prawny parku regulują późniejsze akty wojewody dolnośląskiego, w tym Rozporządzenie nr 7 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 27 lutego 2008 r. Park obejmuje centralną część Gór Kamiennych oraz część Gór Wałbrzyskich. Powierzchnia całkowita parku wynosi: 6 493,00 ha, ponadto park posiada otulinę, której

powierzchnia wynosi: 2 894,60 ha. Gminy, w których położony jest park: Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Głuszyca, Jedlina-Zdrój, Kamienna Góra, Mieroszów, Wałbrzych.

Dla Parku obowiązuje plan ochrony ustanowiony Uchwałą nr XXV/773/16 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 września 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich, opublikowaną w Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 2016 r. poz. 4581. Plan ochrony obowiązuje do 2035 r. i wskazuje m.in. konieczność zachowania walorów geologicznych, geomorfologicznych, krajobrazowych i leśnych parku.

Szczególne cele ochrony Parku obejmują:

- ochronę wartości przyrodniczych, w tym elementów przyrody nieożywionej związanych z działalnością wulkaniczną,
- zachowanie wartości historycznych i kulturowych związanych z osadnictwem oraz rozwojem kopalnictwa,
- zachowanie krajobrazu, w tym otwartych, niezabudowanych przestrzeni w krajobrazie leśno-polno-łąkowym.

Na terenie gminy Boguszów-Gorce Park obejmuje przede wszystkim obszary leśne i górskie związane z południową częścią gminy, w tym rejon Dzikowca oraz terenów położonych przy granicy z gminą Mieroszów i Czarny Bór. Jest to obszar o wysokich walorach krajobrazowych, przyrodniczych i rekreacyjnych. W strukturze siedliskowej dominują lasy, w znacznym stopniu przekształcone przez dawną gospodarkę leśną, jednak nadal pełniące bardzo ważną funkcję glebochronną, wodochronną, klimatyczną i krajobrazową.

Dla Programu Ochrony Środowiska szczególne znaczenie ma zachowanie ciągłości kompleksów leśnych w obrębie Parku i jego otuliny, ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy oraz ograniczanie presji inwestycyjnej i rekreacyjnej na siedliska górskie.

Obszar Chronionego Krajobrazu Kopuły Chełmca (PL.ZIPOP.1393.OCHK.288)

W północno-wschodniej części gminy znajduje się fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Kopuły Chełmca. Obszar ten został wyznaczony w 1981 r. i stanowi fragment dawnego obszaru chronionego krajobrazu „Kopuły Chełmca, Trójgarbu i Krzyżowej Góry koło Strzegomia". Według danych CRFOP jego powierzchnia wynosi 1 200 ha.

Obszar obejmuje leśne partie masywu Chełmca, wyróżniające się znaczną ekspozycją krajobrazową, dużymi deniwelacjami i wysoką wartością rekreacyjną. W granicach gminy Boguszów-Gorce znajduje się jedynie część tego obszaru, jednak ma ona istotne znaczenie dla zachowania spójności przyrodniczej między masywem Chełmca a pozostałymi kompleksami leśnymi Gór Wałbrzyskich.

O atrakcyjności tego obszaru decydują przede wszystkim:

- zróżnicowana topografia,
- wysoki udział terenów leśnych,
- walory widokowe masywu Chełmca,
- bliskość terenów miejskich Boguszowa-Gorc, Szczawna-Zdroju i Wałbrzycha,
- znaczenie rekreacyjne i turystyczne.

Obszar Chronionego Krajobrazu Kopuły Chełmca pełni funkcję ochronną wobec krajobrazu górskiego i podgórskiego oraz funkcję buforową dla cennych siedlisk leśnych masywu Chełmca. W planowaniu przestrzennym gminy należy dążyć do ograniczania fragmentacji terenów leśnych, zachowania powiązań ekologicznych oraz ochrony walorów widokowych i rekreacyjnych.

Obszary Natura 2000

Obszary Natura 2000 stanowią europejską formę ochrony przyrody, wyznaczaną w celu zachowania najcenniejszych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt o znaczeniu wspólnotowym. Na obszarach Natura 2000 zabrania się podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony tych obszarów, w szczególności pogarszać stan siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków, integralność obszaru lub jego powiązania z innymi obszarami.

Na terenie gminy Boguszów-Gorce znajdują się 3 obszary Natura 2000:

Tabela 19 Obszary Natura 2000 znajdujące się w gminie Boguszów-Gorce

Lp.	Nazwa Kod obszaru	Rodzaj ochrony	Data utworzenia	Pow. (w obszarze gminy) [ha]	Ochrona	
					międzynarodowa	planistyczna
1	**Góry Kamienne** PLH020038	Dyrektywa siedliskowa	2009-02-13	24098,85 (799,64)	Nie	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 29 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Kamienne PLH020038
2	**Masyw Chełmca** PLH020057	Dyrektywa siedliskowa	2009-02-13	1419,41 (314,14)	Nie	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 8 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Masyw Chełmca PLH020057
3	**Sudety Wałbrzysko-Kamienno-górskie** PLB020010	Dyrektywa ptasia	2011-02-19	31577,92 (2702,13)	Nie	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 14 marca 2025 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie (PLB020010)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z serwisu https://crfop.gdos.gov.pl (dostęp 18.05.2026)

Góry Kamienne PLH020038 – obejmuje rozległy kompleks górski związany przede wszystkim z Górami Kamiennymi, a w granicach gminy Boguszów-Gorce z południową częścią jej obszaru. Według danych Nadleśnictwa Wałbrzych obszar ten obejmuje partię wulkanicznych gór z przewagą melafirów i porfirów w podłożu geologicznym. Do najważniejszych siedlisk przyrodniczych należą górskie łąki konietlicowe oraz towarzyszące im siedliska murawowe i wilgotne, w tym murawy bliźniczkowe i młaki alkaliczne.

Dla obszaru Natura 2000 Góry Kamienne ustanowiono plan zadań ochronnych zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 29 września 2014 r., a w 2022 r. wydano zarządzenie zmieniające ten dokument. Zmiana dotyczyła m.in. aktualizacji zapisów wynikających ze zmian standardowego formularza danych oraz uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony obszaru.

W granicach gminy Boguszów-Gorce obszar ten ma znaczenie przede wszystkim dla zachowania siedlisk leśnych, łąkowych i naskalnych związanych z masywem Dzikowca oraz południową częścią gminy. Z punktu widzenia Programu Ochrony Środowiska istotne jest utrzymanie ekstensywnego użytkowania łąk, niedopuszczanie do ich zarastania, ograniczanie presji turystycznej poza wyznaczonymi trasami oraz zachowanie ciągłości siedlisk leśnych.

Masyw Chełmca PLH020057 – obejmuje szczytowe partie masywu Chełmca. Według Nadleśnictwa Wałbrzych obszar ten jest w całości porośnięty dobrze i bardzo dobrze zachowanymi zbiorowiskami lasów liściastych. Masyw Chełmca jest kluczowy dla zachowania priorytetowego siedliska jaworzyn miesięcznicowych w Sudetach, a ponadto występują tu bardzo dobrze wykształcone kwaśne buczyny sudeckie oraz płaty żyznych buczyn.

Dla obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 8 kwietnia 2014 r. Plan obejmuje cały obszar Natura 2000 oraz określa m.in. identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń, cele działań ochronnych oraz działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie.

W granicach gminy Boguszów-Gorce obszar Masywu Chełmca ma szczególne znaczenie dla ochrony lasów liściastych, siedlisk stokowych i zboczowych oraz walorów krajobrazowych północno-wschodniej części gminy. Ze względu na wysoką atrakcyjność turystyczną Chełmca ważne jest prowadzenie ruchu turystycznego po wyznaczonych szlakach, ograniczanie erozji ścieżek oraz ochrona runa leśnego i starodrzewów.

Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 – jest obszarem specjalnej ochrony ptaków. Na terenie gminy Boguszów-Gorce obejmuje praktycznie cały jej obszar, co wynika z danych powierzchniowych wskazujących 2 702,13 ha w granicach gminy. Celem jego wyznaczenia jest ochrona siedlisk ptaków związanych z mozaiką lasów, terenów otwartych, górskich łąk, zadrzewień, dolin potoków i terenów skalistych.

Dla obszaru Natura 2000 Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie w 2025 r. ustanowiono plan zadań ochronnych. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 14 marca 2025 r. zostało opublikowane jako dokument dotyczący ustanowienia PZO dla obszaru PLB020010.

Obszar ten ma istotne znaczenie dla ochrony awifauny górskiej i leśnej, w tym gatunków wymagających dużych, spokojnych kompleksów leśnych, starych drzewostanów, śródleśnych polan oraz terenów otwartych użytkowanych ekstensywnie. W dokumentach lokalnych wskazywano m.in. potrzebę ochrony siedlisk takich gatunków jak bocian czarny, derkacz, sokół wędrowny, puchacz i sóweczka. Dla gminy oznacza to konieczność szczególnego uwzględniania ochrony siedlisk ptaków przy planowaniu inwestycji liniowych, zabudowy rozproszonej, rozwoju infrastruktury turystycznej oraz prac leśnych.

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody obejmują pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej albo ich skupiska, wyróżniające się szczególną wartością przyrodniczą, naukową, kulturową, historyczną lub krajobrazową. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody mogą to być m.in. okazałe drzewa, krzewy, aleje, głazy narzutowe, skałki, źródła, jary i inne obiekty przyrody nieożywionej. Na terenie gminy Boguszów-Gorce znajdują się 4 pomniki przyrody, wszystkie mają charakter pomników przyrody ożywionej, tj. pojedynczych drzew.

Tabela 20 Pomniki przyrody znajdujące się w gminie Boguszów-Gorce

Lp.	Nazwa	Data ustano-wienia	Typ i rodzaj pomnika	opis	Położenie formy ochrony przyrody
1	-	1997-06-26	Jednoobiektowy - Drzewo	**Dąb szypułkowy - Quercus robur** Wysokość [m]: 23 Pierśnica [cm]: 124 Obwód [cm]: 390	Rośnie za budynkiem zlokalizowanym przy ul. Strażackiej 11 - aktualnie sklep samoobsługowy
2	-	1997-06-26	Jednoobiektowy - Drzewo	**Buk pospolity (Buk zwyczajny) - Fagus sylvatica** Pierśnica [cm]:121 Obwód [cm]:381	Rośnie ok. 400 m na południowy wschód od wjazdu ul. Św. Barbary w las
3	-	1997-06-26	Jednoobiektowy - Drzewo	**Klon jawor (Jawor) - Acer pseudoplatanus** Wysokość [m]:24 Pierśnica [cm]:109 Obwód [cm]:342	Rośnie ok. 400 m na południowy wschód od wjazdu ul. Św. Barbary w las
4	-	2008-08-08	Jednoobiektowy - Drzewo	**Lipa drobnolistna - Tilia cordata** Wysokość [m]:26 Pierśnica [cm]:134 Obwód [cm]:421	Rośnie przy drodze, ok 370 m na północny wschód od zbiegu ul. Kilińskiego i ul. Młodzieży Polskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z serwisu https://crfop.gdos.gov.pl (dostęp 18.05.2026)

W dokumentach planistycznych gminy wskazuje się również obiekty o cechach pomników przyrody nieożywionej, takie jak: dawny kamieniołom ryolitu, dawny kamieniołom trachybazaltu, rozpadliny skalne na Mniszku. Obiekty te mają znaczenie geologiczne, geomorfologiczne i krajobrazowe. Stanowią pozostałość po procesach geologicznych oraz historycznej działalności wydobywczej. Ich ochrona jest istotna z punktu widzenia zachowania georóżnorodności gminy, edukacji przyrodniczej oraz możliwości rozwoju turystyki poznawczej i geoturystyki. W materiałach studialnych wskazywano także proponowany rezerwat przyrody **„Jaworzyna pod Dzikowcem”**, położony w południowej części gminy. Obszar ten, o powierzchni około 40 ha, miałby obejmować cenne lasy liściaste związane z masywem Dzikowca. W przypadku dalszego potwierdzenia walorów przyrodniczych zasadne

jest utrzymanie tego obszaru w dokumentach planistycznych jako terenu wymagającego szczególnej ochrony przed przekształceniami.

Oprócz formalnych form ochrony przyrody istotne znaczenie dla zachowania bioróżnorodności mają korytarze ekologiczne. Są to obszary umożliwiające migrację zwierząt, wymianę genetyczną populacji oraz utrzymanie ciągłości siedlisk. Przez obszar gminy Boguszów-Gorce przebiega korytarz ekologiczny **Karkonosze – Góry Stołowe (GKZ-6C)**. Przebiega on głównie przez południową część gminy, w powiązaniu przestrzennym z obszarem Natura 2000 Góry Kamienne oraz kompleksem leśnym Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich. Poniższa mapa przedstawia przebieg korytarzy ekologicznych w Polsce. Została ona opracowana przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego. Opracowanie powstawało w dwóch etapach:

- etap I - w 2005 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska opracowano mapę sieci korytarzy dla obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem potrzeb ochrony kluczowych gatunków dużych ssaków;
- etap II - w 2011 r. we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG) opracowano kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej[4].

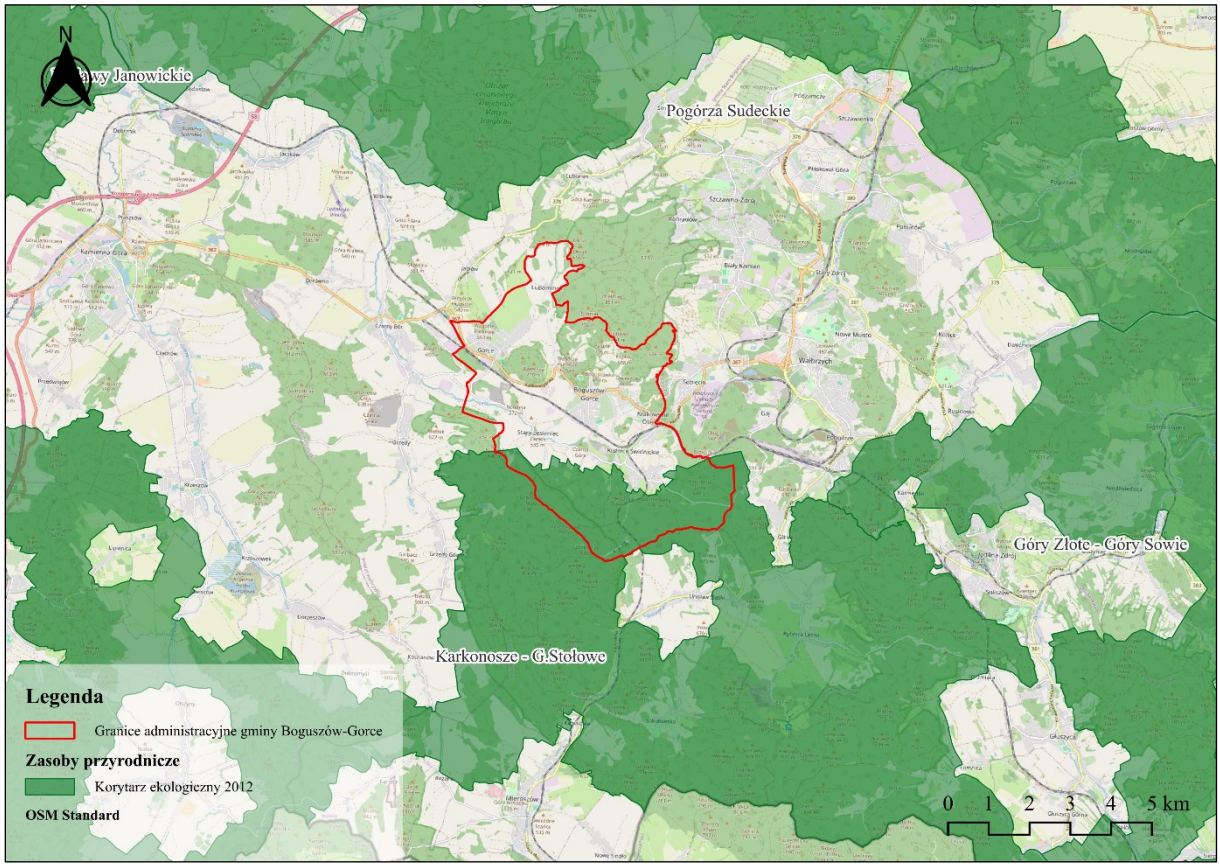

Rysunek 30 Sieć korytarzy ekologicznych w gminie Boguszów-Gorce

Źródło: opracowanie własne na podstawie plików przestrzennych z serwisu https://gis.openforestdata.pl (dostęp 18.05.2026)

Korytarz ten ma znaczenie dla zachowania łączności ekologicznej pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi Sudetów Zachodnich i Środkowych. W skali lokalnej wspiera powiązania pomiędzy masywem Dzikowca, Górami Kamiennymi, masywem Chełmca oraz terenami leśnymi sąsiednich gmin. Jego ochrona powinna polegać przede wszystkim na:

- niedopuszczaniu do dalszej fragmentacji kompleksów leśnych,
- ograniczaniu rozpraszania zabudowy w terenach otwartych i podgórskich,

[4] https://korytarze.pl/mapa/mapa-korytarzy-ekologicznych-w-polsce (dostęp 18.03.2026)

- zachowaniu ciągłości dolin cieków wodnych,
- ochronie śródleśnych polan, łąk i zadrzewień,
- ograniczaniu barier migracyjnych związanych z infrastrukturą drogową i kolejową,
- uwzględnianiu przebiegu korytarzy w dokumentach planistycznych.

System ochrony przyrody na terenie gminy Boguszów-Gorce opiera się przede wszystkim na ochronie obszarowej związanej z Sudetami Wałbrzyskimi, Górami Kamiennymi i masywem Chełmca. Szczególne znaczenie mają: Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich, Obszar Chronionego Krajobrazu Kopuły Chełmca oraz trzy obszary Natura 2000. Ochronę tę uzupełniają pomniki przyrody oraz korytarz ekologiczny Karkonosze – Góry Stołowe. Wysoka wartość przyrodnicza gminy wynika z połączenia siedlisk leśnych, górskich łąk, dolin potoków, siedlisk naskalnych oraz terenów poprzemysłowych podlegających sukcesji naturalnej. Dla zachowania tych zasobów najważniejsze jest utrzymanie ciągłości kompleksów leśnych, ochrona terenów otwartych przed zabudową rozproszoną, właściwe gospodarowanie ruchem turystycznym oraz uwzględnianie celów ochrony obszarów Natura 2000 w planowaniu przestrzennym i procesach inwestycyjnych.

4.9.1.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Zasady ochrony lasów oraz prowadzenia gospodarki leśnej określa przede wszystkim ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. Aktualny tekst jednolity ustawy został ogłoszony obwieszczeniem Marszałka Sejmu RP z dnia 24 marca 2025 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o lasach, opublikowanym w Dz. U. z 2025 r. poz. 567. Zgodnie z ustawą, lasy podlegają ochronie bez względu na formę własności, a gospodarkę leśną prowadzi się według zasad powszechnej ochrony lasów, trwałości ich utrzymania, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasu oraz powiększania zasobów leśnych.

Zrównoważona gospodarka leśna polega na takim gospodarowaniu lasami, aby zachowana została ich różnorodność biologiczna, zdolność do odnowienia, produktywność, zdrowotność oraz możliwość pełnienia funkcji ekologicznych, gospodarczych i społecznych. W odniesieniu do gminy Boguszów-Gorce szczególne znaczenie mają funkcje ochronne lasów, w tym funkcja glebochronna, wodochronna, krajobrazowa, klimatyczna, rekreacyjna oraz przyrodnicza.

Według danych GUS powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Boguszów-Gorce wynosi **1 174,80 ha**, a wskaźnik lesistości osiąga **42,5%**. Oznacza to, że lasy są jednym z dominujących elementów struktury przestrzennej gminy. Wskaźnik lesistości gminy jest wyraźnie wyższy od średniej krajowej, która według GUS dla 2024 r. wynosiła **29,6%** powierzchni kraju. Ponadto według danych GUS w powierzchni ogólnej gruntów leśnych zawierają się:

- lasy publiczne ogółem - 1 154,80 ha,
  - lasy publiczne Skarbu Państwa - 902,38 ha,
  - lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych - 902,15 ha,
  - lasy publiczne gminne - 252,42 ha,
- lasy prywatne - 20,00 ha.

W porównaniu z danymi wykorzystanymi w poprzednim Programie Ochrony Środowiska dla gminy Boguszów-Gorce, gdzie powierzchnia gruntów leśnych i związanych z gospodarką leśną wynosiła 1 158,7 ha, obecne dane wskazują na niewielki wzrost powierzchni gruntów leśnych. W poprzednim opracowaniu wskazywano również, że lasy państwowe zajmowały 871,9 ha, w tym 870,9 ha pozostawało w administracji Lasów Państwowych, natomiast lasy komunalne obejmowały 243,7 ha.

Obszar gminy znajduje się w zasięgu działania Nadleśnictwa Wałbrzych oraz Nadleśnictwa Kamienna Góra, podlegających Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu. Zdecydowana większość powierzchni leśnej gminy pozostaje jednak w zasięgu Nadleśnictwa Wałbrzych. Siedziba Nadleśnictwa Wałbrzych znajduje się w Boguszowie-Gorcach przy ul. Miłej 2, co dodatkowo podkreśla znaczenie gospodarki leśnej dla lokalnej struktury funkcjonalnej gminy.

Lasy gminy Boguszów-Gorce tworzą zwarte kompleksy związane przede wszystkim z masywami Chełmca, Mniszka i Dzikowca oraz południową częścią gminy, objętą wpływem Gór Kamiennych. W strukturze krajobrazowej lasy pokrywają głównie stoki i partie grzbietowe, natomiast doliny i obniżenia terenowe są w większym stopniu wykorzystywane rolniczo lub zurbanizowane. Lasy pełnią więc kluczową funkcję stabilizującą krajobraz górski, ograniczając erozję stokową, spływ powierzchniowy oraz ryzyko lokalnych podtopień.

W poprzednim POŚ wskazano, że świerk jako gatunek panujący zajmował około 70% ogólnej powierzchni lasów na terenie gminy, buk około 15%, natomiast dąb, jawor, klon i jesion łącznie około 8%. Wysoki udział świerka był

wynikiem historycznej gospodarki leśnej prowadzonej od XIX wieku, w tym wprowadzania monokultur świerkowych oraz prowadzenia zrębów kopalniakowych na potrzeby przemysłu wydobywczego. Dane Nadleśnictwa Wałbrzych potwierdzają dominującą rolę świerka w strukturze drzewostanów. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest świerk pospolity, natomiast spośród gatunków liściastych największe znaczenie ma buk zwyczajny. Lesistość obszaru w granicach nadleśnictwa przekracza 40%, a największym udziałem siedliskowym odznacza się las mieszany górski. Według danych przekazanych do opracowania, przeciętny wiek drzewostanów Nadleśnictwa Wałbrzych wynosi 74 lata, a przeciętna zasobność 331 m³/ha. W strukturze siedliskowej Nadleśnictwa Wałbrzych dominują siedliska górskie i podgórskie, przede wszystkim las mieszany górski. Udział poszczególnych siedlisk przedstawia się następująco:

- Las mieszany górski – 64%
- Bór mieszany górski – 11%
- Las górski – 16%
- Las mieszany wyżynny – 6%
- Las wyżynny – 2%
- Pozostałe – 1%

Na obszarze Nadleśnictwa Kamienna Góra również dominują siedliska górskie, w szczególności las mieszany górski. Według danych nadleśnictwa średni wiek lasów wynosi 71 lat, a przeciętna zasobność 333 m³/ha. W strukturze gatunkowej Nadleśnictwa Kamienna Góra udział świerka jest jeszcze wyższy niż w Nadleśnictwie Wałbrzych i wynosi 84%, przy mniejszym udziale buka, modrzewia, olszy, jaworu i sosny. Wysoki udział świerka w lasach obu nadleśnictw jest istotnym uwarunkowaniem środowiskowym. Drzewostany świerkowe, zwłaszcza w warunkach górskich i podgórskich, są podatne na stres suszy, silne wiatry, okiść, presję kornika drukarza oraz choroby grzybowe. Z tego względu jednym z głównych kierunków zrównoważonej gospodarki leśnej powinno być stopniowe zwiększanie udziału gatunków liściastych i mieszanych, właściwych dla lokalnych warunków siedliskowych, w szczególności buka, jaworu, dębu, jodły, olszy oraz innych gatunków domieszkowych. W strukturze wieku drzewostanów na terenie gminy największy udział mają drzewa w wieku 41–80 lat. Drzewostany bardzo młode, do 20 lat, oraz najstarsze, powyżej 140 lat, zajmują znacznie mniejsze powierzchnie. Na terenie Nadleśnictwa Wałbrzych udział klas wieku przedstawia się następująco: I klasa wieku – 7%, II klasa – 8%, III klasa – 17%, IV klasa – 11%, V klasa – 12%, VI klasa – 5%, VII klasa – 3%, VIII klasa – 3%, klasa odnowienia – 28%, klasa do odnowienia – 4%, pozostałe – 2%.

Lasy na terenie gminy Boguszów-Gorce w całości zaliczane są do kategorii lasów ochronnych. Wynika to z ich położenia w obszarze górskim, znaczenia dla ochrony gleb, retencji wodnej, stabilizacji stoków, ochrony krajobrazu oraz funkcji rekreacyjnej. Znaczna część lasów objęta jest również ochroną prawną: na południu wchodzą one w skład Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich wraz z otuliną, natomiast na północy znajdują się w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu Kopuły Chełmca. Ze względu na położenie w sąsiedztwie dawnego Wałbrzysko-Noworudzkiego obszaru ekologicznego zagrożenia, lasy gminy były historycznie narażone na oddziaływanie emisji przemysłowych, w tym zanieczyszczeń związanych z przemysłem węglowym i energetycznym. W poprzednich opracowaniach wskazywano, że część terenów leśnych znajdowała się w I i II strefie zagrożeń przemysłowych, jednak w związku z likwidacją przemysłu węglowego stan ten uległ znaczącej poprawie.

Gospodarka leśna w Lasach Państwowych prowadzona jest zgodnie z planami urządzenia lasu oraz zasadami trwałości lasu, wielofunkcyjności i ochrony przyrody. W praktyce obejmuje ona odnowienia, pielęgnowanie upraw, czyszczenia, trzebieże, ochronę przed szkodnikami, ochronę przeciwpożarową oraz działania służące przebudowie składu gatunkowego drzewostanów. W Nadleśnictwie Wałbrzych w latach 2015–2020 wykonano 998 ha odnowień, w tym 500 ha odnowień naturalnych, 4 419 ha pielęgnowania upraw, 998 ha czyszczeń późnych oraz 4 002 ha powierzchni objętych trzebieżami.

Ochrona lasu obejmuje zarówno działania interwencyjne, jak i profilaktyczne. W Nadleśnictwie Wałbrzych co roku prowadzone są prace prognostyczne, w tym monitoring biologiczny i techniczny oraz kontrole występowania szkodników. Do najważniejszych szkodników pierwotnych należą m.in. brudnica mniszka i zasnuja świerkowa, natomiast do szkodników wtórnych kornik drukarz, kornik drukarczyk, czterooczak świerkowiec oraz rytownik pospolity. W ochronie drzewostanów stosuje się m.in. pułapki feromonowe, drzewa pułapkowe, lokalizowanie i usuwanie drzew trocinkowych oraz działania ograniczające rozwój gradacji owadów. Na terenie Nadleśnictwa Kamienna Góra do najważniejszych czynników wpływających na stan sanitarny drzewostanów zalicza się czynniki abiotyczne, biotyczne i antropogeniczne. Wśród czynników abiotycznych istotne są szkody od wiatru i śniegu, zakłócenia stosunków wodnych, susze, podtopienia i powodzie. Wśród czynników biotycznych wskazuje się szkodniki wtórne, choroby grzybowe, szkody od zwierzyny płowej oraz zamieranie niektórych gatunków drzew, w tym jaworu i jesionu. Do czynników antropogenicznych należą przede wszystkim pożary, zaśmiecanie, niszczenie

runa leśnego, niekontrolowana penetracja turystyczna i imisje zanieczyszczeń. Działania ochronne prowadzone przez nadleśnictwa obejmują m.in. zabezpieczanie upraw przed zwierzyną, wykładanie pułapek klasycznych i feromonowych, wyszukiwanie oraz usuwanie drzew zasiedlonych przez szkodniki, wywieszanie budek lęgowych, usuwanie drzew osłabionych i zagrzybionych, utylizację pozostałości pozrębowych, monitoring szkodników pierwotnych, ograniczanie wjazdu pojazdów do lasu oraz rozwój infrastruktury turystycznej i edukacyjnej.

Szczególne znaczenie dla gminy Boguszów-Gorce ma również funkcja rekreacyjna lasów. Kompleksy leśne masywu Dzikowca i Chełmca są intensywnie wykorzystywane turystycznie, pieszo, rowerowo i narciarsko. Powoduje to konieczność równoważenia funkcji turystycznych z funkcją ochronną. Rozwój infrastruktury rekreacyjnej powinien być prowadzony w sposób uporządkowany, w oparciu o istniejące szlaki i miejsca koncentracji ruchu, tak aby ograniczać presję na siedliska leśne, runo, strefy ostoi zwierząt oraz obszary Natura 2000.

4.9.2. Analiza SWOT

Zasoby przyrodnicze i ochrona lasów	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
występowanie wielu cennych obszarów chronionych, w tym obszarów NATURA2000 występowanie pomników przyrody 4 szt. duże kompleksy leśne w gminie (lesistość na poziomie 42%)	niewystarczająca świadomość ekologiczna społeczeństwa konflikt pomiędzy rozwojem terenów gminy, rozwojem turystyki a ochroną przyrody
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
ograniczanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód właściwa pielęgnacja szaty roślinnej zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych	rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza)

4.9.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

Tworzenie i funkcjonowanie form ochrony przyrody jest ważnym elementem realizacji celów ochrony przyrody w powiecie wałbrzyskiego. Formy ochrony przyrody funkcjonują w oparciu o podstawy naukowe i wieloletnią praktykę krajowej ochrony przyrody. Każda z form spełnia inną rolę w polskim systemie ochrony przyrody i służy innym celom, dlatego charakteryzuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu. Znaczna część regionu objęta jest ochroną w ramach parku krajobrazowego (1), obszaru chronionego krajobrazu (4), obszarów Natura 2000 (5), oraz 4 pomników przyrody.

Największym obecnie wyzwaniem w zakresie zarządzania ochroną przyrody w Polsce jest sporządzenie i skuteczne wdrożenie planów zadań ochronnych dla tych obszarów. Proces ten jest trudny, czaso- i kosztochłonny i może generować konflikty społeczne.

Lasy w rejonie gminy tworzą szereg funkcji produkcyjnych (gospodarczych), ekologicznych (ochronnych) i społecznych. Najważniejszą funkcją gospodarczą pozostaje nadal produkcja drewna, chociaż pewne znaczenie ma również pozyskanie innych płodów lasu, jak: grzyby, owoce leśne, zioła czy gospodarka łowiecka. Z funkcji pozaprodukcyjnych największe znaczenie mają funkcje środowiskotwórcze (wodochronne, glebochronne i klimatyczne) oraz społeczne (rekreacyjne i krajobrazowe).

Analiza SWOT wskazuje, iż najważniejszym problemem ochrony przyrody jest obecnie degradacja siedlisk naturalnych i półnaturalnych, która częściowo może być spowodowana prognozowanym ocieplaniem się klimatu, np.: migracje gatunków (w tym obcych inwazyjnych), wysychanie i ograniczenie powierzchni terenów wodno-błotnych, wzrastająca liczba zjawisk ekstremalnych – powodzi i susz, zmiany reżimu hydrologicznego wpływające na okres wegetacyjny.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zaplanowano przede wszystkim: opracowanie brakującej dokumentacji dla obszarów chronionych (plany ochrony, plany zadań ochronnych) oraz skuteczne wdrażanie zapisów obowiązujących już dokumentów, uwzględnianie ochrony przyrody, krajobrazu i terenów zieleni, a w szczególności spójności systemu obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych w zagospodarowaniu przestrzennym na wszystkich szczeblach planowania i zarządzania przestrzenią przez

jednostki samorządu lokalnego, kontynuację działań z zakresu edukacji ekologicznej, usuwanie roślinności inwazyjnej.

W celu ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków na obszarach chronionych, konieczne jest opracowanie planów ochrony i planów zadań ochronnych, których wdrożenie jest podstawą do prowadzenia celowych i efektywnych działań w zakresie zarządzania zasobami przyrodniczymi. W dokumentach planistycznych powinien być również uwzględniany aspekt klimatyczny, aby projektowane w nich działania w pełni odpowiadały zagrożeniom oraz potrzebom ochrony gatunków i siedlisk.

Ochrona siedlisk i gatunków poza obszarami chronionymi jest znacznie trudniejsza, a najważniejszym narzędziem w tym przypadku jest przemyślana gospodarka przestrzenna. Jest to szczególnie istotne w przypadku ochrony korytarzy ekologicznych, których właściwe funkcjonowanie stanowi podstawę zachowania spójności ekologicznej województwa i gminy Boguszów-Gorce oraz właściwego stanu obszarów przyrodniczo cennych. Istotną kwestią wpływającą na potencjał regionu jest również ochrona walorów krajobrazowych. Ich degradacja w głównej mierze spowodowana jest wieloma niedociągnięciami z zakresu zagospodarowania przestrzennego. W perspektywie długookresowej istotne będzie prowadzenie pogłębionych badań w zakresie różnorodności biologicznej. Należy przede wszystkim dokonać inwentaryzacji oraz stworzyć spójny system informacji o zasobach gatunków i siedlisk przyrodniczych kraju wraz z wyceną wartości środowiska przyrodniczego. Badania powinny być ukierunkowane na obserwacje wpływu zmian klimatu na bioróżnorodność i aktualizowanie strategii reagowania.

4.10. Zagrożenia poważnymi awariami

4.10.1. Opis stanu obecnego

Pojęcie „poważne awarie” określa art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Przez poważną awarię przemysłową rozumie się natomiast poważną awarię w zakładzie.

O zaklasyfikowaniu danego zakładu do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej decyduje rodzaj, kategoria i ilość substancji niebezpiecznych znajdujących się w zakładzie. Zgodnie z art. 248 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej znajdującej się w zakładzie, uznaje się za zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii albo zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii.

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii dzielą się na:

- zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej (ZZR),
- zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej (ZDR).

Szczegółowe kryteria zaklasyfikowania zakładu do jednej z ww. kategorii określa rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Rozporządzenie to pozostaje aktem obowiązującym.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, prowadzący zakład, którego działalność może być przyczyną wystąpienia awarii, podmiot transportujący substancje niebezpieczne oraz organy administracji są obowiązani do ochrony środowiska przed awariami. Oznacza to, że zagadnienie poważnych awarii należy rozpatrywać nie tylko w odniesieniu do funkcjonowania zakładów przemysłowych, lecz także w kontekście transportu substancji niebezpiecznych, magazynowania paliw, gazów technicznych, olejów, środków chemicznych oraz innych materiałów mogących powodować zagrożenie dla ludzi i środowiska.

Według aktualnych wykazów Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu, według stanu na dzień 12 stycznia 2026 r., na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 28 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz 27 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. W wykazach tych nie wskazano zakładu ZDR ani ZZR zlokalizowanego w granicach administracyjnych gminy Boguszów-Gorce.

Na terenie gminy Boguszów-Gorce nie funkcjonują zatem zakłady przemysłowe, w których występowałyby rodzaje i ilości substancji niebezpiecznych pozwalające zakwalifikować je do zakładów o zwiększonym ryzyku albo

zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Nie zachodzi również konieczność sporządzania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego dla zakładu zlokalizowanego na terenie gminy. Taki stan był wskazywany również w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce.

W ujęciu ponadlokalnym należy jednak zwrócić uwagę, że w sąsiednim Wałbrzychu funkcjonuje zakład zakwalifikowany do grupy ZZR, tj. Wałbrzyskie Zakłady Koksownicze „Victoria" S.A. przy ul. Kosteckiego 9. Obiekt ten nie znajduje się w granicach gminy Boguszów-Gorce, jednak jego obecność w otoczeniu funkcjonalnym gminy uzasadnia potrzebę utrzymywania współpracy służb ratowniczych i administracji publicznej na poziomie powiatowym oraz wojewódzkim.

Na terenie gminy mogą natomiast występować obiekty i działalności, w których substancje niebezpieczne znajdują się w ilościach mniejszych niż progi kwalifikujące do ZDR lub ZZR. Dotyczy to w szczególności magazynowania i stosowania paliw płynnych, oleju opałowego, gazów technicznych, gazu płynnego, substancji ropopochodnych oraz środków chemicznych wykorzystywanych w drobnej działalności usługowej, warsztatach, punktach naprawczych, obiektach komunalnych i instalacjach grzewczych. Potencjalne zagrożenia mogą być związane przede wszystkim z pożarem, wybuchem, rozszczelnieniem instalacji, wyciekiem substancji ropopochodnych lub chemicznych, a w konsekwencji z możliwością zanieczyszczenia gleb, wód powierzchniowych i podziemnych.

Istotnym źródłem potencjalnych zagrożeń pozostaje również transport substancji niebezpiecznych. Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 367 relacji Wałbrzych – Boguszów-Gorce – Kamienna Góra – Jelenia Góra, a także drogi powiatowe i gminne. Przez obszar gminy prowadzone są również linie kolejowe nr 274 oraz nr 291, co powoduje, że ryzyko awaryjne należy rozpatrywać także w odniesieniu do zdarzeń komunikacyjnych i kolejowych. W przypadku transportu substancji niebezpiecznych potencjalne zagrożenia mogą dotyczyć wycieku paliw lub innych substancji, pożaru pojazdu, skażenia gruntu, przedostania się zanieczyszczeń do kanalizacji deszczowej albo cieków powierzchniowych, w tym do potoku Lesk i jego dopływów.

Bezpośredni udział w działaniach ratowniczych związanych z pożarami, miejscowymi zagrożeniami, zdarzeniami drogowymi oraz potencjalnymi zdarzeniami chemiczno-ekologicznymi biorą jednostki Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotnicze Straże Pożarne. Na terenie gminy Boguszów-Gorce funkcjonują dwie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: OSP „Boguszów" oraz OSP „Gorce". Obie jednostki należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i działają na rzecz społeczności lokalnej. W 2023 r. obie jednostki zostały doposażone w pojazdy typu quad, które stanowią istotne wsparcie przy likwidacji pożarów i miejscowych zagrożeń w terenach trudno dostępnych. W 2023 r. łączne środki przeznaczone na zapewnienie gotowości bojowej Ochotniczych Straży Pożarnych w Gminie Boguszów-Gorce wyniosły 403 180,79 zł. Środki te obejmowały między innymi ekwiwalenty za udział w działaniach ratowniczych i szkoleniach, wynagrodzenia konserwatorów, zakup paliwa i materiałów eksploatacyjnych, opłaty za energię, przeglądy sprzętu ratowniczego i pomiarowego, ubezpieczenia, a także środki zewnętrzne przeznaczone na zakup quadów. W 2023 r. jednostki OSP z terenu gminy odnotowały łącznie 289 wyjazdów. Największą grupę zdarzeń stanowiły miejscowe zagrożenia, których odnotowano 192, co oznacza około 66% wszystkich interwencji. Pożary stanowiły 76 zdarzeń, czyli około 26% ogółu wyjazdów. Dane te wskazują, że główne obciążenie operacyjne jednostek OSP związane jest nie tylko z gaszeniem pożarów, ale również z likwidacją skutków zdarzeń drogowych, anomalii pogodowych, zagrożeń technicznych, podtopień, wiatrołomów oraz innych zdarzeń wymagających szybkiej reakcji ratowniczej.

Na terenie gminy funkcjonują również magazyny wykorzystywane w sytuacjach kryzysowych: magazyn przeciwpowodziowy zlokalizowany przy OSP „Gorce" oraz magazyn obrony cywilnej zlokalizowany w Urzędzie Miejskim. Ich utrzymywanie ma znaczenie dla reagowania na zdarzenia nagłe, w tym podtopienia, intensywne opady, awarie techniczne oraz inne zagrożenia mogące powodować szkody w środowisku i infrastrukturze.

Działania Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Wałbrzychu oraz jednostek OSP skupiają się głównie na gaszeniu pożarów, likwidacji miejscowych zagrożeń, usuwaniu skutków zdarzeń drogowych i pogodowych, zabezpieczaniu miejsc zdarzeń oraz prowadzeniu działań ratowniczych w sytuacjach wymagających użycia specjalistycznego sprzętu. W przypadku zdarzeń z udziałem substancji niebezpiecznych kluczowe znaczenie ma szybka identyfikacja zagrożenia, zabezpieczenie miejsca zdarzenia, ograniczenie rozprzestrzeniania się substancji oraz przekazanie informacji właściwym służbom i organom administracji. Oprócz udziału w akcjach ratowniczych istotne pozostają działania kontrolne, prewencyjne i edukacyjne. Dotyczą one między innymi zasad bezpieczeństwa pożarowego w sezonie grzewczym, zagrożenia pożarowego terenów leśnych i nieużytków, bezpiecznego użytkowania instalacji grzewczych i gazowych, wyposażania budynków w czujki dymu i tlenku

węgla, a także właściwego postępowania w przypadku awarii, wycieku substancji niebezpiecznej, pożaru lub intensywnych zjawisk pogodowych.

4.10.2. Analiza SWOT

Zagrożenie poważnymi awariami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak zakładów będących potencjalnym źródłem poważnej awarii współpraca służb mundurowych w przeciwdziałaniu poważnych awarii: OSP, KM PSP w Wałbrzychu, Policja	niewystarczający poziom bezpieczeństwa, niedoinwestowanie sfery zarządzania kryzysowego umożliwiające gotowość na zagrożenia, katastrofy i klęski żywiołowe
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizacja budynków oraz dróg	zagrożenia wypadkowe związane z drogą wojewódzką i złym stanem niektórych dróg gminnych

4.10.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

Głównymi zagrożeniami na terenie gminy, jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary i zalania. Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Najważniejszymi jednostkami zajmującymi się w pierwszej kolejności minimalizacją skutków zdarzeń jest Straż Pożarna. Analiza SWOT jako mocną stronę gminy wskazała, iż posiada 2 jednostki OSP.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu kontroluje przedsiębiorstwa pod kątem przestrzegania wymagań ochrony środowiska. Jednocześnie same przedsiębiorstwa muszą dbać o należyte postępowanie i ostrożność. W harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zaplanowano kontynuację działań w postaci kontroli przedsiębiorców wraz z egzekwowaniem wymagań dotyczących zapobiegania zagrożeniom – realizacja przez WIOŚ. Istotne jest prowadzenie samokontroli w firmach, szkoleń, tak, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia awarii – realizacja tego zadania prowadzona winna być przez przedsiębiorstwa.

W ostatnich latach na terenie gminy nie wydarzyła się żadna poważna awaria, niemniej jednak istotnym elementem są kontrole w tym także pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne realizowane na drogach przez policję, działania te będą w kolejnych latach kontynuowane. Istotne jest także prawidłowe oznakowanie pojazdów przewożących niebezpieczne ładunki, co także w razie potrzeby kontroluje policja.

Ważnym zadaniem jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje informacyjne i edukacyjne, a dla dzieci poprzez zabawę. Finansowanie tego rodzaju zadań pochodzi głównie ze środków własnych Gminy Boguszów-Gorce oraz z dofinansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym **„Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033”**.

Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań powinien być spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi, jakim są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia,
- edukacja ekologiczna,
- monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji na których opiera się niniejszy **„Program…”** zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a nadzwyczajne zagrożenia czy awarie mogą wpływać na wszystkie obszary środowiska od przyrody po powietrze, wody i gleby. A w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

6. Adaptacja do zmian klimatu

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA".

Oddziaływania związane z prognozowanymi zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmacniane wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucanie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu). Oddziaływania te są wielokierunkowe i mogą znacznie wzmocnić niekorzystne oddziaływanie prognozowanych zmian warunków klimatycznych w powiązaniu z nieprawidłowym zagospodarowaniem terenu.

Z racji zwiększonej częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych należy spodziewać się w przyszłości zwiększonej możliwości wystąpienia suszy, nadmiernych opadów, powodzi, które mogą zapoczątkować powstanie nowych osuwisk, erozję terenów pagórkowatych.

Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawalnych, okresów suchych, procesów eutrofizacji i zaburzeń przepływu wód w zbiornikach. [5]

Pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym i warunkami klimatycznymi zachodzi ścisły związek wzajemnego oddziaływania. W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego. Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego. To powoduje, że planowanie przestrzenne, będące najważniejszym instrumentarium gospodarki przestrzennej, urasta do jednego z najistotniejszych kreatorów przestrzennej organizacji systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, decydujących o adaptacji polskiej przestrzeni do spodziewanych zmian klimatu, a tym samym uwarunkowań środowiskowych i łagodzenia skutków społeczno-ekonomicznych tych zmian.

[5] Scenariusze Zmian Klimatu do 2030 r. i wpływ na sektory i obszary wrażliwe, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

Zmiany klimatu i potencjalne skutki tych zmian zostały wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie poprzez realizację celów i kierunków działań, jakie zostały zapisane w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030".

W ramach poszczególnych kierunków interwencji wszystkie te cele zostały wzięte pod uwagę i w ramach nich zostały zaplanowane zadania dotyczące energetyki, edukacji mieszkańców, zarządzania szlakami komunikacyjnymi w celu minimalizacji zagrożeń powodowanych przewozem substancji niebezpiecznych.

Wśród kluczowych działań o charakterze horyzontalnym, które według „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030" powinny być realizowane należy wymienić rozwój alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, zarządzanie ryzykiem powodziowym, realizacja działań zabezpieczających przed osuwiskami oraz wdrażanie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi. Istotnym elementem jest ciągła edukacja ekologiczna nie tylko dzieci, ale także osób dorosłych w szczególności rolników i właścicieli lasów, właściwe planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji oraz uwzględnianie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej.[6]

7. Nadzwyczajne zagrożenia

Zarówno jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, jak i poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak: pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów, wybuch, awaria zbiornika, katastrofa autocysterny przewożącej substancję niebezpieczną, awaria obiektów hydrotechnicznych, itp.

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne.

Powstałe zagrożenia usuwane są przez odpowiednio wyposażone i wyszkolone jednostki straży pożarnej.

Zagrożeniem dla mieszkańców i środowiska może być także transport paliw i ładunków niebezpiecznych, mogą one być przewożone wszystkimi drogami, na których nie ma zakazów transportu ciężkiego lub innych obostrzeń. W trakcie doraźnych kontroli pojazdy te są sprawdzane przez funkcjonariuszy policji pod kątem ładowności pojazdów oraz ich stanu technicznego.

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie gminy w trakcie normalnego funkcjonowania sprecyzowano w rozdziale 4.10 dotyczącym Zagrożeń poważnymi awariami. W rozdziale tym sprecyzowano rodzaje zagrożeń, do jakich może dojść na obszarze gminy, wyspecyfikowano jednostki, które zajmują się identyfikacją zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz usuwaniem skutków awarii oraz kompetencje organów do realizacji zadań w tym zakresie.

8. Działania edukacyjne

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie młodej i dojrzałej części społeczeństwa o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2033 roku, do którego można się zbliżać poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tj. Dz. U. 2025 r. poz. 647, z późn zm.) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody.

Ważną rolę w realizacji polityki proekologicznej Gminy Boguszów-Gorce odgrywają mieszkańcy. Ich zachowania, nawyki i podejmowane działania bezpośrednio przekładają się na jakość środowiska naturalnego. Dlatego istotne jest, by permanentnie kształtować świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. Związana z tym edukacja ekologiczna stanowi moduł uzupełniający wielowymiarową działalność gminy na rzecz tworzenia otoczenia przyjaznego człowiekowi.

[6] Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

Organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska oraz te, które kierują i zarządzają działalnością naukową i naukowo-badawczą w zakresie ekologizacji są zobowiązane uwzględniać w swoich planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony przyrody.

Na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową placówki nauczania obejmujące swym działaniem jakakolwiek edukację dzieci i młodzieży zawierają w swoich programach dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska.

Postawy społeczne i realizowana w całym okresie programowania szeroko pojęta edukacja ekologiczna ma na celu stałe podnoszenie świadomości zarówno dzieci i dorosłych. Wynika to z faktu, iż wśród społeczeństw gorzej wykształconych powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody, brak oszczędzania wody, segregacji odpadów), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

Gmina powinna kontynuować i rozwijać współpracę z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców nie tylko przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów, ale także do oszczędzania wody, niespalania odpadów w domowych kotłach, dbałości oraz szacunku o całość otaczającej nas przyrody i środowiska.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania dotyczące edukacji ekologicznej umieszczono w harmonogramach we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych obszarów interwencji.

9. Monitoring środowiska

W związku ze zmianą kompetencji wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wynikającą z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw, od dnia 1 stycznia 2019 roku organem realizującym zadania Państwowego Monitoringu Środowiska jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Z dniem 1 stycznia 2019 roku pracownicy Wydziału Monitoringu Środowiska oraz Laboratorium WIOŚ stali się pracownikami GIOŚ. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zadania Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie: gromadzenia i analizy wyników badań i obserwacji, przygotowania ocen jakości środowiska oraz udostępniania informacji o środowisku, realizuje poprzez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska.

Zadania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska polegają między innymi na monitoringu środowiska.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym).

W myśl nowych przepisów ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska z 2018 r. (ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 1471, z późn zm.) od 1 stycznia 2019 r. zadania PMŚ są realizowane wyłącznie przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ).

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu i Ochrony Środowiska oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 powstał na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 10 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Dokument ten obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.[7]

Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów jako całości lub jego poszczególnych elementów.

Działalność inspekcyjna na terenie województwa śląskiego prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzane są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania nakładane są kary.

[7] http://wroclaw.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/regionalny-wydzial-monitoringu-srodowiska/

10. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

Tabela 21 Cele, kierunki interwencji i zadania dotyczące ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze gminy związana z realizacją kierunków działań naprawczych	Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu [µg/m³] **Źródło danych**: GIOŚ	2,9 µg/m³	Bez przekroczeń	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Modernizacja i budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego w gminie Boguszów-Gorce	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	Brak środków finansowych
			Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM2,5 [µg/m³] **Źródło danych**: GIOŚ	13,8 µg/m³	Bez przekroczeń		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne: zarządcy budynków we władaniu Gminy Boguszów-Gorce	Brak środków finansowych
			Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 [µg/m³] **Źródło danych**: GIOŚ	22,1 µg/m³	Bez przekroczeń		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce Zadanie monitorowane: mieszkańcy, zarządcy i administratorzy budynków	Brak środków finansowych
			Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji	Klasa C dotyczy: pyłu $PM10_2$, benzo(a)piren w pyle PM10, ozonu O_3	Klasa A		Program poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie udziału OZE w wytwarzaniu energii w budynkach mieszkalnych na terenie gminy Boguszów-Gorce (dotacja dla mieszkańców, Program	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce Zadanie monitorowane: mieszkańcy, zarządcy	Brak zaangażowania przedsiębiorców

			– klasyfikacja strefy, w której leży gmina **Źródło danych**: GIOŚ				'Czyste Powietrze", „Ciepłe Mieszkanie")	i administratorzy budynków	
							Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	Brak zaangażowania przedsiębiorców
			Liczba akcji edukacji ekologicznych z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej **Źródło danych**: Gmina Boguszów-Gorce	Kilkadziesiąt akcji edukacyjnych w zakresie ekologii rocznie (punkt konsultacyjny „Czyste Powietrze"	Kilkadziesiąt akcji edukacyjnych w zakresie ekologii rocznie		Organizowanie akcji edukacyjnych i społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	Brak środków finansowych
			Liczba stacji PMŚ **Źródło danych**: GIOŚ	0	1		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	Zadanie monitorowane: GIOŚ	Brak środków finansowych
			Liczba kontroli zakładów w roku **Źródło danych:** WIOŚ	2	5	Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ transportu na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	Zadanie monitorowane: WIOŚ	Brak środków finansowych
			Liczba kontroli źródeł ciepła **Źródło danych:** Gmina Boguszów-Gorce	ok. 10/rok	> 20/rok[8]		Wzmacnianie kontroli egzekwowania prawa w zakresie ochrony powietrza	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	Brak środków finansowych

[8] wymóg „Programu ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego" – działanie naprawcze

			Liczba odcinków dróg budowanych i przebudowywanych **Źródło danych**: Gmina Gmina Boguszów-Gorce, Powiat Wałbrzyski, DSDiK	3 odcinki dróg gminnych oraz 1 odcinek drogi powiatowej	Wg potrzeb		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce Zadanie monitorowane: Powiat Wałbrzyski, DSDiK	Brak środków finansowych
			Liczba nowych niskoemisyjnych pojazdów transportu zbiorowego **Źródło danych:** przewoźnicy	0	Wg potrzeb		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy mający na celu skłonienie mieszkańców do przesiadki z prywatnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Zadanie monitorowane przez przedsiębiorstwa komunikacyjne	Brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 22 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2026	Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Modernizacja i budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego w gminie Boguszów-Gorce	Gmina Boguszów-Gorce	Wg potrzeb					Środki własne Gminy, FE DS	
		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w tym: • Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków Ośrodka Sportu i Rekreacji w Boguszowie – Gorcach, • Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej na terenie Boguszowa-Gorc	Zarządcy budynków we władaniu Gminy Boguszów-Gorce	5 257,8 tys. zł do 2026 roku					Środki własne Gminy, FE DS, WFOŚiGW/NFOŚiGW	

		Program poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie udziału OZE w wytwarzaniu energii w budynkach mieszkalnych na terenie gminy Boguszów-Gorce (dotacja dla mieszkańców, Program 'Czyste Powietrze", „Ciepłe Mieszkanie")	Gmina Boguszów-Gorce (punkt konsultacyjny), realizacja mieszkańcy Gminy	Wg potrzeb					Środki własne mieszkańców, WFOŚiGW/NFOŚiGW	Możliwe łączenie z programem Czyste Powietrze
		Organizowanie akcji edukacyjnych i społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Gmina Boguszów-Gorce	5/rok					Środki własne Gminy, FE DS, WFOŚiGW/NFOŚiGW	Na wszystkie dziedziny środowiskowe
		Wzmacnianie kontroli egzekwowania prawa w zakresie ochrony powietrza	Gmina Boguszów-Gorce	Koszty administracyjne					Środki własne Gminy	W razie potrzeb
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Gmina Boguszów-Gorce	7 086					Środki własne Gminy, FE DS, RFRD, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL)	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Boguszów-Gorce, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 23 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2026–2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Program poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie udziału OZE w wytwarzaniu energii w budynkach mieszkalnych na terenie gminy Boguszów-Gorce (dotacja dla mieszkańców, Program 'Czyste Powietrze", „Ciepłe Mieszkanie")	Mieszkańcy, zarządcy i administratorzy budynków	Wg potrzeb	Środki własne mieszkańców, FE DS, NFOŚiGW/WFOŚiGW	Możliwy brak zainteresowania mieszkańców
		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie OZE	Przedsiębiorstwa	Wg potrzeb	Środki własne przedsiębiorców, FE DS, NFOŚiGW/WFOŚiGW	Brak zainteresowania przedsiębiorców
		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	GIOŚ	20/rok	Środki GIOŚ, FE DS	-
		Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	WIOŚ	30/rok	Środki WIOŚ	Działanie jest realizowane co roku i będzie kontynuowane
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Powiat Wałbrzyski, DSDiK	Wg kosztorysów inwestycji	Środki własne Powiatu Wałbrzyskiego, DSDiK	Brak środków finansowych

		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy mający na celu skłonienie mieszkańców do przesiadki z prywatnych samochodów na transport zbiorowy	przedsiębiorstwa komunikacyjne	Wg potrzeb	Środki własne przedsiębiorstw, fundusze krajowe i unijne (w tym FE DS)	Zależy od dostępu do zewnętrznych środków finansowania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 24 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń hałasem

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zagrożenia hałasem	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Liczba zmodernizowanych dróg wojewódzkich/ powiatowych/ gminnych na rok **Źródło danych**: administratorzy dróg	3 odcinki dróg gminnych oraz 1 odcinek drogi powiatowej	Wg potrzeb	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu drogowego	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce Zadanie monitorowane: Powiat Wałbrzyski, DSDiK	Brak środków finansowych
			Liczba decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu **Źródło danych**: Starosta Wałbrzyski	0	Wg potrzeb		Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu przemysłowego	Zadanie monitorowane: Starosta Wałbrzyski	Realizacja w razie potrzeby
			Liczba akcji edukacyjnych o tematyce ekologicznej w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu **Źródło danych**: Gmina Boguszów-Gorce	Brak	3/rok		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	Możliwy brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba przedsiębiorstw badanych / liczba naruszeń 2022–2025 **Źródło danych**: WIOŚ	0/0	Wg potrzeb	Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	Zadanie monitorowane przez WIOŚ	Brak środków finansowych na realizację zadania

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 25 Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożenia hałasem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2026	Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zagrożenia hałasem	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Gmina Boguszów-Gorce	Wg kosztorysów inwestycji					Środki własne Gminy Boguszów-Gorce dofinansowanie UE	Zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Gmina Boguszów-Gorce	10/rok					Środki własne Gminy Boguszów-Gorce, środki zewnętrzne WFOŚiGW	Przy okazji innych działań edukacyjnych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Boguszów-Gorce, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 26 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożenia hałasem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2026–2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zagrożenia hałasem	Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu przemysłowego	Starosta Wałbrzyski	Koszty ewentualnych badań poziomu hałasu oraz administracyjne	Środki własne Powiatu Wałbrzyskiego	Liczba decyzji zależy od udokumentowanych przekroczeń
		Ograniczenie hałasu drogowego	Powiat Wałbrzyski, DSDiK	Według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	Środki własne Powiatu Wałbrzyskiego, DSDiK, dofinansowanie UE	Zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania
		Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	WIOŚ	W zależności od liczby kontroli	Środki własne WIOŚ	Liczba kontroli zależy od potrzeb

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 27 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pola elektromagnetycznego

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Pola elektromagnetyczne	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego **Źródło danych**: GIOŚ	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego (poprzez zapisy ograniczające w mpzp)	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	Ryzyko sprzeciwu mieszkańców
							Przyjmowanie zgłoszeń instalacji emitujących pola elektromagnetyczne	Zadanie monitorowane: Starosta Wałbrzyski	Zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych	Zadanie monitorowane przez GIOŚ	Wzrost liczby źródeł promieniowania

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 28 Harmonogram zadań własnych z zakresu pola elektromagnetycznego

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2026	Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Pola elektromagnetyczne	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego (poprzez zapisy ograniczające w MPZP)	Gmina Boguszów-Gorce	Koszty administracyjne					Środki własne Gminy Boguszów-Gorce	Zapisy ograniczające w mpzp

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Boguszów-Gorce, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 29 Harmonogram zadań monitorowanych z zakresu pola elektromagnetycznego

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2026–2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Pole elektromagnetyczne	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	GIOŚ	Koszty administracyjne	Środki własne GIOŚ	Działanie aktualnie jest realizowane w cyklach 3-letnich
		Przyjmowanie zgłoszeń instalacji emitujących pola elektromagnetyczne	Starosta Wałbrzyski	Koszty administracyjne	Środki własne Powiatu Wałbrzyskiego	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 30 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarowania wodami

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarowanie wodami	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu	Ocena JCWP **Źródło danych**: GIOŚ	Wody powierzchniowe stan zły	Wody powierzchniowe stan dobry	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi planami gospodarowania wodami dla dorzecza Wisły i dorzecza Odry	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	Zadanie monitorowane: GIOŚ	Brak
			Liczba akcji edukacji ekologicznej w zakresie ochrony wód **Źródło danych:** Gmina Boguszów-Gorce, PGW WP	3–5 rocznie w ramach innych działań edukacyjnych	3–5 rocznie w ramach innych działań edukacyjnych		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	*Tematyka ochrony wód poruszana jest także w trakcie innych działań edukacyjnych

			Koszty poniesione na konserwację i bieżące utrzymanie koryt cieków **Źródło danych**: PGW WP	Łączny koszt ok. 50 tys. zł	Wg potrzeb		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	Zadanie monitorowane: PGW WP	Niewystarczające środki finansowe
			Liczba zmian mpzp uwzględniających zarządzanie ryzykiem powodziowym **Źródło danych:** Gmina Boguszów-Gorce	0	wg potrzeb		Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	Przedłużający się etap opiniowania i uzgadniania

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 31 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2026	Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarowanie wodami	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Boguszów-Gorce	5/rok					Środki własne Gminy	
		Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Gmina Boguszów-Gorce	Realizacja wg potrzeb					Środki własne Gminy	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Boguszów-Gorce, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 32 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2026–2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarowanie wodami	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	GIOŚ	20/rok	Środki własne GIOŚ	Realizacja jako kontynuacja
		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	PGW WP	Wg kosztorysów inwestycji 150 000	Środki własne PGW WP	
		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	PGW WP	20/rok	Środki własne PGW WP	W razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 33 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej rozdzielczej **Źródło danych**: WZWiK Sp. z o.o.	49,5 km	50,5 km	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodnościekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Modernizacja i budowa sieci kanalizacji sanitarnej, przyłączenie nowych nieruchomości	Zadanie monitorowane: WZWiK Sp. z o.o.	Brak środków finansowych
			Skanalizowanie gminy **Źródło danych**: WZWiK Sp. z o.o.	68%	68%				
			Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków **Źródło danych**: WZWiK Sp. z o.o.	0	0				
			Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej **Źródło danych**: WZWiK Sp. z o.o.	1 058 szt.	Wg potrzeb				
			Zwodociągowanie gminy **Źródło danych**: WZWiK Sp. z o.o.	99%	99%		Budowa i modernizacja sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia	Zadanie monitorowane: WZWiK Sp. z o.o.	Brak środków finansowych
			Długość sieci wodociągowej rozdzielczej **Źródło danych**: WZWiK Sp. z o.o.	76,8 km	77,5 km				

			Liczba akcji edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki wodno-ściekowej **Źródło danych**: WZWiK Sp. z o.o.	2–5 rocznie w ramach innych działań edukacyjnych	2–5 rocznie w ramach innych działań edukacyjnych		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie monitorowane: WZWiK Sp. z o.o. (współpraca z Gminą)	W trakcie innych działań edukacyjnych
			Liczba zbiorników bezodpływowych/ Liczba przydomowych oczyszczalni **Źródło danych**: Gmina Boguszów-Gorce	105/25	Wg potrzeb	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi planami gospodarowania wodami dla dorzecza Odry	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	
			Liczba kontroli na posesjach **Źródło danych**: Gmina Boguszów-Gorce	10-15 rocznie	Wg potrzeb		Prowadzenie kontroli gospodarki ściekowej na posesjach prywatnych	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce (Straż Miejska)	Brak środków finansowych
			Liczba kontroli podmiotów wprowadzających ścieki do wód lub ziemi / liczba uchybień **Źródło danych**: WIOŚ	2/0	3/rok		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane WIOŚ	Brak środków finansowych
			Długość sieci kanalizacji deszczowej na terenie gminy **Źródło danych**: Gmina Boguszów-Gorce	Brak danych	Wg potrzeb		Utrzymanie systemu odwadniania, budowa, przebudowa, modernizacja i remont kanalizacji deszczowej wraz z retencją wód na terenie gminy	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	Brak środków finansowych

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 34 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2026	Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Boguszów-Gorce	2	2	2	2	16	Środki własne Gminy, ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Boguszów-Gorce	Koszty administracyjne					Środki własne Gminy	
		Prowadzenie kontroli gospodarki ściekowej na posesjach prywatnych	Boguszów-Gorce (Straż Miejska)	Koszty administracyjne					Środki własne Gminy	
		Utrzymanie systemu odwadniania, budowa, przebudowa, modernizacja i remont kanalizacji deszczowej wraz z retencją wód na terenie gminy	Gmina Boguszów-Gorce	100 /rok					Środki własne Gminy, NFOŚiGW oraz z programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Boguszów-Gorce, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 35 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2026–2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ	Koszty administracyjne	Środki WIOŚ	
		Modernizacja i budowa sieci kanalizacji sanitarnej, przyłączenie nowych nieruchomości	WZWiK Sp. z o.o.	Wg kosztorysu inwestycji	Środki własne WZWiK, Fundusze Europejskie (Program FEnIKS 2021–2027), KPO, FE DS, WFOŚiGW/NFOŚiGW	Brak środków finansowych
		Budowa i modernizacja sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia	WZWiK Sp. z o.o.	Wg kosztorysu inwestycji	Środki własne WZWiK, Fundusze Europejskie (Program FEnIKS 2021–2027), KPO, FE DS	Brak środków finansowych

		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	WZWiK Sp. z o.o.	Wg kosztorysu inwestycji	Środki własne WZWiK, ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 36 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zasobów geologicznych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zasoby geologiczne	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż	Liczba złóż surowców naturalnych **Źródło danych:** Centralna Baza Danych Geologicznych (CBDG)	8	8	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko, związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Zadanie własne: Gminy Boguszów-Gorce Zadanie monitorowane przez organy administracji geologicznej, marszałka województwa, administrację szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	Zmiana w przepisach prawnych dot. kompetencji
							Wykorzystanie najnowocześniejszych technik przy prowadzeniu prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin w celu minimalizacji oddziaływania na środowisko naturalne	Zadanie monitorowane przez użytkowników terenów	Brak środków na działania rewitalizacyjne
							Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin ze złóż	Zadanie monitorowane: Marszałek Województwa Dolnośląskiego	

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 37 Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów geologicznych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2026	Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zasoby geologiczne	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Gmina Boguszów-Gorce jako organ informujący o zagrożeniach	Koszty administracyjne					Środki własne Gminy	-

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Boguszów-Gorce, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 38 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów geologicznych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2026–2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zasoby geologiczne	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Organy administracji geologicznej, marszałek województwa, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	Koszty administracyjne	Środki własne organów	-
		Wykorzystanie najnowocześniejszych technik przy prowadzeniu prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin w celu minimalizacji oddziaływania na środowisko naturalne	Użytkownicy terenów	Zgodnie z dokumentacją kosztorysową	Środki władających terenem	-
		Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin ze złóż	Marszałek Województwa Dolnośląskiego	Koszty administracyjne	Środki własne organów	-

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 39 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gleb

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Powierzchnia wykonania rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych Źródło: Starosta Wałbrzyski	0	Wg decyzji	Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb	Uzgadnianie warunków wykonania rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych przez podmioty zobowiązane	Zadanie monitorowane: właściciele terenów, Starosta Wałbrzyski	-

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 40 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gleb

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2026–2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gleby	Uzgadnianie warunków wykonania rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych przez podmioty zobowiązane	właściciele terenów, Starosta Wałbrzyski	W zależności od zakresu i liczby decyzji	Środki własne właścicieli terenów	-

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 41 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Liczba kontroli mieszkańców pod względem spalania odpadów **Źródło danych:** Gmina Boguszów-Gorce	10-15 rocznie	Wg potrzeb	Gospodarowanie odpadami komunalnymi w mieście na podstawie regionalnych instalacji przetwarzania odpadów oraz zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu, w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami (kontrole zawartych umów czy prawidłowego selekcjonowania odpadów)	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	
			Liczba rocznie usuwanych/likwidowanych miejsc nielegalnego składowania odpadów **Źródło danych:** Gmina Boguszów-Gorce	2 w 2024 roku	Wg potrzeb		Sukcesywne zapobieganie powstawaniu miejsc nielegalnego składowania odpadów i ich usuwanie	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	
			Ilość usuniętego azbestu zgodnie z Bazą Azbestową **Źródło danych:** Gmina Boguszów-Gorce	7 470 Mg tj. 14% wszystkich wyrobów	>15%		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (dotacje dla mieszkańców)	Zadanie monitorowane: mieszkańcy, Gmina Boguszów-Gorce (operator środków z WFOŚiGW)	
			Procent mieszkańców objętych systemem selektywnej zbiorki odpadów komunalnych **Źródło danych:** Gmina Boguszów-Gorce	100%	100%		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	

			Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca **Źródło danych:** GUS	455 kg	<455 kg		Planowane rozbudowa PSZOK-u i zmiana lokalizacji	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	
			Liczba akcji edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami **Źródło danych:** Gmina Boguszów-Gorce	5/rok	5/rok		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 42 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2026	Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami (kontrole zawartych umów czy prawidłowego selekcjonowania odpadów)	Gmina Boguszów-Gorce	Zadanie prowadzą pracownicy Urzędu Gminy w ramach obowiązków służbowych, koszty zależą od liczby kontroli					Środki własne Gminy	
		Sukcesywne zapobieganie powstawaniu miejsc nielegalnego składowania odpadów i ich usuwanie	Gmina Boguszów-Gorce	Koszty zależne od liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów					Środki własne Gminy	
		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (dotacje dla mieszkańców)	Gmina Boguszów-Gorce	Koszty zależne od wniosków mieszkańców dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest					Gmina Boguszów-Gorce (operator środków z WFOŚiGW)	
		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Boguszów-Gorce	około 5 000 – 6 000 rocznie					Środki własne Gminy	

		Planowane rozbudowa PSZOK-u i zmiana lokalizacji	Gmina Boguszów-Gorce	Wg potrzeb	Środki własne Gminy	
		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami	Gmina Boguszów-Gorce	5/rok	Środki własne Gminy	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Gmina Boguszów-Gorce, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 43 Cele, kierunki interwencji w zakresie zasobów przyrodniczych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zasoby przyrodnicze	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Liczba akcji edukacji ekologicznej **Źródło danych:** Gmina Boguszów-Gorce, Nadleśnictwo Wałbrzych	5 rocznie	5–10 rocznie	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych gminy, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce Zadanie monitorowane: Nadleśnictwo Wałbrzych	Możliwy brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba nasadzeń drzew **Źródło danych**: GUS	3,1 szt./km^2 nasadzeń drzew	>3,1 szt./km^2 nasadzeń drzew		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce Zadanie monitorowane: Powiat Wałbrzyski, DSDiK	
			Liczba korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania	1	Wg potrzeb		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	Przedłużający się okres uchwalenia planów

			Źródło danych: Gmina Boguszów-Gorce						
		Zwiększenie lesistości	Liczba nowych/zaktualizowanych uproszczonych planów/inwentaryzacji **Źródło danych:** Starosta Wałbrzyski	1/1	Wg potrzeb	Zrównoważony rozwój lasów	Sporządzanie/aktualizacja inwentaryzacji stanu lasu, bądź uproszczonych planów urządzenia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa	Zadanie monitorowane: właściciele lasów pod nadzorem Starosty Wałbrzyskiego	Brak środków finansowych
			Powierzchnia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa objęta inwentaryzacją stanu lasu/uproszczonym planem urządzenia lasu (ha) **Źródło danych:** Nadleśnictwo Wałbrzych	20	20		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Zadanie monitorowane: Starosta Wałbrzyski	Brak środków finansowych
			Powierzchnia odnowienia lasów prywatnych (ha) **Źródło danych:** Starosta Wałbrzyski	0,61	Wg potrzeb		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	Zadanie monitorowane właściciele lasów pod nadzorem nadleśniczego	Brak środków finansowych
			Powierzchnia lasów objęta uproszczonymi planami urządzania lasów (%) **Źródło danych:** Starosta Wałbrzyski	95%	100%		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Nadleśniczy w imieniu Starosty Wałbrzyskiego	Brak środków finansowych
			Powierzchnia zalesień na rok (ha) **Źródło danych:** GUS	0,61	Wg potrzeb		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Zadanie monitorowane: właściciele gruntów	Możliwy brak zainteresowania mieszkańców

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 44 Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów przyrodniczych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2026	Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zasoby przyrodnicze	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Gmina Boguszów-Gorce	2	2	2	2	16	Środki własne Gminy (ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW)	
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	Gmina Boguszów-Gorce	5	5	5	5	40	Środki własne Gminy	
		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Boguszów-Gorce	Wg potrzeb					Środki własne Gminy	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Boguszów-Gorce, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 45 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów przyrodniczych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2026–2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zasoby przyrodnicze	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Nadleśnictwo Wałbrzych	10/rok	Środki własne Nadleśnictwo Wałbrzych, NFOŚiGW/WFOŚiGW	
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	Powiat Wałbrzyski, DSDiK	Wg potrzeb	Środki własne Powiatu Wałbrzyskiego, DSDiK	
		Sporządzanie/aktualizacja inwentaryzacji stanu lasu, bądź uproszczonych planów urządzenia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa	Starosta Wałbrzyski	Koszty administracyjne	Środki własne	W razie potrzeby
		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Starosta Wałbrzyski	Wg potrzeb	Środki własne Powiatu Wałbrzyskiego	
		Realizacja zadań gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Nadleśnictwo Wałbrzych	10/rok	Środki własne nadleśnictw	
		Realizacja zadań gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	Właściciele lasów pod nadzorem Starosty Wałbrzyskiego	10/rok	Środki własne właścicieli lasów, ew. pozyskane	
		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Starosta Wałbrzyski	Koszty administracyjne	Środki własne	W razie potrzeby
		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Właściciele gruntów	15/rok	Środki własne właścicieli terenów	W razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 46 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożenia poważnymi awariami

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie zagrożeniom na terenie gminy	Liczba kontroli zakładów w zakresie ochrony środowiska **Źródło danych**: dane WIOŚ	0/rok	Wg potrzeb	Zmniejszenie zagrożenia awariami oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie poważnym awariom poprzez prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii	Zadanie monitorowane przez WIOŚ, przedsiębiorstwa	Brak środków finansowych na działania kontrolne
			Koszty wsparcie OSP **Źródło danych**: Gmina Boguszów-Gorce	328 tys. zł w 2024 roku	Wg możliwości finansowych Gminy		Doposażenie jednostek OSP w sprzęt niezbędny do ratowania życia i mienia	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce	Brak środków finansowych
			Liczba akcji edukacyjnych w zakresie kreowania właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń **Źródło danych**: Gmina Boguszów-Gorce	2–3	2–3	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie własne: Gmina Boguszów-Gorce Zadanie monitorowane przez Policję, Straż Pożarną (jako edukacja w placówkach oświatowych)	Możliwy brak zaangażowania mieszkańców

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 47 Harmonogram zadań własnych z zakresu zagrożenia poważnymi awariami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2026	Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zagrożenia poważnymi awariami	Doposażenie jednostek OSP w niezbędny sprzęt do ratowania życia i mienia	Gmina Boguszów-Gorce	W zależności od potrzeb i posiadanych i pozyskanych środków – rocznie ok. 350 tys.					Środki własne Gminy	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gmina Boguszów-Gorce	W zależności od potrzeb 5–10					Środki własne Gminy	Zadanie realizowane jest na bieżąco

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Boguszów-Gorce, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 48 Harmonogram zadań monitorowanych z zakresu zagrożenia poważnymi awariami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2026–2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie poważnym awariom poprzez prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii	WIOŚ, przedsiębiorstwa	Koszty zależą od liczby i zakresu kontroli	Środki własne przedsiębiorstw, środki WIOŚ	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z powodu poważnych awarii	Zadanie monitorowane przez Policję, Straż Pożarną	20	Środki własne Policji, SP, WIOŚ	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

11. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2025 r. poz. 198, z późn zm.). Wynikają one z obowiązków i kompetencji gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowana, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu Programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne.

W każdej fazie wdrażania Programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień Programu. (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy nowy kocioł dofinansowany przez gminę).

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych Gminy Boguszów-Gorce oraz zadań monitorowanych przez poszczególne jednostki.

Tabela 49 Działania w ramach zarządzania środowiskiem

L.p.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2026-2033	Podmioty uczestniczące
1	Wdrażanie Programu ochrony środowiska	Raport z wykonania Programu (co dwa lata)	Burmistrz Miasta Boguszów-Gorce
		Okresowa aktualizacja Programu ochrony środowiska	Burmistrz Miasta Boguszów-Gorce
2	Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja Programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Rada Miejska, GIOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Gmina Boguszów-Gorce, Wojewoda, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie dolnośląskim	GIOŚ, WSSE, PGW WP

Elementem polityki ekologicznej Gminy Boguszów-Gorce jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem, a bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych Programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz dwuletni Raport.

12. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Program ochrony środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033 sporządzono na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska:

- **Spójność strategiczna**: Program zachowuje pełną zbieżność z dokumentami wyższego szczebla, w tym z *Polityką ekologiczną państwa 2030*, *Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030* oraz unijnymi pakietami klimatycznymi
- **Procedura wdrożenia**: Projekt dokumentu podlega konsultacjom społecznym. Wymaga zaopiniowania przez Zarząd Powiatu Wałbrzyskiego oraz oficjalnego przyjęcia uchwałą Rady Miejskiej w Boguszowie-Gorcach
- **Rozliczalność**: Burmistrz Miasta ma obowiązek sporządzania i przedstawiania Radzie Miejskiej raportów z realizacji programu co 2 lata.

Boguszów-Gorce to gmina miejska położona w Sudetach Środkowych, w rejonie Gór Wałbrzyskich i Kamiennych. Miasto cechuje się unikalnym, wysokogórskim położeniem (450–650 m n.p.m.), co bezpośrednio determinuje lokalne warunki klimatyczne. W strukturze użytkowania gruntów (powierzchnia ogólna 27,01 km²) dominują lasy (42,97%) oraz użytki rolne (42,45%). Wyraźnym elementem krajobrazu są formy antropogeniczne – hałdy i zwałowiska pokopalniane będące dziedzictwem wielowiekowego wydobycia węgla, srebra, ołowiu i barytu.

Na koniec 2024 roku liczba mieszkańców wynosiła 14 079. Od lat utrzymuje się trend depopulacji (spadek o ok. 4% w latach 2020–2024), co negatywnie wpływa na strukturę wieku społeczeństwa (aż 26,89% mieszkańców w wieku poprodukcyjnym). Lokalną gospodarkę buduje drobna przedsiębiorczość – w rejestrze REGON (stan na 2025 r.) figuruje 1 823 podmiotów, z czego zdecydowaną większość stanowią mikroprzedsiębiorstwa z sektora handlu, usług i budownictwa.

Ochrona Klimatu i Jakości Powietrza

- **Główne problemy**: Miasto nie dysponuje centralnym systemem grzewczym. Zaopatrzenie w ciepło opiera się na systemie rozproszonym, w którym dominującym paliwem dla sektora mieszkaniowego pozostaje węgiel (ok. 69% udziału). Skutkuje to problemem tzw. niskiej emisji. Dodatkowym obciążeniem jest emisja liniowa wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 367, generująca wysokie natężenie ruchu lokalnego i dojazdowego do Wałbrzycha.
- **Ocena jakości powietrza**: Na podstawie stacji monitoringu w Wałbrzychu, strefa dolnośląska została zakwalifikowana do **klasy C**. Choć poziomy SO_2, NO_x oraz CO są bardzo niskie i bezpieczne, regularnie odnotowuje się przekroczenia poziomu docelowego **benzo(a)pirenu** (stężenia rzędu 1,6–5,8 ng/m³ przy normie 1 ng/m³) oraz okresowe epizody wysokich stężeń dobowych pyłu **PM10** w sezonie grzewczym.
- **EFEKTY DOTYCHCHASOWE**: W 2024 roku w ramach programu „Ciepłe Mieszkanie" złożono 188 wniosków, z czego zrealizowano 132 inwestycje na kwotę ponad 1,4 mln zł. Program „Czyste Powietrze" sfinansował kolejne 10 wymian kotłów na kwotę ok. 178 tys. zł. Straż Miejska prowadzi regularne kontrole palenisk.

Klimat Akustyczny i Pola Elektromagnetyczne (PEM)

- **Zagrożenie hałasem**: Dominującym źródłem uciążliwości jest hałas drogowy związany ze wzrostem liczby pojazdów (zwłaszcza ciężarowych). Hałas przemysłowy (głównie punkty usługowe i warsztaty blisko zabudowy mieszkalnej) ma charakter wyłącznie lokalny. Standardy akustyczne są obligatoryjnie wprowadzane do każdego nowo uchwalanego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP).
- **Pola elektromagnetyczne**: Wszystkie pomiary rejestrowane przez GIOŚ oraz system SI2PEM wskazują, że poziomy promieniowania na terenie gminy są bezpieczne i mieszczą się w granicach 0,44–3,28 V/m (przy normie wynoszącej 7 V/m). Jako słabą stronę wskazano brak restrykcji w MPZP dotyczących odległości lokalizowania nowych stacji bazowych telefonii komórkowej.

Gospodarowanie Wodami i Gospodarka Wodno-Ściekowa

- **Wody powierzchniowe**: Sieć tworzą potoki górskie i podgórskie o szybkim odpływie wód (główny ciek to potok Lesk). Badania monitoringowe wykazują **zły stan ogólny** wszystkich Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) w rejonie. Potok Bóbr, Ścinawka oraz Pełcznica posiadają umiarkowany lub słaby potencjał ekologiczny oraz stan chemiczny poniżej dobrego. Wynika to z historycznych regulacji koryt, spływów z dróg oraz dawnej działalności przemysłowej regionu wałbrzyskiego.

- **Wody podziemne**: Gmina leży w zasięgu 3 jednostek (JCWPd nr 107, 108, 124) o skomplikowanych warunkach szczelinowych. Na terenie gminy brak jest Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) podlegających ochronie państwowej.

Potencjał i Rozwój Odnawialnych Źródeł Energii (OZE)

Dokument zawiera szczegółową analizę możliwości wdrożenia zielonej energii:

- **Energia wiatru**: **Brak potencjału.** Gmina leży w V strefie zasobów wiatrowych (najniższej w Polsce). Dodatkowo rzeźba terenu (góry i lasy) zaburza przepływ mas powietrza, czyniąc duże inwestycje wiatrowe całkowicie nieopłacalnymi.
- **Energia słońca**: **Wysoki potencjał.** Średnie roczne usłonecznienie wynosi 1900 godzin (dane za 2024 r.). Gmina posiada już działające mikroinstalacje prosumenckie o mocy ok. 3 MW oraz elektrownie fotowoltaiczne o mocy 4,3 MW. Rozwój ma opierać się na dalszych instalacjach dachowych.
- **Biomasa**: **Niski potencjał.** Całkowity areał upraw zbóż to zaledwie ok. 19 ha. Powstająca słoma jest w całości konsumowana lokalnie jako pasza i ściółka dla zwierząt hodowlanych.
- **Geotermia**: **Średni/Niski.** Geotermia głęboka jest nieopłacalna ze względu na gigantyczne koszty odwiertów i ryzyko uwalniania gazów (siarkowodór, radon). Rekomenduje się rozwój wyłącznie geotermii płytkiej przy wykorzystaniu gruntowych i powietrznych pomp ciepła.

Analiza SWOT (Wnioski Zbiorcze)

Mocne Strony (Wewnętrzne)	Słabe Strony (Wewnętrzne)
• Aktywne programy dotacyjne na wymianę kotłów • Sukcesywna termomodernizacja budynków publicznych • Dobra dostępność komunikacyjna i rozbudowa obwodnicy • Brak dużych, skoncentrowanych emitorów przemysłowych	• Brak miejskiej sieci ciepłowniczej (ogrzewanie rozproszone) • Dominacja paliw stałych (węgla) w strukturze grzewczej • Stały wzrost wolumenu ruchu drogowego (hałas i spaliny) • Zły stan ekologiczny lokalnych cieków wodnych
Szanse (Zewnętrzne)	**Zagrożenia (Zewnętrzne)**
• Wysoka dostępność funduszy UE i krajowych (NFOŚiGW, WFOŚiGW) • Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców • Spadek cen technologii fotowoltaicznych i pomp ciepła • Zaostrzenie ogólnokrajowych przepisów antysmogowych	• Ryzyko ograniczenia zewnętrznego finansowania dla gminy • Transgraniczny i regionalny napływ zanieczyszczeń powietrza • Zjawisko depopulacji (odpływ młodych mieszkańców z terenów hałaśliwych)

Główne Kierunki Interwencji (Plan Działań do 2033)

1. **Likwidacja smogu i poprawa efektywności energetycznej**: Kontynuacja wymiany przestarzałych pieców węglowych na ogrzewanie gazowe, pompy ciepła oraz instalacje fotowoltaiczne. Docieplanie budynków komunalnych i montaż energooszczędnego oświetlenia ulicznego.
2. **Ograniczenie uciążliwości transportowych**: Dalsza modernizacja infrastruktury drogowej (remonty nawierzchni absorbujących hałas), dokończenie obwodnicy oraz wspieranie rozwoju niskoemisyjnego transportu zbiorowego i budowa ścieżek rowerowych.
3. **Gospodarka ściekowa i retencja**: Rozbudowa sieci kanalizacyjnej, stymulowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie oraz wdrożenie małej retencji w celu ochrony przed podtopieniami i skutkami suszy.
4. **Edukacja ekologiczna**: Prowadzenie stałych działań edukacyjnych w szkołach i placówkach społecznych w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym (segregacja odpadów) i ochrony powietrza.

Wykaz użytych skrótów:

- ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- B(a)P – benzo(a)piren
- BDO – Baza Danych o Produktach, Opakowaniach i Gospodarce Odpadami
- BEiŚ – Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.
- CAFE – Dyrektywa uwzględniająca Jakość Powietrza
- ECONET – Koncepcja Krajowej Sieci Ekologicznej
- EMAS – Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu
- EOG – Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
- ETS – Europejski System Handlu Emisjami
- GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
- GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
- GIS – System Zielonych Inwestycji
- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- GZWP – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
- IUNG – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
- JCWP – Jednolite Części Wód Powierzchniowych
- JCWPd – Jednolite Części Wód Podziemnych
- JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego
- KOBIZE – Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami
- KPdC – Korytarz Południowo-Centralny
- KPGO 2014 – Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014
- KPOŚK – IV Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- KPOP – Krajowy Program Ochrony Powietrza
- KPZK-2030 – Plan działań służący Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- LDWN - długookresowy średni poziom dźwięku dla pory dziennej, wieczornej i nocnej
- LN - długookresowy średni poziomu dźwięku wyznaczonego podczas wszystkich pór nocy
- LIFE – Program Działań Na Rzecz Środowiska i Klimatu
- LZO – Lotne Związki Organiczne
- MI – Powierzchnie Monitoringu Intensywnego
- MPZP – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
- NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- NPRGN – Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej
- NSEE – Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej
- NSGW 2030 – Projekt Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)
- NVZ – Strefy wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu
- OChK – Obszar Chronionego Krajobrazu
- ONW – Obszary Rolnicze o niekorzystnych warunkach gospodarowania
- OSO – Obszary Specjalnej Ochrony
- OZE – Odnawialne Źródła Energii
- PCB – Odpady zawierające polichlorowane bifenyle
- PEP 2030 – Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku
- PGL LP – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
- PGO – Plan Gospodarki Odpadami
- PGW – Plan Gospodarowania Wodami
- PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska
- PJB – Państwowe Jednostki Budżetowe
- PK – Park Krajobrazowy
- PM2,5 ; PM10 – Pył Zawieszony
- POKA – Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
- POIiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- POP – Program ochrony powietrza
- POŚPH – Projekt Ochrony Środowiska Przed Hałasem

- PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
- PSP – Państwowa Straż Pożarna
- PWP 2030 – Projekt Polityki Wodnej Państwa 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)
- PWŚK – Program wodno-środowiskowy kraju
- RDW – Ramowa Dyrektywa Wodna
- RIPOK - Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
- RPO 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020
- RSO – Regionalny System Ostrzegania
- RW – Region Wodny
- RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
- RZZO – Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów
- Sieć TEN-T – Rozwój Sieci Drogowej
- SPA2020 – Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku. 2020 z perspektywą do roku 2030
- SPO – Innowacyjna Gospodarka
- SUiKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
- DODR – Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- ŚSRK – Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju
- DZMiUW – Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
- UE ETS – Dyrektywa Zakładająca Redukcję Gazów Cieplarnianych
- WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
- WISL – Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasu
- WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
- WSO – Wojewódzki System Odpadowy
- WWA – Zanieczyszczenia Wielopierścieniowymi Węglowodorami Aromatycznymi
- WWRPP – Wskaźnik Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej
- „park and ride” – polityka parkingowa
- ZDR – Zakłady o Dużym Ryzyku
- ZZR – Zakłady o Zwiększonym Ryzyku

Uzasadnienie

Art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze. zm.) nałożył na gminy obowiązek sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu ochrony środowiska dla Gminy Boguszów - Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033 jest realizacja przez Miasto Boguszów-Gorce polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami dokumentów strategicznych i programowych. Program stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającym wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu miasta.

Program ochrony środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033 został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w mieście, czyli stworzenia warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

Jednocześnie niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku oraz zaktualizowanymi w 2017 i 2020 roku w oparciu o nowe dokumenty strategiczne.

Charakter działań przewidzianych w Programie jest nastawiony na ochronę zdrowia i życia mieszkańców, a także otaczającej przyrody poprzez eliminację zagrożeń dla środowiska, poprawę jego, jakości, a także, między innymi ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, sprawniejsze i niezagrażające środowisku gospodarowanie zasobami, oraz ochronę walorów przyrodniczo – krajobrazowych na obszarze miasta.

W trakcie wdrażania działań zapisanych w przedmiotowym dokumencie nie ma ryzyka wystąpienia skumulowanych ani transgranicznych oddziaływań, a realizacja postanowień Programu nie niesie za sobą również ryzyka dla zdrowia ludzi.

Zapisy w w/w dokumencie nie ustalają ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć, nie mniej jednak zadania są ustalane na długi horyzont czasowy – do roku 2033, w związku, z czym nie wszystkie planowane przedsięwzięcia mają sprecyzowane szczegółowe dane dotyczące analiz finansowo – ekonomicznych, nie mniej jednak wyznacznikiem zadań jest fakt ochrony istniejących walorów środowiskowych miasta oraz zachowania, poprawy lub odtworzenia cennych walorów środowiska, które zostały w jakiś sposób zdegradowane.

Dokument uwzględnia również zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin) takie jak adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne, oraz monitoring.

Program ochrony środowiska dla Gminy Boguszów-Gorce na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033, w ramach konsultacji społecznych, został opublikowany na stronie BIP Miasta Boguszów-Gorce oraz na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miejskim. W ustawowo wyznaczonym terminie nie wniesiono uwag i wniosków do dokumentu.

Program będzie dokumentem wykorzystywanym jako instrument zarządzania środowiskiem. Będzie także stanowić podstawę do ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska.

Skutki finansowe dla samorządu, związane w wejściem w życie uchwały dotyczą głównie:

- obowiązku aktualizowania dokumentu po upływie przyjętego okresu programowania;

- obowiązku przygotowywania co 2 lata raportów z wykonania programu;

- konieczności przeprowadzania odpowiednich badań środowiska;

- opracowywania i wdrażania ewentualnych programów szczegółowych;

- realizacji zadań inwestycyjnych związanych m.in. z ochroną powietrza, ochroną przed hałasem komunikacyjnym, ochroną wód powierzchniowych i podziemnych, ochroną przyrody i różnorodności biologicznej;

- edukacji społeczeństwa.

Wydatki przewidziane w Programie będą pochodziły m.in. ze środków budżetowych miasta oraz w miarę możliwości będą pozyskiwane ze źródeł zewnętrznych. Zaplanowane nakłady finansowe powinny być sukcesywnie monitorowane i corocznie zabezpieczane w budżecie miasta w formie stosownej uchwały budżetowej, co pozwoli na sukcesywną realizację zaplanowanych w programie zadań szczegółowych.

W świetle powyższego podjęcie przedmiotowej uchwały jest uzasadnione.